

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2023. gada 3. janvārī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Lūdzu, sēdieties!

Tiesas sēdi pasludinu par atklātu.

Satversmes tiesa, atbilstoši tās 2022. gada 10. novembra lēmumam, uzsāk lietas Nr. 2020-33-01 *“Par Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešā teikuma, 56. panta trešās daļas un pārejas noteikumu 49. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam”*

izskatīšanu pēc būtības tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

Satversmes tiesa lietu izskatīs šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs **Aldis Laviņš,**

tiesneši **Irēna Kucina, Gunārs Kusiņš, Jānis Neimanis, Artūrs Kučs, Anita**

Rodiņa un Jaurīte Briede.

Tiesas sēdi protokolē tiesas sēžu sekretāre **Laura Stutāne.**

Šajā lietā lietas dalībnieki ir –

pieteikuma iesniedzējs ir divdesmit **13. Saeimas deputāti.**

13. Saeimas deputātus šajā tiesas sēdē pārstāv zvērināta advokāte uz pilnvaras pamata **Inese Nikuļceva.**

Jā, labrīt, Nikuļcevas kundze, jūsu personas apliecinātie dokumenti ir iesniegti un pēc tiem mēs varam pārliedzināties, ka tieši jūs esat pilnvarota 13. Saeimas deputātu vārdā pārstāvēt viņus šajā tiesas sēdē.

Kā arī 13. Saeimas deputātus šajā tiesas sēdē pārstāv uz pilnvaras pamata arī juriste **Elizabete Krivcova.**

Paldies, Krivcovas kundze, jūsu personas apliecinātie dokumenti arī ir iesniegti, un pēc tiem mēs varam pārliedzināties par to, ka tieši jūs esat tiesas sēdē.

Institūcija, kuras izdots tiesību akts ir apstrīdēts, ir **Saeima.**

Saeimu šajā tiesas sēdē pārstāvēs zvērināts advokāts **Sandis Bērtaitis.**

Paldies, Bērtaiša kungs, arī jūsu personas apliecinātie dokumenti ir iesniegti, un tos mēs esam pārbaudījuši.

Lietas dalībniekiem... šajā brīdī vaicāšu, vai ir kādi lūgumi, kas sekmētu lietas izskatīšanu?

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm?

I. Nikuļceva.

Paldies. No pieteikuma iesniedzēju puses nekādu lūgumu nebūs.

A. Laviņš.

Nav. Paldies.

Saeimas pārstāvim?

S. Bērtaitis.

No Saeimas puses nav lūgumu, nē.

A. Laviņš.

Paldies.

Lietā kā pieaicinātās personas ir uzaicinātas šajā sēdē, lai uzklausītu:

Tieslietu ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, kā arī Ministru kabineta pārstāve starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās Kristīne Līce.

Vai šādā secībā mēs varam uzklausīt pieaicinātās personas?

Jautājums pieteikuma iesniedzējam.

I. Nikuļceva.

Jā, protams, varam. Mums nav īsti nekāda viedokļa par pieaicināto personu uzklausīšanas kārtību, bet iebildumu arī nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Saeimas pārstāvim? Vai šādā secībā varam uzklausīt pieaicinātās personas?

S. Bērtaitis.

Jā, Saeima piekrīt, ka šādā secībā varam uzklausīt.

A. Laviņš.

Paldies. Tātad pie šādas secības arī pieturēsimies, uzklausot pieaicinātās personas.

Labi, ja citu lūgumu nav, varam pāriet pie lietas izskatīšanas pēc būtības.

Vārds tiesneša ziņojumam tiesnesim, kurš ir ziņotājs šajā lietā, Artūram Kučam.

Lūdzu, Kuča kungs!

A. Kučs.

Paldies.

Labrīt! Tātad nolasīšu tiesneša ziņojumu lietā Nr. 2020-33-01.

Satversmes tiesā 2019. gada 20. jūnijā saņemts pieteikums par lietas ierosināšanu, ko iesnieguši 20 13. Saeimas deputāti. Pieteikumā ir lūgts izvērtēt

Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešā teikuma, 56. panta trešās daļas un pārejas noteikumu 49. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 100. pantam un 112. pantam kopsakarā ar starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 19. pantu, starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām 13. pantu un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10. pantu, Satversmes 105. pantam kopsakarā ar Satversmes 1. pantu, Konvencijas 1. protokola 1. pantu, Līguma par Eiropas Savienības darbību 49., 56., 101. un 107. pantu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 13. pantu, kā arī Satversmes 91. pantam kopsakarā ar Konvencijas 14. pantu un 1. protokola 2. pantu, un spēkā neesošiem no to pieņemšanas dienas.

Satversmes tiesas pirmā kolēģija 2019. gada 18. jūlijā pēc minētā pieteikuma ierosināja lietu Nr. 2019-12-01 “Par Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešā teikuma, 56. panta trešās daļas un pārejas noteikumu 49. punkta atbilstību Satversmes 1. un 105. un 112. pantam”.

Saeimas atbildes raksts Satversmes tiesā saņemts 2019. gada 18. septembrī.

Par pieaicinātajām personām lietā atzītas Izglītības un zinātnes ministrija, Tieslietu ministrija, Ārlietu ministrija, tiesībsargs, Augstākās izglītības padome, Rektoru padome, Privāto augstskolu asociācija, Latvijas universitāšu asociācija, biedrība “Latvijas cilvēktiesību centrs”, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes profesors Jānis Rozenfelds, Latvijas Universitātes profesore Ina Druvieta, sabiedrība ar ierobežotu atbildību-biznesa augstskola “Turība”, īpašnieks un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras priekšsēdētājs Aigars Rostovskis. Pieaicināto personu viedokļi un cita lietas sagatavošanas laikā saņemtā informācija pievienota lietas materiāliem.

Lēmums par lietas Nr. 2019-12-01 nodošanu izskatīšanai pieņemts 2020. gada 11. februārī.

Satversmes tiesa 2020. gada 25. februārī rīcības sēdē nolēma izskatīt minēto lietu rakstveida procesā.

2020. gada 11. martā tiesnešu apspriedē konstatēja, ka nav iespējams pieņemt nolēmumu lietā Nr. 2019-12-01 un nolēma atsākt šīs lietas izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos 2020. gada 23. aprīlī.

Tāpat tiesa nolēma noteikt vēl šādas pieaicinātās personas: Konkurences padome, bijušo izglītības un zinātnes ministru Kārli Šadurski, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes docentu Edvīnu Danovski, Teksasas Dienvidrietumu Universitātes profesoru Uģi Gruntmani, zvērinātu advokāti Jūliju Jerņevu un zvērinātu advokātu Uģi Zeltiņu.

Taisot spriedumu lietā Nr. 2019-12-01, tiesa nolēma sadalīt lietu divās lietās: lietā Nr. 2019-12-01 “Par Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešā teikuma, 56. panta trešās daļas un pārejas noteikumu 49. punkta atbilstību Satversmes 112. pantam” un lietā Nr. 2020-33-01 “Par Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas

trešā teikuma, 56. panta trešās daļas un pārejas noteikumu 49. punkta atbilstību Satversmes 1. un 105. pantam”.

Tiesa arī nolēma lietā Nr. 2020-33-01 atsākt tās izskatīšanu pēc būtības tiesas sēdē rakstveida procesā 2020. gada 14. jūlijā. Šajā datumā tiesa pieņēma lēmumu uzdot Eiropas Savienības Tiesai jautājumus prejudiciālā nolēmuma pieņemšanai un apturēt tiesvedību lietā līdz brīdim, kad stājas spēkā Eiropas Savienības Tiesas nolēmumi.

Satversmes tiesa 2021. gada 5. oktobra rīcības sēdē nolēma sniegt Eiropas Savienības Tiesai paskaidrojumus, pamatojoties uz Eiropas Savienības Tiesas lūgumu, un Eiropas Savienības Tiesa 2022. gada 7. septembrī pasludināja spriedumu lietā C-391/20, kas ierosināta, lai sniegtu atbildes uz Satversmes tiesas uzdotajiem jautājumiem izskatāmajā lietā.

Satversmes tiesa 2022. gada 14. septembra rīcības sēdē nolēma izskatīt lietu no jauna pilnā tiesas sastāvā rakstveida procesā 2022. gada 11. oktobrī.

2022. gada 10. novembrī, taisot spriedumu lietā Nr. 2020-33-01, Satversmes tiesa tiesnešu apspriedē konstatēja, ka ir nepieciešams noskaidrot lietas izspriešanai būtiskus jautājumus, un nolēma atsākt lietas izskatīšanu pēc būtības tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos, un par pieaicināto personu lietā atzina arī Ministru kabineta pārstāvi starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās Kristīni Līci.

Lietas dalībniekiem un pieaicinātajām personām par tiesas sēdi rakstveidā paziņots 2022. gada 11. novembrī.

Paziņojums par lietas izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos publicēts 2022. gada 14. novembrī oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” Nr. 221.

Ar lietas materiāliem iepazinusies pieteikuma iesniedzēju pārstāve zvērināta advokāte Inese Nikuļceva, kā arī Saeimas pārstāvis zvērināts advokāts Sandis Bērtaitis. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies tiesnesim Artūram Kučam par tiesneša sniegto ziņojumu, tagad pāriesim pie lietas dalībnieku uzklaušanās.

Vispirms vārds būs pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem, tad būs Saeimas pārstāvim vārds. Parasti runas ilgums ir 30 minūtes.

Vaicāšu lietas dalībniekiem, cik jums būs nepieciešams, lai sniegtu tiesai juridisko pamatojumu.

Nikuļcevas kundze?

I. Nikuļceva.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam...*(runā nesaprotami)*.

A. Laviņš.

Jā, tad līdzvērtīgi arī Saeimas pārstāvim 30 minūtes būs piešķirtas.

Tātad, Nikuļcevas kundze, lūdzu, jūsu pusei... jūs esat divas pārstāves, bet jums ir šajās 30 minūtēs jāorganizē paskaidrojumu sniegšana par juridisko pamatojumu tā, lai iekļautos šajās 30 minūtēs abas pārstāves kopā.

Lūdzu, jums vārds!

I. Nikuļceva.

Paldies.

Godājamā tiesa! Tad atbilstoši Satversmes tiesas 2022. gada 10. novembra lēmumam šajā lietā ir būtiski noskaidrot procesuālos jautājumus par iespējamu tiesvedības turpināšanu vai izbeigšanu un arī Grozījumi Augstskolu likumā normu ietekmi.

Un tad es arī sākšu ar šiem te procesuālajiem jautājumiem un pēc tam turpinās Elizabete Krivcova jau saturiski par pamattiesību aizskārumu un arī Eiropas Savienības Tiesas spriedumu ietekmi.

Un tad, jā, sākot par šiem procesuālajiem jautājumiem vēlos uzreiz norādīt, ka pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka tiesvedība lietā ir turpināma.

Un vispirms vēlos atsaukties uz pašas Satversmes tiesas norādīto, ka tiesiskas valsts princips prasa, lai Satversmes tiesa nodrošinātu tādu tiesību sistēmas pastāvēšanu, kurā pēc iespējas pilnīgāk tiktu novērsts Satversmei neatbilstošs tiesiskais regulējums. Manā ieskatā tas pats par sevi ir ļoti nozīmīgs uzdevums, neskatoties uz to, vai apstrīdētās normas ir spēkā vai nav, bet tomēr izvērtēt, kādas tad pamattiesības izriet no atbilstošā Satversmes panta. Un konkrētajā gadījumā tas jo īpaši ir būtiski, jo nav arī tādas iepriekšējas interpretācijas, dodot arī vadlīnijas likumdevējam, kas tad būtu pieļaujams un kas nebūtu pieļaujams, lemjot par valodu lietojumu un ierobežojumu pieļaujamību privātajās augstskolās.

Un, jā, vēlos atgādināt, ka Satversmes tiesa nav lēmusi par to, vai šajā lietā apstrīdētās normas atbilst Satversmes 105. pantam, kas paredz komercdarbības brīvību arī attiecībā uz privātajām augstskolām. Satversmes tiesa un arī Saeima 2021. gada 8. aprīlī, grozot Augstskolu likumu, ir vērtējusi tikai šajā lietā apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 112. pantam un 113. pantam, kas nosaka tiesības uz izglītību, akadēmisko brīvību. Tātad Satversmes 105. panta kontekstā šāds spriedums nav bijis un arī Saeima to nav vērtējusi, pieņemot šīs jaunās normas – grozījumus Augstskolu likuma 56. pantā.

Manuprāt, arī uz jautājumu par to, vai tiesvedība lietā turpināma, būtībā jau ir atbildējusi pati Satversmes tiesa iepriekšējā spriedumā lietā Nr. 2019-12-01, jo šajā lietā Satversmes tiesa jau atzina, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 112. un 113. pantam, tomēr vērsās Eiropas Savienības Tiesā, jo uzskatīja, ka ir vērtējama arī apstrīdēto normu atbilstība Satversmes 105. pantam, neskatoties uz to, ka būtībā jau bija saprotams, ka normas neatbilst Satversmei un ir atzītas par spēkā neesošām, nu,

kaut arī no kāda datuma nākotnē, bet tomēr pēc būtības jau atzītas, ka tās nav spēkā.

Arī es varu uzreiz pateikt, ka es nedomāju, ka šajā lietā ir ļoti būtiski tie grozījumi, ko Saeima izdarīja Augstskolu likumā, jo apstrīdētās normas nav zaudējušas spēku ar šiem grozījumiem, kurus Saeima ir pieņēmusi, bet apstrīdētās normas ir zaudējušas spēku Satversmes tiesas 2020. gada 11. jūnija sprieduma rezultātā.

Tālāk es vēlos atgādināt, ka, atbilstoši Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktam, Satversmes tiesai ir nevis pienākums, bet tiesības izbeigt tiesvedību, ja apstrīdētās normas ir zaudējušas spēku. Un manā ieskatā šī norma dod Satversmes tiesai pamatu izbeigt tiesvedību tikai tad, ja ir ļoti acīmredzami, ka likumdevējs patiešām to problēmu, dēļ kuras ir iesniegts pieteikums Satversmes tiesā, ir atrisinājis. Šajā gadījumā tas tā, protams, nav.

Arī Satversmes tiesa ir norādījusi, ka šī norma ir vērsta uz to, lai nebūtu jātaisa spriedums lietās, kurās strīds vairs nepastāv. Šajā lietā strīds turpina pastāvēt par to, vai apstrīdētās normas atbilst Satversmes 105. pantam, arī Eiropas Savienības tiesībām ne tikai tāpēc, ka pieteicējs uztur savu pieteikumu šajā lietā, bet tāpēc arī, ka pieteicējs būtībā gandrīz visi tie paši deputāti ir vērsušies tiesā arī apstrīdot jaunpieņemto regulējumu, tātad Augstskolu likuma 56. panta 3., 4. un 5. daļu redakcijā, kuru ir pieņēmusi Saeima 2021. gada 8. aprīlī, un arī ir ierosināta lieta Nr. 2021-45-01, kura arī būtībā tiek paralēli izskatīta rakstveida procesā. Nu, līdz ar to strīds, mūsu ieskatā, turpina pastāvēt. Un arī Satversmes tiesa pati ir norādījusi, ka tiesvedību lietā arī tad, ja normas nav spēkā, varbūt ir nepieciešams turpināt, lai novērstu pieteikuma iesniedzēju pamattiesību aizskārumu vai būtisku valsts, sabiedrības vai atsevišķu personu interešu apdraudējumu. Nu un šajā gadījumā, mūsaprāt, tiek ļoti būtiski skartas privāto augstskolu pamattiesības veikt komercdarbību, tātad piedāvāt studiju programmas, izvēloties arī to īstenošanas valodu. Nu, protams, netieši tiek skarti arī studenti un akadēmiskais personāls, bet nu komercdarbības brīvības ietvaros privātās augstskolas.

Un arī vēlos uzsvērt to, ka pieteikuma iesniedzējs ir lūdzis atzīt apstrīdētās normas par spēkā neesošām no to izdošanas dienas, un tas iemesls ir tieši tas – lai aizstāvētu privāto augstskolu intereses, tiesības visā laika periodā, kurā šīs te apstrīdētās normas ir bijušas spēkā un kurā arī privātās augstskolas ir pildījušas šīs normas un kurā šīs normas ir radījušas noteiktas negatīvas sekas.

Manā ieskatā arī šajā lietā ir patiesi apsverams tas, vai normas ir atzīstamas par spēkā neesošām no izdošanas dienas, jo konkrētajā gadījumā tiek vērtēta arī normu atbilstība Eiropas Savienības tiesībām un Satversmes tiesa ir uzsvērusi, ka Eiropas Savienības tiesību normām nesaderīgu nacionālā tiesiskā regulējuma seku saglabāšana būtu pretrunā Eiropas Savienības tiesību pārakuma principam, šādos gadījumos arī atzīstot apstrīdēto normu par spēkā neesošu no izdošanas, no spēkā stāšanās dienas.

Tā kā, manaprāt, patiešām šajā lietā arī ir vērtējams tas, vai apstrīdētās normas, ņemot vērā to, ka ir jautājums ne tikai par atbilstību Satversmes 105. pantam, bet arī

Eiropas Savienības tiesībām, būtu atzīstamas par spēkā neesošām no izdošanas dienas.

Un visbeidzot es vēlos pieskarties arī ciešās saistības koncepcijai, proti, Satversmes tiesas pieejai tam, ka vairākkārt vienas lietas ietvaros ir skatītas gan apstrīdētās normas, gan citas normas, kas ir tieši saistītas ar apstrīdētajām normām un tad šādos gadījumos norādot, ka var arī tikt paplašinātas prasījuma robežas, ja šīs normas ir cieši saistītas. Manā ieskatā šajā lietā apstrīdētās normas un Augstskolu likuma 56. panta 3., 4. un 5. daļa ir cieši saistītas.

Un, ja gadījumā nebūtu ierosināta šī jaunā lieta arī pēc deputātu pieteikuma ar numuru 2021-45-01, tad droši vien, atbilstoši šai ciešās saistības koncepcijai, es arī lūgtu izskatīt šīs lietas ietvaros arī tos grozījumus apstrīdētajās normās. Tā kā ir ierosināta atsevišķa lieta, kura turklāt jau ir arī sagatavota, tad mēs tādu lūgumu neizteiksim. Tomēr kopumā es vēlos uzsvērt, ka pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka nevis būtu jāizbeidz tiesvedība... tiesvedība, protams, ir turpināma, bet tieši pretēji – pieteikuma iesniedzējs vēlas saņemt tādu visaptverošu vērtējumu par Augstskolu likumu, jo īpaši par tā 56. pantu, par to valodu lietojumu regulējumu privātajās augstskolās no paša sākuma visā laika periodā un ņemot vērā arī pašreizējo situāciju, pašreizējās spēkā esošās normas, kuras Saeima ir pieņēmusi, grozot Augstskolu likuma 56. pantu.

Nu tas tad būtu lielos vilcienos viss, ko vēlējos pateikt par procesuālajiem jautājumiem. Tālāk turpinās Elizabete Krivcova.

E. Krivcova.

Paldies, godātā tiesa! Tātad, par saturiskiem jautājumiem.

Gan Satversmes tiesas sēdē, gan Eiropas Savienības Tiesas sēdē ir konstatēts, ka norma ierobežo, ka apstrīdētā norma ierobežo gan Satversmes 105. pantā garantētās īpašumtiesības, Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pantā garantēto uzņēmējdarbības brīvību, kā arī Satversmē nostiprināto tiesiskās paļāvības principu. Ir arī atzīts, ka šim apstrīdētajam regulējumam ir leģitīms mērķis, tas ir valsts valodas lietojuma veicināšana un nacionālās identitātes saglabāšana.

Ir arī atzīts, ka apstrīdētais regulējums principā ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Mūsu strīds ir par to, vai apstrīdētais regulējums nepārsniedz to nepieciešamo, kas ir vajadzīgs mērķa sasniegšanai, un vai tas labums, ko gūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu.

Tā es arī izklāstīšu mūsu argumentu.

Pirmkārt, par nepieciešamību. Eiropas Savienības Tiesas spriedumā 84.-86. punktos, kā arī ģenerāladvokāta atzinuma 101.-105. punktos ir izteiktas šaubas par apstrīdētā regulējuma nepieciešamību un tātad Satversmes tiesai tagad ir jāspriež gan par šīm šaubām, gan arī par mūsu prasījumu.

Ģenerālvokāta atzinuma 104. punktā ir norādīts, ka atkāpju no pienākuma piedāvāt studiju kursus valsts oficiālajā valodā ir samērā maz un apjoma ziņā tās ir visnotaļ ierobežotas. Apstrīdēto normu sekas un vienvalodības *de facto* uzspiešana augstākās izglītības jomā, tostarp privātajā sektorā, tādējādi valsts pasākums šķiet esam visnotaļ radikāls un tāpēc iespējami pārmērīgs.

Eiropas Savienības Tiesas sprieduma 86. punktā ir norādīts, ka, lai netiktu pārsniegts mērķa sasniegšanai nepieciešamais, regulējumā būtu jāparedz atļauja lietot citu valodu, kas nav latviešu valoda, vismaz mācības, kas tiek apgūtas Eiropas mērogā vai starptautiskās sadarbības ietvaros. Arī kultūras un citu valodu, kas nav latviešu valodas studijās.

Iesniedzēji pilnībā piekrīt izteiktajām šaubām, ka likumā paredzētie izņēmumi ir pārāk šauri un pamatā gan apstrīdētajā regulējumā, gan grozītajā regulējumā svešvalodas drīkst lietot kādas sadarbības ietvaros, tas var būt starptautisks līgums, tas var būt Eiropas Savienības studiju programma, tas var būt kopīga studiju programma. Protams, ka jebkuras studijas svešvalodās prasa zināmu sadarbību. Bet kāpēc tas sadarbības formāts ir tik šaurs? Kāpēc viena pati Latvijas augstskola vai viena pati Eiropas Savienības augstskola nevar piedāvāt kursu angļu valodā? Kāpēc starptautiskā sadarbība ir iespējama tikai starpvalstu līguma ietvaros? Kāpēc tā sadarbība nevar būt universitāšu vienošanās ietvaros? Kādas starptautiskas zinātniskas organizācijas projekta ietvaros? Sadarbības formas var būt ļoti dažādas, bet mūsu likums tās nepamatoti ierobežo.

Kā norādīja ģenerālvokāts, apstrīdētais regulējums ir balstīts uz apšaubāmas vienvalodības koncepciju augstākajā izglītībā, respektīvi, lai veicinātu valsts valodas lietojumu, citu valodu lietojums ir neizbēgami jāupurē. Mēs pievienojamies ģenerālvokāta viedoklim un vēlamies papildināt, ka kvalitatīva augstākā izglītība nevar pastāvēt bez internacionalizācijas, tāpēc jau pašu augstskolu regulējuma kodolā ir jābūt daudzvalodībai. Un mēs uzskatām, ka to pareizo līdzsvaru var atrast tieši augstskolas, kas ir atbildīgas gan par kvalitatīvām studijām, gan arī par latviešu valodas stiprināšanu.

Attiecībā uz uzņēmējdarbību, uz uzņēmējdarbības veikšanu, kas ir augstskolu kursu pasniegšana par naudu, pastāv vairākas alternatīvas, kas ļauj sasniegt leģitīmo mērķi saudzējošākā veidā. Pirmkārt, var sasaistīt pienākumu veidot studiju programmas valsts valodā ar valsts finansējuma piešķiršanu, tad komerciāli studijas latviešu valodā būs lētākas, būs pieejamākas un būs populārākas un tas noteikti būs ieguldījums latviešu valodas pievilcībai un studiju programmu popularitātei latviešu valodā.

Tad kā alternatīvs risinājums ir atļaut īstenot studiju kursus svešvalodās, paredzot augstskolas pienākumu nodrošināt līdzvērtīgus kursus valsts valodā. Tad mēs ļaujam skolām pelnīt un nopelnīto naudu ieguldīt latviešu valodas aizsardzībai.

Tad vēl viens komercdarbības veids ir tālmācība. Un vismaz atļaut izmantot

svešvalodas tālmācības studiju programmās, kur students pat neiebrauc Latvijā, noteikti būtu jāatļauj.

Augstskolu studijas ir cieši saistītas ar zinātni. Zinātne lielā mērā ir internacionāla un augstākajos studiju līmeņos, kas ir maģistratūra un doktorantūra, kur zinātnes īpatsvars ir lielāks, būtu arī jāatļauj lielāka brīvība svešvalodu lietošanā.

Tad, kā jau es teicu, augstskolām ir autonomija. Satversmes tiesa par autonomiju jau ir nospriedusi un šīs autonomijas ietvaros varētu uzticēt pašām augstskolām atrast to līdzsvaru, kāds būtu augstskolas ieguldījums latviešu valodas stiprināšanā un studiju kvalitātes veicināšanā.

Šeit var pieminēt arī mašintulkošanu, ka universitāte var ieguldīt savu naudu, savas zināšanas, savus resursus mašintulkošanas attīstībā. Tas varbūt būtu daudz vērtīgāk nekā, ja viņa pasniegs tikai latviešu valodā.

Un vēl viena alternatīva, kas privātajām augstskolām arī ļautu darboties, ir līdzīgi kā vispārējā izglītībā. Vispārējā izglītībā mums pastāv Starptautisko skolu likums, kas ļauj īstenot starptautiskas un ārvalstu mācību programmas vispārējā izglītībā. Tas pats būtu iespējams arī augstskolās, tātad, pieņemot starptautisko Augstskolu likumu, līdz ar to tiktu noteiktas vienotas prasības visām augstskolām, kas vēlas pasniegt svešvalodās tur starptautiskās jeb studiju programmas un mums tiktu atrisināta problēma, ka ar speciāliem likumiem ir noteiktas speciālas tiesības divām augstskolām – Rīgas Juridiskajai augstskolai un Rīgas Ekonomikas augstskolai.

Tātad šīs alternatīvas dotu privātajām augstskolām iespēju pelnīt un nopelnīto naudu jēgpilni ieguldīt latviešu valodas stiprināšanā.

Es arī gribētu atgādināt, ka arī Izglītības ministrijas un valsts augstākās izglītības stratēģiskos dokumentos ir norādīts, ka viens no svarīgākajiem izaicinājumiem Latvijas augstskolu jomā ir demogrāfija, respektīvi, ka samazinās mūsu studentu skaits un lai uzturētu konkurētspējīgu zinātni un studijas, mums ir jāeksportē tajā skaitā augstskolas kursi, un svešvalodas ir tas, kas ļauj uzturēt to studiju un zinātnes apjomu Latvijā, vienlaikus neatsakoties no mērķa stiprināt latviešu valodu.

Un tālāk es izvērtēšu atbilstību šim regulējumam. Ģenerālvokāta secinājumu 106. -110. punktos ir izteiktas nopietnas šaubas par to, vai apstrīdētais regulējums panāk dažādu leģitīmu mērķu līdzsvaru. Šeit ir konkurence gan starp dažādām sabiedrības interesēm, gan arī starp privātajām interesēm. Kad mēs runājam par dažādām sabiedrības interesēm, te ir jāmin kopīgais Eiropas tirgus. Par to arī iestājās ģenerālvokāts savā atzinumā 116. punktā, kur viņš ir norādījis, ka, protams, ir nepieciešams saglabāt Eiropas kultūras bagātību un nodrošināt tās valodu mantojuma daudzveidību, tomēr nedomāju, ka šāda cēla mērķa sasniegšanu pienācīgi nodrošinās dalībvalstis, kuras *de facto* uzspiež vienvalodību kādas saimnieciskās darbības nozarei pat tad, ja šī nozare ir augstākās izglītības studiju sniegšana.

Lietojot metaforu, 27 vienvalodīgas vai arī daudzvalodīgas, divvalodīgas vai

trīsvalodīgas anklāvas Eiropas Savienībā nav nedz dalībvalstu, nedz Eiropas Savienības interese.

Līdz ar to tas ļauj mums secināt, ka privātajam spēlētājam ir jādod plašākas iespējas veidot studiju kursus svešvalodās un Eiropas Savienības valodās.

Tāda izglītības jomas sabiedrības interese ir konkurētspējīga izglītība Eiropā un tam kalpo Eiropas izglītības telpa. Kā zināms, tā izglītības telpa ir balstīta uz Boloņas deklarāciju, kuras ģeogrāfija aptver 48 dalībvalstis. Un Eiropas Savienības darbība augstskolu koordinēšanā augstskolu jomā ir balstīta tieši uz Boloņas procesu. 2020. gada 19. novembrī Latvijas izglītības ministre bez iebildumiem parakstīja kārtējo Boloņas procesa *komunikē*, kas paredzēja augstākās izglītības izcilības un konkurētspējas nostiprināšanu tieši Boloņas valstu ietvarā. Ne ministre, ne mūsu ministrija neteica, ka mēs gribam sašaurināt to kopējo politiku tikai uz Eiropas Savienības augstskolām. Tā tas nav un attiecīgi, ja mēs esam konsekventi, mums jāturpina tas arī nacionālajā likumdošanas līmenī un, ja mēs runājam par svešvalodām, atļaut arī pārējo Boloņas procesu valstīs, tas ir, Norvēģijā, tā ir Turcija, tā ir Gruzija, tā ir Ukraina, kas arī ir šajā procesā un tam būtu jāatspoguļojas nacionālajā līmenī.

Tad ir jāpanāk līdzsvars starp valsts valodas kvantitāti un kvalitāti. Sabiedrības viduvējā augstākā izglītība latviešu valodā, protams, paplašina latviešu valodas lietojumu mehāniski, bet tas maz ko dod latviešu valodas kvalitātei un latviešu zinātnes kvalitātei. Ir jāpanāk līdzsvars starp tiem diviem labumiem. Un es, tieši otrādi, ietu uz to, ka, ja ir labs saturs – tas ir jānodrošina arī latviešu valodā nevis tā, kā ir gājis likumdevējs.

Tas mērķis valsts valodas stiprināšanai ir jāredz kopā ar konkurētspējīgas augstākās izglītības un augsta līmeņa zinātnes valodas stiprināšanu, līdz ar to mums ir vajadzīgs, lai tas saturs, kas tiek translēts latviešu valodā, tas būtu zinātniski augstvērtīgs. Tāpēc tikai loģiski ir veidot augstāko izglītību uz daudzvalodības pamatiem, kas neatceļ īpašus pasākumus latviešu valodas stiprināšanai.

Tad sabiedrības intereses un privātās intereses. Privātā interese ir veikt uzņēmējdarbību. Un šeit augstākās izglītības kursu pasniegšana svešvalodā – tas nav ekskluzīvs Latvijas augstskolu piedāvājums. Latvijas augstskolās darbojas konkurence. Vismaz Eiropas mērogā. Un tie potenciālie studenti, ko privātās augstskolās zaudējam šī regulējuma rezultātā, viņi jau neaizgāja visi uz latviešu valodas plūsmām. Viņi ir aizgājuši uz svešvalodu studiju kursiem, bet citās valstīs. Mēs vienkārši pazaudējam ievērojamu daļu šo studentu, negūstot pretī tikpat lielu ieguvumu valsts valodas stiprināšanai.

Arī privātā interese ir tiesiskā palāvība. Augstākās izglītības kursu sniegšana par maksu ir saimnieciskā darbība, tas ir atzīts visos iepriekšējos tiesu procesos. Un augstskolu studiju pasniegšana prasa lielus ieguldījumus. Tas nav tas pats, kas atvērt veikalu. Šis rentabilitātes ilgums ir aptuveni desmit gadi, kas ir ierasts šajā

uzņēmējdarbības jomā. Tāpēc mēs uzskatām, ka joprojām nav nodrošināts saprātīgs periods, kas garantētu iespēju atpelnīt veiktos ieguldījumus.

Nav paredzēta mantiska kompensācija par pienākumu ievērojami ierobežot uzņēmējdarbības tvērumu.

Līdz ar to, mūsaprāt, nav panākts atbilstošs līdzsvars starp dažādām sabiedrības interesēm, starp sabiedrības interesēm un privātajām interesēm, un tas dod mums pamatu uzskatīt, ka ir pārkāpts Satversmes 105. pants par īpašuma aizsardzību un mēs lūdzam atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmei un par spēkā neesošām no pieņemšanas dienas.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Būs tiesnešu jautājumi.

Iesākumā šāds jautājums. Jūs vairākkārt savā runā, Krivcovas kundze, atsaucāties uz ģenerālvokāta secinājumiem un norādījāt no satversmības, apstrīdēto normu satversmības izvērtēšanas metodoloģijas viedokļa gan par leģitīmo mērķi, gan arī šos trīs elementus, kas ir aplūkojami, izvērtējot samērīgumu. Un kā leģitīmo mērķi jūs minējāt, ka tas ir valsts valodas lietošanas veicināšana.

Taču man ir jāvērs uzmanība, ka tiesas spriedumā ir atzīts, ka latviešu valoda ir nacionālās konstitucionālās identitātes elements.

Sakiet, lūdzu, kā, jūsuprāt, šis tiesas atzinums par to, ka latviešu valoda Eiropas Savienības tiesiskajā telpā ir atzīstama kā nacionālās konstitucionālās identitātes elements, ietekmē apstrīdēto normu satversmības izvērtēšanas metodoloģiju? Vai tam ir kāda ietekme, jūsuprāt?

E. Krivcova.

Nu, mēs šajā gadījumā mēs redzam, ka Eiropas Savienības tiesa būtībā pievienojusies arī šim viedoklim, uzskatot, ka tā ir nacionālās identitātes sastāvdaļa, nu, pēc Eiropas tās metodoloģijas un līdz ar to tas tikai pastiprina, ka mērķis ir leģitīms un to metodoloģiju, jā, es neredzu, ka būtu jāmaina tā izvērtēšanas metodoloģija, skatot gan to izvēlēto līdzekļu piemērotību mērķa sasniegšanai, gan nepieciešamību, gan arī atbilstību dažādām interesēm.

A. Laviņš.

Respektīvi, starp to, ka vienkārši mēs varam atrast kādu leģitīmu mērķi, kas atbilst Satversmes 116. pantā norādītajiem leģitīmajiem mērķiem un to, vai attiecīgā vērtība Eiropas tiesību telpā tiek uzskatīta par nacionāli konstitucionālu identitāti, jūsuprāt, nav ar būtisku nozīmi, izvērtējot šo apstrīdēto normu satversmību konstitucionālajā tiesā, nevis Eiropas Savienības Tiesā?

E. Krivcova.

Kā mēs redzam to situāciju arī pie Eiropas Savienības Tiesas. Tātad tās vērtības ir vienprātība par to, ka tās vērtības ir svarīgas un ir konstitucionālas, bet to situāciju uz vietas, cik liels svars ir tai Latvijas konstitucionālajai identitātei, cik liels svars ir privātajām interesēm, cik liels svars ir citām interesēm, to var izvērtēt tikai mūsu Satversmes tiesa, jo viņa labāk izprot un tikai viņa vislabāk izprot katru to svaru kausu. Tā mēs to redzam.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Paldies.

Labdien. Es gribēju ar citu sākt, bet es tad drusciņ turpināšu priekšsēdētāja uzsākto jautājumu tīri par šīm interesēm par valsts valodu un ekonomiskajām interesēm, kas tiek skartas.

Un te es nocitēšu no Tieslietu ministrijas un arī Saeimas tādu, varbūt tas nav tieši citāts, bet nu pārstāstot to domu, ko ir teikusi gan Tieslietu ministrija, gan Saeima un tas sasaucas drusciņ ar to jautājumu, ko jau priekšsēdētāja kungs uzdeva, respektīvi, vai mēs šeit runājam par vienlīdz aizsargājamām interesēm, vai kāda no šīm interesēm ir pārāka un līdz ar to par to likumdevējam var būt plašāka rīcības brīvība.

Un tas, ko raksta, kas izriet no Tieslietu ministrijas un arī Saeimas sniegtā viedokļa, no Saeimas atbildes raksta, ir, ka “komercdarbība augstākās izglītības jomā vispirms ir pakārtota likumdevēja noteikto mērķu – valsts valodas aizsardzībai un izpildei – un tikai pēc tam var tikt saistīta ar ekonomiskā labuma gūšanu”.

Un tātad, vai jūs piekrītat vai nepiekrītat šādam viedoklim? Kā jūs...

E. Krivcova.

Šeit mēs nepiekrītam. Un nevis tāpēc, ka mums ir kādi argumenti par valsts valodas aizsardzību, bet sakarā ar tiesībām uz izglītību. Izglītība – tā nav valsts monopolija. Tas ir tieši otrādi, tās ir cilvēktiesības. Tās ir pamattiesības, tā ir brīvība izglītot, brīvība izglītoties. Un šeit runāt par valsts monopoliju ir nepareizi. Un arī, ka mēs atzīstam citu valstu, citu regulējumu, kas nav mūsu kontrolē, sniegto augstāko izglītību. Un arī tur valsts nesaka, ka nē, tikai mana izglītība ir pieļaujama mūsu teritorijā. Tā tas nav. Izglītība tiešām ir vairāk brīvība. Un valstij šeit ir pienākums veicināt, valstij ir pienākums dot finansējumu, nodrošināt pieejamību. Tās būtībā ir sociālas un kultūras tiesības, kas valstij ir jānodrošina. Tas nav tā, ka ir valsts monopolija aizstāvēt robežas, vai kas vēl būtu tā tipiski, valsts monopolija, vai atņemt

brīvību. Nē. Tas tik tiešām ir sabiedriskais labums un šeit mēs nepiekrītam tai koncepcijai, ko virza...

A. Kučs.

Tā koncepcija vairāk bija tāda, ja mēs runājam par valsts valodas aizsardzību un veicināšanu, kur izglītība noteikti ir viens no instrumentiem, ka tas ļāva likumdevējam noteikt plašākus mērķus, iepretim, ja mēs runājam par ekonomiskā labuma gūšanu, par komercdarbību. Nu tur faktiski jau bija tas, vai mēs runājam par... Kā jūs redzat, vai valsts valodas aizsardzība un ekonomiskā labuma gūšana ir, ja tā var teikt, ir uz viena svaru kausa vai tās tomēr tur ir atšķirība un likumdevējam ir dažādi...

E. Krivcova.

Es piekritīšu. Es piekritīšu, ka valsts valodas kā konstitucionālas identitātes pamats stāv augstāk par ekonomisko izdevību un ekonomisko labumu. Bet tas neizslēdz, ka saimnieciskā darbība šajā jomā, arī lietojot valsts valodu, saimnieciskā darbība ir iespējama. Un tā ir, jebkura saimnieciskā darbība Latvijā izmanto valsts valodu. Un līdz ar to tas nav tā, ka ir tikai viens, vai tikai otrs. Gan viens, gan otrs pastāv, bet, jā, ir skaidrs, ka šeit attiecībā uz valsts valodu lielāki ierobežojumi būtu attaisnojami. Jā.

A. Kučs.

Paldies.

Tad man būs jautājums Nikuļcevas kundzei drusciņ, lai es pareizi saprastu, ko jūs teicāt tieši par tiesvedības izbeigšanu saistībā.

Jūs teicāt, ka apstrīdētās normas nav zaudējušas spēku ar grozījumiem. Tad es gribu saprast, vai jūs joprojām uzskatāt, ka tie grozījumi principā, nu, ja mēs runājam tieši par 56. pantu, ka viņi nenovērš to strīdu un ka principā tā norma, lai gan ir grozīta, bet viņa ir grozīta formāli pēc būtības. Tā pretruna ir palikusi? Vai varētu precizēt jūsu teikto?

I. Nikuļceva.

Nu, es varētu šeit vienkārši ar atbildēt ar "jā". Mēs patiešām tā uzskatām. Tad, pirmkārt, es uzskatu, ka apstrīdētās normas zaudēja spēku nevis tāpēc, ka Saeima grozīja vai, pareizāk sakot, mēs šeit runājam par Augstskolu likuma 56. pantu un pakārtotu pārejas noteikumu 49. punktu... nevis tāpēc, ka Saeima ir grozījusi šīs normas, bet tāpēc, ka Satversmes tiesa jau iepriekš ar spriedumu atzina šīs normas par spēkā neesošām. Un viņas, protams, tika atzītas par spēkā neesošām uz priekšu ar 2021. gada 1. maiju, bet tas nemaina lietas būtību, jo normas jau bija atzītas par spēkā neesošām tad, kad Saeima lēma par šo normu grozīšanu. Un, pat ja Saeima nebūtu pieņēmusi nekādus grozījumus, tad viņas tik un tā būtu zaudējušas spēku un viņas

vispār būtu zaudējušas spēku.

Un attiecībā uz to, ko novērs Saeimas pieņemtie grozījumi Augstskolu likuma 56. pantā, tad, jā, patiešām es nevarētu teikt, ka šie grozījumi ir formāli. Es drīzāk teiktu, ka pieteikuma iesniedzēju ieskatā Saeima acīmredzami nav pildījusi Satversmes tiesas spriedumu lietā Nr. 2019-12-01. Un tieši tāpēc arī ļoti līdzīgs deputātu sastāvs ir vērsies Satversmes tiesā, apstrīdot šos jaunos grozījumus.

A. Kučs.

Nu, respektīvi, ja es varu precizēt, tad jūs uzskatāt, ka tie grozījumi nenovērs to...

I. Nikuļceva.

Jā, protams, viņi nenovērs neatbilstību ne Satversmes 112. pantam, ne Satversmes 113. pantam, tas ir, tam, kam bija domāti tieši šie grozījumi, kas tika veikti Augstskolu likumā. Un par 105. pantu, nu, Saeima nav vērtējusi mūsu ieskatā šo jautājumu, grozot Augstskolu likuma 56. pantu un arī pārejas noteikumus.

A. Kučs.

Paldies.

Man būs vēl pāris jautājumu.

Jūs norādījāt savā pieteikumā uz vairākām personām, kuras tāpat, tā kā viņš ir abstraktās kontroles ietvaros, tad tur ir gan pašas augstskolas, gan studenti, gan mācību spēki, gan augstskolas, kuras jau darbojās uz to brīdi Latvijas augstākās, sniedza augstākās izglītības pakalpojumus, gan arī uz augstskolām, kas gribētu, ja tā var teikt, ienākt Latvijā un arī piedāvāt šos pakalpojumus. Un tieši 105. panta kontekstā es gribētu precizēt tāpat, kuras ir tās personas, kuru tiesības tiek pārkāptas jeb aizskartas 105. panta kontekstā?

I. Nikuļceva.

105. panta kontekstā, protams, ka ir aizskartas privātās augstskolas. Tur, ja mēs runājam par komercdarbības brīvību, mēs nevarēsīm to attiecināt uz studentiem jeb uz akadēmisko personālu. Tā kā tās ir privātās augstskolas un pieteikums ir iesniegts no privātajām augstskolām un publiskajām nē, tas attiecas uz šiem tiesību...*(runā nesaprotami)*.

A. Kučs.

Un tad es gribētu precizēt. Tāpat mums ir divu veidu, vismaz divu veidu privātās augstskolas – tāpat tās, kas jau strādāja Latvijā un sniedza augstākās izglītības pakalpojumus un tās, kā jūs arī rakstāt, citas Eiropas Savienības augstskolas, kuras vēlētos šeit uzsākt komercdarbību.

Es gribētu precizēt. Kā šīm augstskolām, kuras vēl tikai vēlas, ja tā var teikt, Latvijā uzsākt šo komercdarbību un piedāvāt augstākās izglītības pakalpojumus, viņām, es saprotu, ka nav bijusi ne licencēšana, ne akreditācija. Kā 105. pants aizskar šo augstskolu tiesības? Vai šeit ir 105. panta aizskārums? Kā jūs to vērtējat? Vai kādu citu tiesību aizskārums?

I. Nikuļceva.

Jā, nu es varu piekrist šai domai, ja es viņu pareizi sapratu, ka, protams, ir ļoti grūti šajā gadījumā runāt par tām augstskolām, kuras, iespējams, gribēja veikt komercdarbību, iespējams, gribēja izveidot augstskolu, vai atvērt kādu jaunu programmu, bet apstrīdētās normas to liedza. Un šis ir patiešām abstrakts pieteikums un šeit nav mums arī tādas informācijas, vai ir patiešām bijuši, piemēram, kādi komersanti, kas ir to vēlējušies darīt vai nav. Tas faktiskais tiesību aizskārums ir attiecībā uz tām augstskolām, kuras ir reāli strādājošas, kuras patiešām arī nepiedāvā vairs studiju programmas citās valodās, respektīvi, faktiski piedāvā latviešu un angļu valodā pašlaik. Nu, tur ir tas reālais tiesību aizskārums. Attiecībā uz tiem, kuri tikai gribētu izmantot tās tiesības, nu, es tik un tā uzskatu, ka mēs šeit varētu runāt par komercdarbības brīvības ierobežošanu, bet tā, protams, ir teorētiska, konstruktīva, nu...*(runā nesaprotami)*.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

Tad jūs arī esat lūguši atzīt apstrīdētās normas par spēkā neesošām no to pieņemšanas brīža un jūs jau drusciņ ieskicējāt tos apsvērumus. Tad man būtu papildu jautājums tīri par tām augstskolām, nu, kā es saprotu, viens no tiem mērķiem ir, lai novērstu to kaitējumu, kā jūs teicāt, tām augstskolām, kuras strādāja Latvijā un sniedza augstākās izglītības pakalpojumus. Vai, jūsuprāt, pārejas noteikumi, kas tagad paldzina šo, teiksim, periodu, ka viņi var īstenot akreditētās programmas līdz 2025. gadam, nevis kā iepriekš bija, tātad tas periods ir paldzināts. Vai tas nenovērš visas tās negatīvās sekas, kas šīm augstskolām varētu rasties?

I. Nikuļceva.

Mūsu ieskatā noteikti, ka tas nenovērš. Un es vispār neuzskatu, ka pārejas noteikumu 49. punkta redakcija, kāda viņa ir pieņemta ar 2021. gada. 8. aprīļa grozījumiem, ka viņa būtu vērsta uz privātajām augstskolām un radītu kādu labumu privātajām augstskolām. Ja pārejas noteikumi jaunie ir vērsti uz studentu aizsardzību, proti, pagarinot to termiņu, kurā jau citās valodās uzsāktās studiju...*(runā nesaprotami)* un būtībā atļaujot tiem studentiem, kuri kādu iemeslu dēļ ir izlaiduši tur vienu vai divus studiju gadus, arī pabeigt studijas. Bet attiecībā uz augstskolām pārejas noteikumi nemaina neko.

Es vēlos vērst arī uzmanību uz to, ka negrozītā veidā ir saglabāts teikums: “pēc 2019. gada 1. janvāra studējošo uzņemšana studiju programmās ar īstenošanas valodu, kas neatbilst šā likuma 56. panta 3. daļas nosacījumiem, nav atļauta”. Tātad attiecībā uz privātajām augstskolām šeit nekas nemainās – jau no 2019. gada 1. janvāra nav atļautas šīs te studiju programmas citās valodās, arī bilingvāli nē, kas iepriekš vēl bija atļauts un iepriekš arī pastāvēja privātajās augstskolās diezgan lielā daudzumā. Un vismaz, cik es zinu, tad faktiski arī privātās augstskolas ir pakļāvušās šim regulējumam un nu viņas arī teorētiski nevar veidot jaunas studiju programmas citās valodās ne, atbilstoši spēkā esošajam Augstskolu likuma 56. panta regulējumam. Nu, tātad arī neuzņem papildus studentus un dara tieši tā, kā šajos pārejas noteikumos ir norādīts.

A. Kučs.

Sapratu. Paldies.

Vēl man būtu jautājums tāds tīri saistībā ar to, ka apstrīdētās normas regulē komercdarbību diezgan specifiskā jomā – tā ir augstākās izglītības pakalpojumu sniegšana. Vai, jūsuprāt, atbilstoši Augstskolu likumam, privāto augstskolu darbības primārais mērķis var būt peļņas gūšana?

I. Nikuļceva.

Nē. Es domāju, ka primārais mērķis nav peļņas gūšana. Primārais mērķis ir izglītības sniegšana, arī zinātnisko pētījumu veikšana. Bet tas nekādi neizslēdz arī šo peļņas gūšanas vai ienākumu gūšanas komponenti, jo bez tās tad privātās augstskolas jau nav valsts finansētas un bez šīs peļņas gūšanas komponentes viņas arī nevarētu ne piedāvāt izglītību, ne piedāvāt kādus zinātniskus pētījumus veikt.

A. Kučs.

Paldies.

Šobrīd es došu iespēju citiem kolēģiem...

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Jā, paldies. Labdien! Laimīgu Jauno gadu visiem!

Man būs otrai pārstāvei jautājums. Jūs teicāt, ka, runājot par to atbilstību, ka no Latvijas tā kā aizplūst uz citām augstskolām. Tas ir tā kā tāds jūsu pieņēmums? Vai arī jums ir statistika par to un vai jūs varbūt tad zināt, uz kurām valstīm?

E. Krivcova.

Statistikas man nav. Es tieši to gribēju šodien jautāt Izglītības ministrijai Šie dati man ir no augstskolu pārstāvju teiktā gan tajā otrajā lietā un atzinumos tas ir pateikts

un arī Satversmes tiesas sēdē pieminēts. Jā, ka tie studenti, kuri izvēlējušies un viņiem ir pārlicība, ka viņiem studijas ir jāapgūst, piemēram, tur angļiski vai kādā citā valodā. Jā, ja iepriekš tad bija diezgan populāri un Latvijā tas darbojās, tagad viņi aizplūst uz Igauniju, ka tur tā kā mūsu augstskolas redz, ka viņi ir tā kā mūsu konkurenti un viņi tagad ir igauņu augstskolās, jo tur tā brīvība, tā izvēles brīvība ir lielāka un viņi redz, kā tas notiek. Bet statistikas man nav. Es gribu tieši to jautājumu uzdot.

J. Briede.

Tā kā tā problēma ir ar angļu valodu un nevis ar krievu valodu, ja?

E. Krivcova.

Nē, ar krievu valodu noteikti, jā. Šeit bija tas biznesa modelis. Tas pastāvēja. Un krievu valoda, jā. Daļa no viņiem pārgāja uz angļu valodu, daļa izvēlējās citas valstis, piemēram, Igauniju, jā. Bet tas pats ir arī angļu valodas studijām. Ja nesanāk šeit īstenot, tad mums arvien labāk iet igauņiem un samazinās pie mums. To saka augstskolu pārstāvji.

J. Briede.

Un tad man vēl viens papildu jautājums. Man ir tāda sajūta, ka tie tomēr ir tie krievi, kas nav gribējuši apgūt latviešu valodu. Tas nozīmē, ka patiesībā tā ir tāda nelojālā Latvijai sabiedrības daļa. Vai tādā gadījumā mēs nevaram runāt, ka šis te mērķis, ka mēs tomēr nostiprinām to latviešu valodu, vai nav tomēr arī sabiedrības drošības aizstāvībai?

E. Krivcova.

Jā, es atbildēšu. Nē, zinot mūsu demogrāfijas tendences, gan arī tos Latviešu valodas aģentūras veiktos pētījumus par latviešu valodas zināšanām, ka tas ir pietiekams, lai vietējie iedzīvotāji mācītos arī latviski. Tā nav tā lielākā problēma. Šī tik tiešām ir problēma ārvalstu studentu piesaistīšanā, jo samazinoties jauno cilvēku skaitam Latvijā, to peļņu atmaksāt, tās studijas varētu tikai ar ārzemju studentu piesaistīšanu, tā nav tikai Krievija, tā ir arī Ukraina, Kazahstāna, vēl šī reģiona valstīs. Un, jā, viņi brauca šeit, viņi dabūja Eiropas diplomu un tas, piemēram, notika krieviski un tas bija labs biznesa modelis. Un tā tik tiešām ir.

Un otrais, tā angļu valodas lietošana. Mums patlaban Latvijas augstskolās, nu, tur visi paļaujas uz to, ka likumu var apiet, ka, piemēram, divas Latvijas augstskolas var veidot kopīgu programmu un tad var taisīt angļiski. Bet tad man ir jautājums: ja mēs tik stingri, ja tas princips par latviešu valodu augstskolu studijās ir tik stiprs, tik svarīgs, kāpēc vienlaikus to var apiet ar kaut kādiem birokrātiskiem ceļiem un būtībā tas ir atkarīgs no ministrijas ieskata, kā viņa to interpretē to vai citu likumu. Es gribu to visu jautāt arī atbildētāja pārstāvim. Bet es šeit redzu lielu nekoncekvenci un tas traucē

tieši privātajām skolām veidot savu biznesu un finansēt augstāko izglītību Latvijā.

I. Nikuļceva.

Briedes kundze, vai es varu mazliet papildināt? Drīkst?

A. Laviņš.

Lūdzu!

I. Nikuļceva.

Es gribēju pavisam īsi. Es pilnībā, protams, piekrītu Elizabetei, bet es pasniedzu privātā augstskolā un es varu tiešām no personiskās pieredzes pateikt to, ka ar Latvijas studentiem vispār nav problēmu, jo visas studiju programmas, kas iepriekš bija bilingvāli vai arī svešvalodā, pašlaik ir latviešu valodā un ticiet vai nē, pilnīgi visi studenti zina latviešu valodu un tur nav problēmas, ja par problēmu neskaita to, ka varbūt trūkst tur kāda garumzīme reizēm.

Bet, kā tiešām Elizabete pareizi norādīja, pavisam cita situācija ir ar ārzemju studentiem, jo tajā augstskolā, kurā es pasniedzu, bija ļoti daudzi studenti no Uzbekijas un no Kazahijas, Azerbaidžānas un, protams, arī no Krievijas. Un tagad šīs programmas ir angļu valodā un, protams, ka šiem studentiem no šīm valstīm nav tik laba angļu valoda un es neizteikšu arī viedokli par to, cik laba varbūt ir angļu valoda visiem mūsu pasniedzējiem, akadēmiskajam personālam.

Tāpēc tā atbilde ir – nē. Tas nav tomēr tas jautājums par vietējiem.

A. Laviņš.

Jā. Paldies.

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem. Vārds tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, labdien.

Man radās šāds jautājums, Kri-+vcovas kundze, jums, klausoties jūsu viedokli.

Jūs teicāt, es pierakstīju, ka augstskolas darbojas konkurences apstākļos. Un tomēr, ņemot vērā Latvijā, tajā skaitā un citastarp valsts augstskolu finansēšanas modeli, mēs ļoti labi zinām, ka arī valsts augstskolas jau netiek finansētas pilnā apmērā no valsts budžeta līdzekļiem. Līdz ar to mēs varētu arī secināt, ka šajos konkurences apstākļos darbojas ne tikai privātās augstskolas, bet visas augstskolas Latvijā.

Un vienlaikus jūs teicāt, ka privātajam spēlētājam tomēr ir jābūt plašākām iespējām.

Kādēļ, jūsuprāt, ņemot vērā, ka tāpat visas augstskolas, kā mēs nupat iepriekš secinājām, darbojas vienādos apstākļos vai vienādos konkurences apstākļos, kādēļ tieši privātajiem spēlētājiem būtu jābūt, jūsuprāt, šīm te plašākām iespējām? Paldies.

E. Krivcova.

Jā, es atbildēšu.

Iepriekšējā tiesas sēdē mēs arī atbalstījām, ka, ja Satversmes tiesa izskatītu šo te regulējumu arī attiecībā uz valsts augstskolām, jo tur aptuveni uz tā laika statistiku bija par 50 procentiem par maksu. Bet, tā kā Satversmes tiesa nolēma, ka mēs to skatām tikai attiecībā uz privātajām augstskolām, tāpēc es neskatos, es neargumentēju atsevišķi par valsts augstskolām, kaut arī tur ir pamats tam, ko jūs sakāt.

Un otrais. Tomēr, ja mēs paskatāmies, kur ir tās budžeta vietas, tās tomēr ir nodrošinātas lielākoties valsts augstskolās. Privātajās augstskolās tas ir izņēmums un valsts finansējums valsts universitātēm noteikti ir lielāks. To mēs varam pēc tam arī Izglītības ministrijai pajautāt par to finansējuma struktūru, bet nu noteikti, ka valsts augstskolas tiek vairāk finansētas, bet privātajām ir jāspēj tā organizēt savu darbību, lai viņas varētu to visu pašas atpelnīt. Viņas nevar aiziet uz ministriju un palūgt: palieliniet mums, lūdzu, budžetu, jo mums tas trūkst, un tas trūkst. Nē, šeit tik tiešām tā ekonomiskā darbība ir tas pamats, lai privātā augstskola varētu sniegt savu misiju augstākās izglītības jomā.

A. Rodiņa.

Paldies. Vai es drīkstu vēl vienu jautājumu?

Vēl, Krivcovas kundze, Jūs, runājot par alternatīvām, norādījāt, ka, ja es pareizi saprotu, varbūt tad arī jūs varat precizēt, ka šī alternatīva varētu būt studiju kursa svešvalodā pasniegšana. Vai tā jūs to bijāt domājusi?

E. Krivcova.

Tā tad man bija vairāki... Viens no variantiem bija, ka studiju kursi varētu būt... ja viņi ir svešvalodā, tad pienākums ir nodrošināt līdzvērtīgu kursu latviešu valodā. Tas nozīmē, ka mēs pelnām uz svešvalodas kursiem, bet ieguldām daļu peļņas latviešu valodas programmā, pat, ja viņai tur nav pieprasījuma vai vēl kā, bet viņa pastāv. Tā ir viena no alternatīvām.

Un cita alternatīva bija, jā, par to, ka, piemēram, trūkst pieprasījuma kādam studiju kursam latviešu valodā, bet mēs varētu piesaistīt ārzemju studentus un svešvalodu kursu, bet es saņemtu no valsts kādu līdzfinansējumu latviešu valodas kursam, es varētu viņu uzturēt un līdz ar to tas pienākums sniegt studiju kursus latviešu valodā tiek, nu, es varu dabūt finansējumu ne tikai no pašiem studentiem, bet daļu arī no valsts.

A. Rodiņa.

Jā, es saprotu. Jā, paldies.

Bet raugoties tā tad uz apstrīdēto tiesisko regulējumu, vai tad tas liedza īstenot šādus te studiju kursus, protams, Eiropas Savienības oficiālajās valodās? Jo tajā laikā

spēkā esošais regulējums jau ļāva daļu no studiju programmas, citastarp, jau šos kursus jau varēja veidot programmas ietvaros, piedāvāt svešvalodā? Tas jau nebija liegts.

E. Krivcova.

Tā, iepriekšējā regulējumā. Tūlīt. Tātad, apstrīdētajā regulējumā, jā, tur mums bija atļauts.

A. Rodiņa.

2. punkts. Paskatieties piekto daļu no studiju programmas jau varēja īstenot.

E. Krivcova.

Jā, piekto daļu.

A. Rodiņa.

Bet cik tad jūs tos kursus gribētu piedāvāt?

E. Krivcova.

Nē, nē, mēs te runājam par ne vairāk kā piekto daļu no studiju programmas. Tas nozīmē, ka programma ir latviešu valodā un daļa no kursiem tur var būt angļiski, jā, ar to nepietiek, lai varētu ārzemju studentus, ar to nepietiek, lai mēs varētu ārzemju studentus. Tas ir Latvijas studentiem domāts, jā, tur viss ir OK.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Turpināsim ar jautājumiem. Vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, labdien. Man arī jautājums Krivcovas kundzei.

Jūs norādījāt uz šīm alternatīvām, ja es pareizi sapratu, gan savā runā, gan arī tagad atbildot uz jautājumiem. Vai es pareizi sapratu, ka tā alternatīva būtu nodrošināt gan svešvalodā, gan latviešu valodā tādu pašu... un tas jūsu arguments bija... tad es mēģināju pierakstīt, es ceru, ka es pareizi pierakstīju, ka ir jāļauj pelnīt.

E. Krivcova.

Jā.

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, par Satversmes 105. panta tvērumu kā tādu. Vai no tiesībām uz īpašumu, kā tas ir ietverts Satversmē, izriet valsts pienākums dot iespēju pelnīt, tātad,

gūt labumu, peļņu.

E. Krivcova.

Gūt labumu ar savu īpašumu, jā.

G. Kusiņš.

Tātad, gūt labumu no sava īpašuma vai pelnīt?

E. Krivcova.

Nu, tas ir tas pats mūsu ieskatā. Nu, ekonomiskais labums, teiksim, ir tas, ka nu es varu izmantot, īpašums ir ekonomiskais labums un viņš ir domāts tam, lai nu tā kā es varu to uzturēt un, jā, gūt ekonomiskus labumus no tā.

G. Kusiņš.

Jūsaprāt, tiesības uz īpašumu aizsargā arī tiesības nopelnīt?

E. Krivcova.

Šajā gadījumā, jā, šajā gadījumā noteikti jā. Jo, lai atvērtu augstskolu programmas, ir jānodrošina telpas, ir jāiepērk bibliotēka, ir jānoalgo pasniedzēji, ir jāizstrādā programmas. Tie ir diezgan lieli ieguldījumi. Tas nav tāpat, kā atvērt veikalu. Un no tā nozares viedokļa desmit gadi – tas ir laiks, kad tas atmaksājas. To, ko viņi ir ieguldījuši, tad viņi dabū to atpakaļ.

G. Kusiņš.

Pagaidiet, dabūt atpakaļ un gūt peļņu, man liekas, ka tās ir divas dažādas lietas. Vai jūs nevēlaties šeit koriģēt savu atbildi?

E. Krivcova.

Tā peļņa...

G. Kusiņš.

Satversmes tiesa iepriekš ir izteikusies attiecībā uz peļņas gūšanu un Satversmes 105. panta saturu. Un iepriekšējās atziņas ir, ka Satversmes 105. pants negarantē, ka šis subjekts gūs peļņu. Jūs tagad sakāt, ka ir jāļauj pelnīt.

Mans jautājums – par Satversmes 105. panta saturu izpratni, ko jūs tagad sakāt. Vai 105. pants pieprasa no valsts nodrošināt tādu regulējumu, lai persona varētu pelnīt? Tātad, lai varētu kaut ko nopelnīt, vairāk, nekā ieguldīts.

E. Krivcova.

Ciktāl mēs runājam par tiesisko paļāvību, jā. Noteikti, ja ir veikti ieguldījumi, es varu cerēt, ka es arī ne tikai dabūšu tos atpakaļ, bet arī kaut ko nopelnīšu.

Jā, varbūt mana kolēģe arī ko papildinās.

I. Nikuļceva.

Ja es varētu mazliet papildināt. Jā, Elizabete patiešām varbūt nepieskārās tam Satversmes 105. panta un arī Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. panta tvērumam, jo, mūsaprāt, ir ļoti skaidrs, ka šīs normas ietver tiesības veikt komercdarbību uz licences pamata, kā, piemēram, Satversmes tiesa to ir norādījusi 2014. gada 12. decembra spriedumā lietā Nr. 2013-21-03. Tātad, tiesības veikt komercdarbību ietilpst šajā tvērumā.

Tad ir jautājums – kas ir komercdarbība? Bet Komerclikums ļoti skaidri definē komercdarbību kā saimniecisku darbību ar mērķi gūt peļņu. Tātad šādā aspektā mēs arī runājam par to peļņas gūšanu kā par komercdarbības neatņemamu sastāvdaļu un ne tādā nozīmē, ka tas būtu vienīgais mērķis pāri visam – iegūt pēc iespējas lielāku peļņu. Tādā veidā mēs vienkārši neuzskatām, komercdarbība pēc definīcijas ir peļņas gūšanas mērķis.

G. Kusiņš.

Es piekrītu jūsu definīcijai no likuma, ka komercdarbības mērķis ir peļņas gūšana, bet mans jautājums ir, vai 105. pants garantē peļņas gūšanu kā tādu, ka obligāti šī uzņēmējdarbība, šī komercdarbība būs tik veiksmīga, ka peļņa būs.

I. Nikuļceva.

Nē, protams. Veiksmi negarantē. Garantē tiesības veikt komercdarbību bez nepamatotiem ierobežojumiem un tad mēs vērtējam šī ierobežojuma attaisnojamību.

G. Kusiņš.

Tātad, skaidrs. Paldies.

Un otrs jautājums ir arī Krivcovas kundzei. Jūs vairākkārt pieminējāt arī Eiropas Savienības Tiesas sprieduma attiecīgos punktus un konkrēti, man liekas, 82., 83. un 84. Sniedzāt arī, kā jūs vērtējat šo tekstu.

Un 84. punktā Eiropas Savienības Tiesas spriedumā ir norādīts, ka jānorāda dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā bez izņēmumiem tiktu prasīts augstākās programmas īstenot valsts valodā.

Sakiet, lūdzu, vai Latvija ir tad izņēmumi vai nav?

E. Krivcova.

Noteikti izņēmumi ir.

G. Kusiņš.

Un tad sakiet, lūdzu, vai tādā gadījumā jūs 84. punktu lasāt tā, ka Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi, ka Latvijā nav izņēmumu?

E. Krivcova.

Nē. Mēs uzskatām, ka Eiropas Savienība atzina, ka mums ir izņēmumi, bet to plašums un vai tie ir nepieciešami un atbilstīgi, tas ir jāvērtē Latvijas Satversmes tiesai un Eiropas Tiesa to nedara.

G. Kusiņš.

Un sakiet, lūdzu, tad, vai no šiem 84. , 85. un 86. punkta un varbūt no Satversmes izriet, ka Latvijai ir pienākums veidot starptautisku sadarbību ar kādu valsti?

E. Krivcova.

Nē, nav.

G. Kusiņš.

Un, runājot par Eiropas Savienības Tiesas sprieduma 86. punktu... tā tad tur ir rakstīts: “kas nav latviešu valoda, vismaz mācībās, kas ir apgūtas Eiropas mēroga vai starptautiskās sadarbības ietvaros”. Vai pietiek, jūsuprāt, ar Eiropas mēroga sadarbību? Jeb obligāti ir jāveido arī starptautiska sadarbība ar kādu valsti, kas ir ārpus Eiropas Savienības?

E. Krivcova.

No Eiropas Tiesas sprieduma es saprotu, ka tas ir obligāts izņēmums – gan Eiropas mērogs, gan starptautiska sadarbība, ka tie abi pieder pie...

G. Kusiņš.

Šeit 86. punktā ir “Eiropas mēroga vai starptautiskas sadarbības ietvaros”. Vai jūsu teksta versijā tur ir vārdiņš “un”? Vai nav kaut kāds pārpratums?

E. Krivcova.

Nē.

G. Kusiņš.

Man liekas, ka šeit ir alternatīvas. Vismaz, kā es lasu.

I. Nikuļceva.

Es varbūt varu mazliet papildināt. Man šķiet, ka, nu, vismaz es saprotu to, ko ir pateikusi Eiropas Savienības Tiesa, pavisam citādi, proti, ne jau par to, vai obligāti ir jāsadarbojas Eiropas vai starptautiskās sadarbības ietvaros, bet tad, ja sadarbība pastāv, tad tajā gadījumā būtu jāatļauj šīs citas valodas lietošana. Un par to es atceros, ka es ļoti daudz runāju iepriekšējā lietā, kas bija Nr. 2019-12-01. Faktiski jau privātajām augstskolām pastāv šī starptautiskā sadarbība ar ārkārtīgi daudzām universitātēm,

augstskolām, teiksim tā, NVS teritorijā, bet valodu lietot drīkst tikai Eiropas Savienības. Tātad, par to, mūsu ieskatā, ir problēma. Starptautiskā sadarbība pastāv un tad, ja viņa pastāv, tad, atbilstoši šajā Eiropas Savienības Tiesas spriedumā norādītajam tad, mūsaprāt, būtu jāparedz atļauja lietot citu valodu, kaut arī tā nav Eiropas Savienības...

G. Kusiņš.

Vai es pareizi saprotu, ka jūs tad no 86. punkta saprotat, ka starptautiskajai sadarbībai jābūt obligāti pieļautai arī ar valsti, kas nav Eiropas Savienībā. Vai es pareizi saprotu jūsu atbildi?

I. Nikuļceva.

Nē. Es atbildēju mazliet savādāk. Ja starptautiska sadarbība pastāv, tad būtu jāļauj izmantot arī valodu, kas nav Eiropas Savienības valoda. Manaprāt, šis spriedums un lieta vispār nav par to, vai atļauta starptautiska sadarbība.

G. Kusiņš.

Bet, ja mēs runājam par Satversmes 1. un 105. panta tvērumu, tad cik plaša ir valsts rīcības brīvība? Tādā aspektā man bija šis jautājums. Vai no šiem pantiem izriet valsts pienākums izveidot starptautisku sabiedrību nosacīti ar valsti A, kas ir ārpus Eiropas Savienības vai pat ārpus Eiropas kontinenta?

I. Nikuļceva.

Ja mēs runājam par privātajam augstskolām, manaprāt, ir ļoti jānodala privātā iniciatīva un valsts iniciatīva, jo šeit jau mēs nerunājam par valsts izveidotu starptautisku sadarbību, bet par šo pašu privāto augstskolu iniciatīvu, sadarbojoties ar citu valstu augstskolām. Un tā ir privāta iniciatīva, nekas to neaizliedz darīt. Manaprāt, šīs lietas ietvaros nav īsti vērtējams tas, vai valsts varētu aizliegt starptautisku sadarbību Latvijas privātajām augstskolām ar kādu citu valstu augstskolām. Nu, bet ja tāds aizliegums būtu, tad droši vien es teiktu, ka tas neizskatās samērīgi. Bet tas nav vērtējams šajā lietā.

G. Kusiņš.

Un tad papildinot vēl to jautājumu, ko uzdeva kolēģe Jautrīte Briedes kundze. Sakiet, lūdzu, vai papildus varētu pastāvēt vēl citi 116. panta leģitīmi mērķi, piemēram, ka valsts pateiktu, ka neatļaus sadarbību ar kaut kādu totalitārisma sludinošu valsti valsts drošības apsvērumu dēļ.

I. Nikuļceva.

Jā, teorētiski, protams, jā. Bet šajā gadījumā nekā tāda nav, bet...

G. Kusiņš.

Nē, es tikai teorētiski arī jautāju.

Paldies, nav vairāk jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Jānim Neimanim. Lūdzu!

J. Neimanis.

Man viens jautājums procesuālas dabas. Tātad, Satversmes tiesas izskatīšanā ir arī otra lieta par Augstskolu likuma 56. panta trešās daļas atbilstību. Vai jūs nesaskatāt šeit zināmu problēmu, ka, ja Satversmes tiesa šajā lietā izsakās par šīs normas atbilstību 1. , 105. pantam, tad faktiski izsakās arī par to pašu, kas ir apstrīdēts arī otrajā lietā pēc būtības? Jo jūs minējat pašā sākumā, ka jums ir svarīgi, lai konstitucionālā tiesa dod novērtējumu visai šai normai no tās sākuma brīža līdz pat pašreizējai redakcijai.

I. Nikuļceva.

Nu, es laikam te īsti nesaskatītu problēmu vismaz no pieteikuma iesniedzēju viedokļa, jo, ja, piemēram, šajā lietā Satversmes tiesa atzītu, ka apstrīdētās normas nav atbilstošas 105. pantam, tad, nu, jā, es vau piekrist tam, ka tas droši vien lielā mērā saistītu tiesu lemjot tātad lietā ar numuru 2021-45-01. Bet, jā, no pieteikuma iesniedzēju viedokļa es nezinu (*runā nesaprotami*).

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Vārds tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Labdien! Paldies.

Es arī vēlētos mazliet paturpināt Kusiņa kunga uzdoto jautājumu, kas saistīts ar Satversmes 105. pantu un tieši par aizskārumu, proti, kā, jūsuprāt, izpaužas tātad tiesiskā regulējuma ietekme uz privāto augstskolu komercdarbību? Jo jautājums būs tieši saistīts ar jūsu atbildi, Krivcovas kundze, ko jūs teicāt, proti, ka jāaizsargā arī veikto privāto augstskolu ieguldījumi, kas ir bijuši aptuveni jau desmit gadu garumā, proti, telpas, bibliotēkas, mācībspēks. Sakiet, lūdzu, reāli faktiski šobrīd, vai varat minēt kādu piemēru, kur šīs privātās augstskolas vai kaut viena no tām ir zaudējusi vai samazinājusi mācībspēku, telpas, zaudējusi savu bibliotēku. Kā reāli izpaužas šis aizskārums, jūsuprāt, uz privātajām augstskolām?

E. Krivcova.

Aizskārums izpaužas apgrozījuma samazināšanā.

I. Kucina.

Peļņa, tātad?

E. Krivcova.

Nē, apgrozījums. Peļņa, tas ir, no sākuma ir jāatpeln, cik tas maksāja, cik maksā, piemēram, apkure. Piemēram, ja mums bija 100 cilvēki tajās telpās, kas bija jāapkurina, bet tagad viņi ir 50, tad uz vienu cilvēku, jau no tā, ko viņš ir samaksājis, vairāk ir jāatliek apkures maksas segšanai. Un par to peļņu, tad ir jāpaņem mūsu privāto augstskolu bilances un jāpaskatās, kā viņām ir mainījusies peļņa un tad mēs varēsim redzēt. Ja viņām, piemēram, tagad ir zaudējumi dēļ tā, ka viņām ir samazinājies apgrozījums vairāku iemeslu dēļ, un viņas tagad vispār neko nepelna, bet viņas tagad cieš zaudējumus, tad mēs redzēsim to reālo ekonomisko... Nu, šeit ir tas, cik lielas ir izmaksas, teiksim, bibliotēka bija paredzēta tur tūkstots studentiem, tagad ir 500 studenti. Tas nozīmē, ka tie ieguldījumi viņi vēlāk atmaksāsies.

I. Nikuļceva.

Es varbūt drīkstu minēt vienu ļoti praktisku piemēru, ko man tiešām izstāstīja augstskolas rektors, ko es zinu, ka tā ir.

Pieņemsim, ir augstskola, kura īsti nav privātā augstskola ar programmu svešvalodā, kas nav Eiropas Savienības valoda, viņiem ir bibliotēka izvērsta, kur visas šīs te visas grāmatas ir tajā valodā un mainoties šim regulējumam, vienkārši izsakoties, visas šīs grāmatas un, iespējams, arī datorprogrammas un tamlīdzīgas lietas, ir iemetamas miskastē un ir jāiegādājas jaunas, kas būtu tad vai nu Eiropas Savienības valodā vai nu latviešu valodā. Latviešu valodā arī ne viss ir. Un es vēlos vērst uzmanību uz to, ka ir arī ļoti liela atšķirība, piemēram, starp tehniskām un sociālām zinātnēm. Tehniskās zinātnes ir pilnīgi vienādas dažādās valodās. Un tas ir piemērs.

Tas, protams, nav izvērsta atbilde, bet tas ir piemērs.

I. Kucina.

Paldies. Tātad, jūsu minētais reālais šis te faktiskais aizskārums ir vairāk vai mazāk saistīts tātad ar pieļaujamību, ka tas tā varētu būt, jo, ja jūs, Nikuļcevas kundze, sakāt, ka bibliotēka vairs nav izmantojama, vai tik tiešām tas tā ir. Vai studenti, kuri lasa svešvalodā, teiksim, kādā Eiropas Savienības valodā, vairs nevar piekļūt šai bibliotēkai. Visticamāk, ka var. Mēs arī to nezinām.

Bet paturpinot, iespējams, Krivcovas kundzes teikto, proti, apgrozījums un peļņa, jūs sakāt, ka samazinās. Bet vai tad augstskola, vai tik precīzi var prognozēt arī ieņēmumus, iespējamus ieņēmumus nākamajos gados, jo studentu skaits ir arī ļoti dažāds un var kristies un augstskola nevar simtprocentīgi prognozēt savu gan peļņu, gan savu iespējamo apgrozījumu, kā jūs teicāt, apkuri un tā tālāk, jo šobrīd visas augstskolas, gan valsts, gan privātās, cīnās ar sekām, attiecīgi, kādas ir valstī izmaksas,

attiecīgi apkurei un samazinot šīs telpas šobrīd.

E. Krivcova.

Jā, noteikti. Tātad, pirmkārt, es izeju no tā, ka mēs.. ka pamattiesību aizskārums, viņš ir jau konstatēts. Tāpēc es nepievēršos tik daudz jaunāku datu vākšanai no augstskolām, lai pierādītu, kāds tad ir reāli tas ekonomiskais rezultāts un kas to ietekmē, vai ciktāl to ietekmē karš, imigrācijas politikas maiņa, cik daudz to ietekmē arī likuma grozījums. Bet mēs varētu laimā izdarīt tādu analīzi, paņemt dažādus gadus, paskatīties, kādi bija vairāk ietekmējoši faktori un vai varēja vai nevarēja ietekmēt. Bet tomēr šeit mums ir abstrakta normu kontrole. Es uzskatīju, ka pietiek ar to, sarunām ar nozari un tas ir Satversmes tiesas ziņā, ja ar to nepietiek, tad, protams, mēs varam dabūt ekonomisko analīzi šeit, šajā gadījumā ir iespējams dabūt un ir iespējams to izdarīt.

Otrais. Es nebūtu tik kritiska pret peļņu, jo jebkura peļņa, tas nenozīmē, ka viņa aiziet uzreiz īpašnieku kabatās. Nē. Investīcijas, investīcijas var veikt tikai no peļņas. Un arī attīstība ir iespējama tikai tad, kad mēs nosedzam mūsu tekošās izmaksas, mums kaut kas palika pāri un mēs ieguldām to, piemēram, jaunu studiju virzienu attīstībā. Līdz ar to peļņa, tas ir nepieciešamā sastāvdaļa augstskolu ekonomikā un tā būtībā ir visām, gan valsts, gan privātajām augstskolām, tās finansējuma lietas ir līdzīgas.

I. Kucina.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vēl tiesnešiem ir daži jautājumi. Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Jā, man būtu vēl jautājums Krivcovas kundze, jums. Jūs minējāt kā vienu no alternatīvām tālmācību.

E. Krivcova.

Jā.

A. Kučs.

Un varbūt jūs varat paskaidrot, ko jūs ar to domājāt? Teiksim, kā tas izpaustos konkrēti.

E. Krivcova.

Es domāju, ka, ja privātās augstskolas vēlas pasniegt jebkurā valodā, mācot to attālināti, respektīvi, ka studenti tur dažas reizes atbrauc uz Latviju tur nokārtot eksāmenus vai vēl kaut ko, bet pārsvarā viņi ir ārpus Latvijas. Bet tas ir veids, kā

augstskola var nopelnīt, kā viņa var eksportēt savus pakalpojumus un tam nav ietekmes uz valsts valodas lietām. Praktiski nekādas nav, jo tie visi studenti, viņi tāpat nekad nemācīsies latviešu valodā vai arī mēs pagūsim, tā kā viņi ir Latvijas augstskola, es domāju, viņiem piedabūsīm, lai viņi kaut ko arī latviski iemācās. Bet tā bilance attālinātām mācībām un tālmācībai tā bilance vienmēr būs par labu latviešu valodai, jo mūsu augstskolai, kas pasniedz latviski, viņa var dabūt no ārzemniekiem kaut kādu naudu un izmantot šeit vai arī mēs vēl dabūsīm, lai tie ārzemnieki kaut ko no latviešu valodas iemācās un tad popularizē latviešu valodu. Bet šis tāds modelis ir pilnībā aizliegts un, mūsaprāt, nepamatoti.

A. Kučs.

Paldies.

Un vēl viens jautājums man būs tāds. Mēs jau daudz runājām par peļņu, bet tas ir jums abām, es nezinu, kura no jums vēlas atbildēt par tiesībām uz īpašumu un tiesībām uz izglītību. Un vai šīs tiesības, kā jūs to redzat, ir ar privāto šo te lietu cieši savstarpēji saistītas vienmēr, jo jūs teicāt, es piekrītu, ka var to peļņu investēt un attīstīt augstskolā, tīri izglītībā, bet vai šīs tiesības arī nevar nonākt pretrunā, kur augstskolas īpašniekam varbūt ir vienas intereses, vairāk ekonomiskās intereses, savukārt mācību spēkiem, akadēmiskajai kopienai varbūt interesē piesaistīt varbūt kādu ļoti dārgu, bet nu zināmu profesionāli ārvalstīs.

E. Krivcova.

Es varu tikai piekrist. Jā. Tur var būt pretrunas un tā līdzsvara panākšana, jā, tā ir liela māksla. Un šeit, mūsaprāt, jā, tas līdzsvars starp dažādām interesēm tik tiešām nav panākts.

A. Kučs.

Paldies.

Un man vēl pēdējais jautājums. Skatoties atkal no tā, cik lielā mērā valsts var iejaukties atsevišķu tiesību īstenošanā, vai skatot 105. pantu un skatot to, ka mēs šeit runājam tieši par augstākās izglītības pakalpojumu sniegšanu, vai visi komercdarbības veidi būtu vērtējami vienādi 105. panta kontekstā, vai arī pastāv kādas atšķirības attiecībā uz komercdarbību, sniedzot tieši augstākās izglītības pakalpojumus, ja mēs vērtējam tīri no valsts tiesībām iejaukties.

E. Krivcova.

Jā, es domāju, ka noteikti ir atšķirība. Un no tā, cik šīs komercdarbības jomas, cik liela ir nozīme valsts valodai kā konstitucionālā pamata stiprināšanai, protams, arī tas regulējums var būt dažāds. Un arī šeit mēs, arī augstskolas ir gatavas līdzdarboties valsts valodas stiprināšanā, bet viņi lūdz lielāku brīvību un viņi ir pārliecināti, ka viņu

sniegums būs labāks, ja viņi, zinot tās zinātnes vajadzības, zinot to studentu plūsmu, to ekonomiku, ka viņi var izvēlēties to risinājumu, kas kalpos tam leģitīmajam mērķim un Latvijas valstij un sabiedrībai.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Vēl ir tiesnešiem papildu jautājumi. Vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, paldies. Es atgriezīšos vēlreiz pie 105. panta tvēruma. Es atvainojos, es nepajautāju jums vēlreiz, bet jūs atkārtoti to izteicāt, Krivcovas kundze, un tikai, lai būtu skaidrība.

Vai, jūsuprāt, Satversmes 105. pants garantē ieguldījumu atgūšanu? Vai, jūsuprāt, 105. pants garantē ieguldījumu atgūšanu. Jebkura pakalpojuma sniegšanā, nu, šeit varbūt izglītībā.

E. Krivcova.

105. pants garantē ieguldījuma aizsardzību. Protams, business un uzņēmējdarbība vienmēr ir risks un par to atbildīga ir tieši privātpersona, bet taisnīgu noteikumu pastāvēšana, ka es varu izmantot savu īpašumu bez liekiem ierobežojumiem, gan tas ir 105. panta tvērumā.

G. Kusiņš.

Un tagad atgriežoties pie šo komercdarbību uz licences pamata... šīm izglītības iestādēm licences nebija beztermiņa. Visa šī programma tomēr ir ar terminētu raksturu. Vai, jūsuprāt, varēja būt tāds biznesa modelis, kas paredz, ka ieguldījumus varēs atpelnīt, pārsniedzot šo potenciālo akreditācijas vai licencēšanas termiņus? Vai šāds biznesa modelis varēja būt aizsargāts ar Satversmes 105. panta tvērumu?

E. Krivcova.

Jā, es atbildēšu. Pirmkārt, man liekas, ka pēc Eiropas Tiesas sprieduma mums tomēr ir plašāk jāskatās uz 105. pantu un jāiekļauj tur arī uzņēmējdarbības brīvība. Tas nav... Tomēr ir jāskatās plašāk, kā pati uzņēmējdarbības, kā brīvība, viņa tur arī ir interpretējama iekšā. Tas ir pirmais.

Otrais. Licences tik tiešām ir beztermiņa. Bet, kā jau jūs teicāt, akreditācijas ir terminētas un laikam tas būtu saprātīgi, ka no akreditācijas līdz akreditācijai var pamainīties kaut kādi noteikumi. Tas ir pilnīgi saprotami. Bet vai viņi var pamainīties tik tālu, ka licence vispār vairs nav iespējama... šeit man ir šaubas un šeit, man liekas,

ka ir vieta izvērtējumam, vai tik tiešām tās beztermiņa licences pamatā... mums Izglītības ministrija droši vien tur vēl detalizētāk to visu pastāstīs, bet nu tas princips ir, jā, un tā mums līdz šim bija tā sistēma, ka licences ir beztermiņa. Un jāsaka, ka arī nākamā sistēma, kas tagad nāk vietā, ir, ka viņa licencēs un akreditēs nevis programmas, nevis studiju virzienus, bet uz institucionālo akreditāciju, respektīvi, viņi vērtēs universitāti kā tādu, kā viņa visu kopā dara un tad mums vispār pazudīs, ka tur tā licence ir terminēta. Respektīvi, tie noteikumi mainās, bet mums ir jāskatās, ka būtībā tas modelis, kā augstākās izglītības modelis, uzņēmējdarbības brīvība var pastāvēt arī šajos mainīgajos apstākļos un nebūtu tā, ka tā uzņēmējdarbība nav iespējama tur lielākoties vai vispār.

G. Kusiņš.

Bet sakiet, lūdzu, šie studenti, kas ir uzņemti šajās programmās, viņi jau var pabeigt šīs studijas?

E. Krivcova.

Jā, tik tālu ir kārtībā, jā.

G. Kusiņš.

Un tad, jūsuprāt, tad būtu jāskatās plašāk vēl 105. panta aizsardzība, ka tas aizsargā arī tādu ieguldījumu apmaksu, kas pārsniedz tos jūsu minētos piemērus par tiem nopirktajiem... telpas ir iegādātas, jāsilta vai simts vai 50 studentu, bet ir atļauts tiem studentiem, kas ir uzņemti, kā es saprotu, tie var pabeigt. Tātad, jaunu biznesa modeli veido pēc jaunajiem noteikumiem un iepriekšējo pabeidz pēc iepriekšējiem. Vai, jūsuprāt, 105. pants aizsargā tā biznesa modeļa turpināšanu neatkarīgi no apstākļiem?

E. Krivcova.

Nē, šeit mēs tomēr runājam par saprātīgu termiņu. Protams, ka var mainīties. Bet 105. pants, viņš aizsargā to ekonomisko interesi. Lai finansētu, lai tiem studentiem, kam ļauts pabeigt, lai to visu nofinansētu, man tomēr ir jābūt zināmam apgrozījumam un tas ir ekonomiskais aprēķins, ciktāl tas, lai es varu nofinansēt arī to studentu tiesību īstenošanu. Un tas būtu jā dara Saeimai, veicot ekonomisko analīzi. Mums ir Augstskolu padome, mums ir Rektoru padome, mums ir arī universitāšu... Satversmes tiesa tos visus uzaicināja kā pieaicinātās personas un ar viņiem būtu jāizrunā, jāveic tā ekonomiskā analīze un jāsaprot, kā tai jomai pāriet uz citu biznesa modeli. Un tad tas būtu samērīgi un pareizi, bet tas nebija darīts.

G. Kusiņš.

Es atvainojos, ka es jums pajautāšu turpmāko jautājumu, tas varbūt nedaudz

iziet ārpus, bet varbūt jūs sapratīsiet. Vai tas, ko jūs sakāt, nav tomēr cita panta – Satversmes 106. panta – tvērums? Jūs visu laiku runājat par Satversmes 105. pantu. Vai tās nav tiesības veikt kaut kādu nodarbošanos tvērums, kas ir jebkādam subjektam? Jeb jūs tomēr pieturaties pie 105. panta?

E. Krivcova.

Mēs pieturamies pie 105. panta, kā augstākās izglītības pakalpojumu sniegšana. Tai ir jābūt institūcijai, tam ir jābūt organizācijai, tev jābūt lieliem ieguldījumiem-cilvēku, mantiskajiem ieguldījumiem un ieguldījumiem personālā, lai tas kā organisms, kā organizācija darbotos. Tas nav vienam cilvēkam izvēlēties... tiesības izvēlēties profesiju, bet tik tiešām tā ir, lai es finansiāli varētu atļauties šādu pakalpojumu sniegt un vēl cerēt, ka tas cilvēkiem patiks un tas būs novērtēts darba tirgū un es atpelnišu tos un varbūt arī dabūšu peļņu.

G. Kusiņš.

Un, jūsuprāt, tad 105. pants tad garantē jebkāda pakalpojuma sniegšanu par maksu?

E. Krivcova.

No atļautā, ja kaut kas bija atļauts, tad es ieguldīju tajā, man ir tiesības savus ieguldījumus kaut kādā saprātīgā laikā izmantot.

G. Kusiņš.

Paldies. Vairāk nav jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm? Lūdzu! Būs?

S. Bērtaitis.

Jā, godājamā tiesa, būs vairāki jautājumi, kur es lūgšu pieteikuma iesniedzējām precizēt.

A. Laviņš.

Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Vispirms es lūgtu varbūt precizēt tādā īpašumtiesību objektu, kurš pieteikuma iesniedzēju ieskatā ir aizskarts konkrētajā gadījumā ar apstrīdētajām normām. Un tādā arī turpinot tiesneša Kusiņa jautājumu par šo te peļņas gūšanu. Augstskolas gūst

ienākumus no studentiem, slēdzot līgumus ar studentiem un saņemot maksu par šo izglītības pakalpojumu sniegšanu. Vai es pareizi saprotu un vai jūs varat apstiprināt, ka privātās augstskolas attiecībā uz tiem studentiem, ar kuriem bija noslēgti līgumi par studiju programmu īstenošanu neatbilstošā valodā, es teikšu tā, vai šajā... vai attiecībā uz šo studējošo grupu jūs apgalvojat, ka bija pieļauts Satversmes 105. panta pārkāpums? Vai par to mums strīda nav un jūs atzīstat, ka 105. pants attiecībā uz šo studentu grupu nebija pārkāpts?

E. Krivcova.

Nu, manuprāt, ir pārkāpums, jo šie studenti vienalga bija jānofinansē. Jā, tie līgumi tika izpildīti no augstskolu puses, bet visdrīzāk ar zaudējumiem, nofinansējot to no citiem, veiksmīgākiem studiju virzieniem, kur ir apgrozījums. Nu, jā, tiktāl, jā, šeit ir aizskārumi arī tiem studentiem, kuri drīkstēja pabeigt, tā kā es nedrīkstēju citas programmas turpināt, tad viņi man izmaksāja dārgāk. Un, jā, šeit es domāju, ka mēs varētu dabūt arī ciparus un redzēt, ka tur noteikti bija zaudējumi.

S. Bērtaitis.

Labi. Paldies.

Tad jautājums man būtu nākamais. Viena no apstrīdētajām normām ir arī Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas 3. teikums, kas tika grozīts un tika papildināts, ka augstskolu uzdevums citastarpā ir arī izkopt valsts valodu.

Vai arī šo tiesību normu jūs lūdzat Satversmes tiesu izvērtēt saistībā ar Satversmes 105. pantu, proti..

E. Krivcova.

Jā, protams.

S. Bērtaitis.

Un, ja, jā, tad kā izpaužas šis aizskārumis 105. panta kontekstā? Kā šī konkrētā tiesību norma rada aizskārumu?

E. Krivcova.

Uz šo jautājumu nevarēšu atbildēt.

S. Bērtaitis.

Labi, paldies.

Un tad pēdējais jautājums, es lūgtu...

I. Nikuļceva.

Varbūt es varētu....

A. Laviņš.

Mirklīti, lai nav sajukums.

Vispirms es aicinātu- noklausāties jautājumu un tad sniegt atbildi, jo viss tiek ierakstīts un atbilstoši tam tiek sagatavota stenogramma. Un, ja ir atbilde uz jautājumu, ka “es nevarēšu atbildēt”, tad man būtu lūgums, ka jūs paskaidrotu, kāpēc ir šāda atbilde sniegta. Lai tomēr tam būtu kaut kāda pievienotā vērtība.

Paldies. Turpinām, lūdzu, uz uzdoto jautājumu sniedziet atbildi.

I. Nikuļceva.

Jā, ja es drīkstu par to 5. pantu atbildēt.

Jā, tad par Augstskolu likuma 5. pantu tāpat pieteikumā pieteikuma iesniedzējs un arī iepriekšējā lietā 2019-12-01 daudz tika runāts par šo normu un es arī norādīju to, ka nav jau īsti iebildumu pieteikuma iesniedzējam pret pienākumu izkopt latviešu valodu, bet ka šīs normas saturs ir drīzāk neskaidrs un nav saprotams, vai izrietēs kādi konkrēti pienākumi privātajām augstskolām vai nē. Protams, iepazīstoties ar Satversmes tiesas spriedumu lietā Nr. 2019-12-01, nu mēs, vismaz kā es sapratu, tad Satversmes tiesa norādīja, ka šī norma paredz ārkārtīgi plašu brīvību augstskolām un tad es vismaz to sapratu tādā veidā, ka drīzāk šī norma, nu, labi, neteiksim, ka ir deklaratīva, bet ietver tādu vispārīgu regulējumu un tāda konkrēta pienākuma augstskolām nu neizriet no šīs normas. Un, ja tas tā ir, tad tas pieteikuma iesniedzēju, noteikti es domāju, ka pilnībā apmierinātu.

Ne man, ne Elizabetei Krivcovai nav pilnvarā minētas tiesības atsaukt pieteikumu kādā daļā, līdz ar to mēs to arī nedarām, bet tad nu tas mūsu pamatojums ir šāds.

A. Laviņš.

Paldies. Vai būs vēl citi jautājumi?

S. Bērtaitis.

Jā. Paldies.

Vēl pēdējais jautājums. Pieteikumā ir apstrīdēts Augstskolu likuma 56. panta trešā daļa un pārejas noteikumu 49. punkts un pēc pieteikuma iesniegšanas, kā zināms, ir grozītas šīs normas. Un es šodien no tiesas sēdē sniegtajiem mutvārdu paskaidrojumiem netiku skaidrībā un es lūgtu precizēt, kuru tieši redakciju jūs lūdzat Satversmes tiesu izvērtēt? Vai to redakciju, kas bija spēkā pieteikuma iesniegšanas brīdī un attiecīgi tad, ja jūs lūdzat viņu atzīt par spēkā neesošu, vai tad jūs viņu lūdzat atzīt par spēkā neesošu par datumu, kas ir vēl pirms 2021. gada 1. maija vai alternatīvi jūs lūdzat šobrīd Satversmes tiesu izvērtēt un taisīt spriedumu lietā par to tiesību normu redakciju, kas ir spēkā šobrīd? Kuru no normas redakcijām?

I. Nikuļceva.

Nu, man šķiet, ka sniedzot paskaidrojumus es tieši pieskāros ļoti detalizēti šim jautājumam. Protams, ka šajā lietā tiek lūgts atzīt par spēkā neesošām no izdošanas brīža, un to es, manuprāt, vairākkārt uzsvēru, tieši tās normas, kas ir pieteikumā minētas un ir apstrīdētas, tāpat Augstskolu likuma 56. panta trešā daļa un pārejas noteikumu 49. punkts un arī 5. panta attiecīgā norma tajā redakcijā, kas bija spēkā tad, kad tika iesniegts pieteikums, nu, atbilstoši tam, kas arī 2019. gada pieteikumā ir norādīts.

Un attiecībā uz tiem grozījumiem, kurus Saeima ir pieņēmusi 2021. gada 8. aprīlī, manuprāt, es arī ļoti skaidri norādīju, ka, ņemot vērā to, ka ir atsevišķa lieta ar numuru 2021-45-01, kur gan tur nav pārejas noteikumu, bet Augstskolu likuma 56. panta 3., 4. un 5. daļa ir apstrīdēta, tad šajā lietā mēs, protams, nelūdzam izvērtēt šīs normas un tādu prasījumu neizsakām.

Nu, vienlaikus es vērsu uzmanību uz to, ka, protams, tas ir vērtējams, vai atbilstoši ciešās saistības koncepcijai tomēr nevērtēt arī šīs normas šajā lietā. Bet tādu lūgumu neesmu izteikusi.

A. Laviņš.

Paldies. Skaidra atbilde bija.

Vai būs vēl kādi jautājumi?

S. Bērtaitis.

Citu jautājumu vairāk nebūs. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Turpinām lietas izskatīšanu. Vārds faktisko apstākļu un juridiskā pamatojuma sniegšanai Saeimas pārstāvim. Jūsu rīcībā 30 minūtes. Lūdzu, klausāties jūs.

S. Bērtaitis.

Paldies, godātā tiesa!

Tāpat, sākotnēji sniegšu paskaidrojumus par procesuāliem jautājumiem un tad paskaidrojumus par lietu pēc būtības.

Kā zināms, Satversmes tiesa 2020. gada 11. jūnijā spriedumā lietā Nr. 2019-12-01 atzina, ka no pieteikuma izriet divi pamatjautājumi – par privāto augstskolu tiesībām nodarboties ar uzņēmējdarbību un otrs – par augstākās izglītības studiju programmu īstenošanu svešvalodās privātajās augstākās izglītības iestādēs.

Balstoties uz šiem pamatjautājumiem un ievērojot tiesvedības procesuālos apstākļus, Satversmes tiesa sadalīja minēto lietu divās lietās – lietā par Augstskolu likuma attiecīgi 5. panta pirmās daļas trešā teikuma, 56. panta trešās daļas un pārejas noteikumu 49. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 112. pantam un to

pašu tiesību normu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam.

Tā kā Satversmes tiesa 2020. gada 11. jūnijā pieņēma spriedum, ar kuru atzina Augstskolu likuma 56. panta trešo daļu un pārejas noteikumu 49. punktu, ciktāl šīs normas attiecas uz privātajām augstskolām, to mācību spēkiem un studējošiem par neatbilstošu Satversmes 112. un 113. pantam, un spēkā neesošu no 2021. gada 1. maija, Saeima izstrādāja jaunu Satversmes 112. un 113. pantam atbilstošu valodu lietošanas tiesisko regulējumu augstskolām. Rezultātā 2021. gada 8. aprīlī Saeimā tika pieņemti grozījumi Augstskolu likumā, ar kuriem citastarpā ir izteiktas jaunā redakcijā divas apstrīdētās tiesību normas, proti, Augstskolu likuma 56. panta trešā daļa un pārejas noteikumu 49. punkts.

Lai gan minētie likuma grozījumi tika pieņemti, lai izpildītu Satversmes tiesas 2020. gada 11. jūnija spriedumā nolemtu, kontekstā ar Satversmes 112. -113. pantu, tomēr šie grozījumi tieši ietekmēja arī lietu par Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešā teikuma, 56. panta trešās daļas un pārejas noteikumu 49. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam.

Saeimas ieskatā Satversmes tiesai būtu jāizvērtē, vai nepastāv Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmajā daļā noteiktais pamats lemt par tiesvedības izbeigšanu lietā.

Satversmes tiesa savā līdzšinējā judikatūrā ir atzinusi: ja tiesību normas izdevējs pēc lietas ierosināšanas Satversmes tiesā ir grozījis apstrīdētajā normā ietverto regulējumu vai to pavisam izslēdzis no normatīvā akta, Satversmes tiesai ir jānoskaidro veikto izmaiņu apjoms, lai secinātu, vai tiesību normas saturs ir mainījies pēc būtības. Šajā sakarā Saeima vērš Satversmes tiesas uzmanību, ka grozījumi Augstskolu likuma 56. pantā ir būtiski mainījuši panta struktūru un saturu, kā rezultātā panta trešā daļa ir izteikta pilnīgi jaunā redakcijā.

Pēc 2021. gada 8. aprīlī Saeimā pieņemtajiem likuma grozījumiem Augstskolu likuma 56. panta trešā daļa attiecas vienīgi uz tām studijām, studiju programmām, kas tiek īstenotas valsts valodā, bet minētā panta ceturtā un piektā daļa paredz gadījumus, kad studiju programmas augstskolās var īstenot svešvalodās. Augstskolu likuma 56. panta trešā daļa izvirza pamatnoteikumu, ka augstskolās studiju programmas īsteno valsts valodā. Vienlaikus šī norma atļauj arī citas Eiropas Savienības oficiālās valodas izmantošanu studiju programmas īstenošanā, ja svešvalodā apgūstamās programmas apjoms nepārsniedz piekto daļu no studiju programmas kredītpunktu apjoma, kā arī svešvalodu komponente neskar gala un valsts pārbaudījumus, kā arī kvalifikācijas, bakalaura un maģistra darbu izstrādi.

Tādējādi Augstskolu likuma 56. panta trešās daļas regulēšanas priekšmets pēc grozījumu pieņemšanas ir attiecināts vienīgi uz tām studiju programmām, kuras īstenojamās valsts valodā. Minēta panta daļa vairs neregulē gadījumus, kad atļauta visas studiju programmas īstenošana svešvalodā.

Tāpat jaunajā likuma normas redakcijā vairs nav paredzēts diferencēts

regulējums attiecībā uz studiju programmām, kuras apgūst ārvalsts studējošie un Latvijas valsts piederīgie studējošie.

Augstskolu likuma 56. panta ceturrtā un piektā daļa ietekmē studējošo iespējas izvēlēties svešvalodās īstenojamās studiju programmas, bet šī ietekme ir atšķirīga no tās Augstskolu likuma 56. panta trešās daļas redakcijas, par kuru tika izteikti iebildumi pieteikumā. Piemēram, Augstskolu likuma 56. panta ceturrtās daļas 2. punkts ļauj īstenot studiju programmu citā Eiropas Savienības oficiālajā valodā, ja studiju virziena akreditācijas procesā visas studiju programmas ir saņēmušas novērtējumu “labi” vai “izcili”. Šāds regulējums tika izveidots ciešā kopsakarā ar Satversmes tiesas 2020. gada 11. jūnijā spriedumā ietvertajiem apsvērumiem un nepastāvēja laikā, kad tika iesniegts pieteikums.

Tāpat arī grozījumi Augstskolu likuma pārejas noteikumu 49. punktā ir mainījuši to pēc būtības, jo ir pagarināts pārejas noteikumu periods. Proti, ja sākotnēji Augstskolu likuma pārejas noteikumu 49. punktā bija paredzēts pārejas periods attiecībā uz studiju programmu īstenošanas valodu, ļaujot privātajām augstskolām turpināt studiju programmu īstenošanu neatbilstošā valodā līdz 2022. gada 31. decembrim, tad šobrīd aktuālā pārejas noteikumu norma paredz pārejas periodu līdz 2025. gada 31. decembrim. Tādējādi privātajām augstskolām, to mācību spēkiem un studējošajiem tika dots papildu trīs gadu termiņš, lai studiju programmās ar neatbilstošu valodu pabeigtu studijas procesu un izsniegtu studējošajiem diplomu par augstāko izglītību.

No iepriekš minētā izriet, ka 2021. gada 8. aprīlī Saeimā pieņemtie grozījumi Augstskolu likuma 56. panta trešajā daļā un pārejas noteikumi 49. punktā ir mainījuši apstrīdēto tiesību normu saturu pēc būtības. Sākotnēji pieteikumā izteiktie iebildumi pret minētajām tiesību normām pašreizējos tiesiskos apstākļos vairs nav aktuāli un neattiecas uz jauno tiesību normu redakciju.

Šajā sakarā jāatzīmē arī Satversmes tiesas kolēģijas 2021. gada 29. decembra lēmums par lietas “Par Augstskolu likuma 56. panta trešās, ceturrtās un piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam, 112. -113. pantam” ierosināšanu pēc pieteikuma ar numuru 267/2021, kuru iesnieguši divdesmit Saeimas deputāti. Minētajā lēmumā kolēģija ir atzinusi, ka Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2019-12-01 izvērtētās tiesību normas bija atšķirīgas no jaunajā pieteikumā apstrīdētajām normām, proti, Augstskolu likuma 56. panta trešās, ceturrtās un piektās daļas, un tādējādi kolēģijas ieskatā pieteikums ir iesniegts jau par citu pieteikuma priekšmetu.

Attiecībā uz Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešo teikumu jāatzīst, ka 2021. gada 8. aprīlī Saeimā pieņemtie grozījumi tos neskar. Tomēr arī attiecībā uz šo tiesību normu Saeima nesaskata pamatu tiesvedības turpināšanai lietā vairāku iemeslu dēļ.

Pirmkārt, 2020. gada 11. jūnija spriedumā Satversmes tiesa ir norādījusi, ka ar Augstskolu likuma 5. pantā noteikto pienākumu izkopt un attīstīt valsts valodu likumdevējs ir konkretizējis valsts pozitīvo pienākumu radīt tādu augstākās izglītības regulējumu, kas nodrošina augstskolu darbību sabiedrības interesēs. Tā kā Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešais teikums reglamentē vienīgi vispārīgos augstskolu uzdevumus un dod augstskolām plašu rīcības brīvību šā uzdevuma izpildē, nav konstatējams, ka šī tiesību norma kaut kādā mērā aizskartu privāto augstskolu īpašumtiesības, kas būtu aizsargātas ar Satversmes 105. pantu. Arī šodien tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu daļā mēs dzirdējam, ka netiek uzturēts apgalvojums, ka minētā tiesību norma kādā veidā aizskartu privāto augstskolu tiesības, kas būtu aizsargātas ar Satversmes 105. pantu.

Šāda motivācija nav ietverta arī pieteikumā Satversmes tiesai. Pieteikuma iesniedzēji attiecībā uz Satversmes 1. un 105. pantu fokusējas vienīgi uz Augstskolu likuma normām, kas ierobežo studiju programmu īstenošanu svešvalodās, proti, tobrīd spēkā esošo Augstskolu likuma 56. panta trešo daļu un pārejas noteikumu 49. punktu. Bet pieteikumā nav ietverta pilnīgi nekāda motivācija par Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešā teikuma eventuālo neatbilstību Satversmes 1. un 105. pantam.

Ja pieturas pie Satversmes tiesas 2020. gada 11. jūnija spriedumā formulētajiem diviem lietas pamatjautājumiem, tad pieteicēju iebildumi pret Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešo teikumu tika izteikti saistībā ar augstākās izglītības studiju programmu īstenošanu svešvalodās privātajās augstākajās izglītības iestādēs, nevis saistībā ar privāto augstskolu tiesībām nodarboties ar uzņēmējdarbību.

Tā kā Satversmes tiesa ar spriedumu ir atzinusi Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešo teikumu, ciktāl tas attiecas uz privātajām augstskolām, to mācību spēkiem un studējošajiem par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 112. un 113. pantam, tad uzskatāms, ka Satversmes tiesa ir pilnībā pabeigusi Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešā teikuma konstitucionalitātes izvērtējumu.

Otrkārt, Saeima joprojām uztur savā 2019. gada 18. septembra atbildes rakstā izklāstīto pozīciju, ka apstrīdētās tiesību normas neskar privāto augstskolu īpašumtiesības, kuras aizsargātas ar Satversmes 105. pantu. Augstskolu likuma pārejas noteikumu 49. punkts nodrošināja iespēju pabeigt uzsāktās studijas programmās ar neatbilstošu valodu, bet privāto augstskolu iespējas nākotnē gūt ienākumus, realizējot par maksu studiju programmas svešvalodā, nav pielīdzināmas mantiskai interesei, kura ietilptu Satversmes 105. panta tvērumā. Kā izriet no Satversmes tiesas judikatūras, Satversmes 105. pants neparedz tiesisko aizsardzību personas iespējām gūt peļņu, jo šāda abstrakta iespējamība nav uzskatāma par īpašumtiesību objektu.

Arī šodien tiesas sēdē mēs dzirdējam, ka grozījumi Augstskolu likumā saistībā ar svešvalodu ierobežojumu noteikšanu studiju programmu apguvēs nav kavējuši tiem studentiem, kas bija uzņemti studiju programmās un jau līgumi noslēgti, pabeigt savas

studijas atbilstoši noslēgtajiem līgumiem. Tātad šo studentu tiesības pēc būtības nav aizskartas un līdz ar to nav aizskartas arī privāto augstskolu tiesības saņemt maksu no šiem studentiem par šo studiju programmu apguvi.

Visbeidzot jāatzīmē, ka arī 2020. gada 11. jūnija spriedumā Satversmes tiesa nav atzinusi, ka Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešais teikums radītu Satversmes 105. panta pamattiesību aizskārumu. Tātad Satversmes tiesa nav izteikusi šādu apgalvojumu. Tādējādi Satversmes tiesai nav nekādu šķēršļu un ir pietiekams pamats lemt par tiesvedības izbeigšanu lietā saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmo daļu.

Pieteikuma iesniedzēju pozīcija un arī šodien tiesas sēdē mutvārdu sniegto paskaidrojumu daļā pieteikumu iesniedzēju pozīcija faktiski ir iekšēji pretrunīga, no vienas puses apgalvojot, ka pēc būtības normas ir mainītas un tiek lūgts izvērtēt iepriekšējo tiesību normas redakciju, bet tajā pašā laikā apgalvojot, ka tomēr ir bijušas zināmas izmaiņas un faktiski ir ierosināta atsevišķa lieta par šo normu tiesiskumu izvērtēšanu. Tātad, pieteicēju pozīcija par to, vai apstrīdētās tiesību normas pēc būtības ir mainītas vai nē, šajā lietā ir pretrunīga un Saeima vērš Satversmes tiesas uzmanību uz šo pretrunu.

Attiecībā par lietu pēc būtības.

Ja tomēr Satversmes tiesa vērtē apstrīdēto Augstskolu likuma normu atbilstību Satversmes 1. un 105. pantam pēc būtības, jāņem vērā, ka vairāki šī izvērtējuma aspekti ir tieši īstenoti Satversmes tiesas 2020. gada 11. jūnija spriedumā vai izriet kā minētā sprieduma loģiskās sekas. Savukārt apstrīdēto Augstskolu likuma normu atbilstības Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. panta daļējs izvērtējums ir ietverts Eiropas Savienības Tiesas 2022. gada 7. septembra spriedumā. Vienlaikus Saeima vērš Satversmes tiesas uzmanību, ka Satversmes 105. panta saturs, lai arī pārklājas ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. panta saturu, tomēr nav identisks un regulējums ir vismaz daļējā aspektā atšķirīgs.

Vispirms jāakcentē, ka Satversmes tiesas sprieduma 31. punktā ir atzīts, ka Augstskolu likuma 56. panta trešā daļā un pārejas noteikumu 49. punktā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar atbilstošu likumu, proti, ir atzīts, ka likumdevējs ir uzklauzījis ieinteresēto personu viedokļus un iebildumus un nav pārkāpis labas likumdošanas principu. Tāpat apstrīdētās normas ir pieņemtas Satversmē un Saeimas kārtības rullī noteiktajā procesuālajā kārtībā, ir izsludinātas un publiski pieejamas, atbilstoši normatīvo aktu prasībām, kā arī pietiekami skaidri formulētas, lai personas varētu izprast no tām izrietošo tiesību un pienākumu un paredzēt to piemērošanas sekas.

Lai gan minētais Satversmes tiesas vērtējums par apstrīdētajām tiesību normām ir sniegts kontekstā ar Satversmes 112. un 113. pantu, tomēr pēc būtības šis vērtējums attiecas arī uz apstrīdētajām tiesību normām kontekstā ar Satversmes 1. un 105. pantu.

Gan vienā, gan otrā gadījumā ir runa par vienām un tām pašām apstrīdētajām tiesību normām ar noteiktu vārdisko formulējumu un kuras ir pieņemtas viena likumdošanas procesa ietvaros saskaņā ar Saeimas kārtības rulli.

Ja tiek atzīta apstrīdēto normu atbilstība formālajām likumdošanas prasībām un labas likumdošanas principam, tad šāds secinājums un loģiska nepieciešamība attiecas uz šo normu konstitucionalitātes izvērtējumu arī visu pārējo pamattiesību perspektīvā.

No Satversmes tiesas sprieduma 32. punkta izriet, ka apstrīdētās normas stiprina valsts valodas lomu augstākajā izglītībā, kas bija arī Saeimas pozīcija šajā lietā. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Augstskolu likuma 56. panta trešajai daļai un pārejas noteikumu 49. punktam pamattiesību ierobežojumu kontekstā ir leģitīms mērķis, proti, demokrātiskas iekārtas un citu personu tiesību aizsardzība. Tāpat sprieduma 34. punktā ir atzīts, ka pamattiesību ierobežojums ir piemērots leģitīmo mērķu sasniegšanai. Minētie Satversmes tiesas secinājumi ir pilnībā attiecināmi uz apstrīdēto normu izvērtējumu kontekstā ar Satversmes 1. un 105. pantu un šāda pieeju arī pamato Eiropas Savienības Tiesas 2022. gada 7. septembra spriedums lietā C-3391/20.

Attiecībā uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. panta interpretāciju, Eiropas Savienības Tiesa ar 2022. gada 7. septembra spriedumu ir sniegusi viedokli, ka Augstskolu likuma normas, kas ierobežo svešvalodu lietošanu augstākās izglītības jomā, ir Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pantā garantētās brīvības ierobežojums. Vienlaikus Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi, ka Eiropas Savienības tiesību normas neliedz īstenot politiku, kas ir vērsta uz kādas dalībvalsts vienas vai vairāku oficiālo valodu aizsardzību un to lietojuma veicināšanu. Dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība, izvēloties pasākumus, ar kuriem ir sasniedzami to oficiālās valodas aizsardzības mērķi.

Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas viedokli, mērķis veicināt un stimulēt kādu no dalībvalsts oficiālajām valodām lietojumu ir uzskatāms par leģitīmu mērķi, kas pēc savas iedabas principā attaisno no Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. panta nostiprinātās brīvības veikt uzņēmējdarbību izrietošo pienākumu ierobežojumu.

Tāpat Saeima akcentē, ka Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi, ka dalībvalsts tiesiskais regulējums, kas augstskolām uzliek pienākumu principā lietot šīs dalībvalsts valodu, ir piemērots tam, lai sasniegtu mērķi aizsargāt šo valodu un veicināt tās lietojumu. Proti, šis tiesiskais regulējums sekmē minētās valodas lietojumu, nodrošina, ka šī valoda tiek lietota arī universitātes līmeņa mācībās.

Tādējādi Eiropas Savienības Tiesas secinājumi apstiprina, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. panta kontekstā, kam ir nozīme konkretizējot Satversmes 5. pantu, ir apstrīdētajām tiesību normām leģitīms mērķis un šis ierobežojums ir piemērots, lai saskaņīgi un sistemātiski nodrošinātu izvirzītā mērķa īstenošanu.

Visbeidzot. No lietas apstākļiem nevar secināt, ka apstrīdētās Augstskolu

likuma normas radītu nesamērīgu aizskārumu privātajām augstskolām saistībā ar tām noteiktajiem komercdarbības ierobežojumiem. Jāpatur prātā, ka valsts valoda Satversmes sistēmā ir konstitucionāla vērtība, bet valstij ir pozitīvs pienākums veicināt valsts valodas lietojumu ikvienā izglītības pakāpē, tostarp arī augstākās izglītības jomā.

Atzīstot, kas valsts valodas izkopšana un attīstīšana ir viens no augstskolu uzdevumiem, vienlaikus nākas atzīt, ka privātajām augstskolām ir jāreķinās ar zināmiem ierobežojumiem to komercdarbības veikšanai. Tas atspoguļots Augstskolu likuma 5. panta ceturtās daļas prasībā, ka augstskola organizē savu darbību sabiedrības interesēs, kā arī Augstskolu likuma 7. panta trešā daļa, kas paredz, ka privātpersonu dibinātās augstskolas darbojas saskaņā ar Komerclikumu vai Biedrību nodibinājuma likumu, ciktāl tas nav pretrunā ar šo likumu.

Kā Saeima norādīja savā atbildes rakstā, privātās augstskolas nodarbojas ar saimniecisko darbību īpaši regulētā nozarē un pilda valstiskas un sociāli nozīmīgas funkcijas. Šāda saimnieciskā darbība ir pirmām kārtām pakārtota likumdevēja noteikto mērķu izpildei un tikai pēc tam var tikt saistīta ar peļņas gūšanu. Tādējādi pamattiesību ierobežojums Saeimas ieskatā ir samērīgs un proporcionāls ar sabiedrības kopējo ieguvumu iepretim privāto augstskolu tiesību ierobežojumiem.

Ievērojot iepriekš minēto, Saeima lūdz Satversmes tiesu atzīt Augstskolu likuma 5. panta pirmās daļas trešo teikumu, 56. panta trešo daļu un pārejas noteikumu 49. punktu par atbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies Saeimas pārstāvim.

Tiesnešiem būs jautājumi. Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Paldies, Bērtaiša kungs! Man būs vairāki jautājumi.

Jūs teicāt, ka jūs joprojām uzturat pozīciju, kā es saprotu, ka apstrīdētās normas neaizskar Satversmes 105. pantu. Vienlaikus jūs arī teicāt, ka 49. pantam, Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pantam ir nozīme, konkretizējot Satversmes 105. pantu.

Tad mans jautājums būtu tāds: ņemot vērā, ka Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi, ka šajā gadījumā tiek skartas tiesības, ierobežotas tiesības uz uzņēmējdarbības brīvību, konkrēti tiesības veikt uzņēmējdarbību uz licences pamata, vai Satversme tad šādas tiesības vispār neaizsargā kā pamattiesības? Kā jūs to redzat? Vai tad tās ir kaut kur citur? Bet es gribu vienkārši saprast, jo es domāju, ka jūs man piekritīsiet, ka Satversme nevarētu paredzēt mazāku pamattiesību aizsardzības standartu nekā to paredz, pieņemsim, Eiropas Savienības pamattiesību normas, tajā skaitā, pieņemsim, hartas 16. pants.

S. Bērtaitis.

Jā, paldies.

Tas, ka Satversmes 105. pants jāinterpretē kontekstā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pantu, izrietēja no Satversmes tiesas sprieduma, kas bija pieņemts šajā 2020. gada 11. jūnijā, kur Satversmes tiesa *expressis verbis* norādīja uz to, ka ir nepieciešams ņemt vērā šo Līguma par Eiropas Savienības darbības normu, interpretējot Satversmes 105. pantu. Tātad, tas ir tas.

Atbildot uz otro daļu. Kā jau es minēju iepriekš, Satversmes 105. pants regulē īpašumtiesības kā konstitucionālu vērtību, kā konstitucionālas pamattiesības. Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pants noteic uzņēmējdarbības brīvības principu. Lai gan uzņēmējdarbības brīvība un īpašumtiesības savstarpēji pārklājas un līdz ar to kaut kādā mērā tiek ietekmēta īpašumtiesību satura izpratne, tomēr Saeimas ieskatā šīs tiesību normas nav identiskas un uzņēmējdarbības brīvība tomēr stāv nedaudz nostāk, jēdzieniski “nostāk” un kaut kādā daļā ir nošķirama no tiesībām uz īpašumu. Satversmes tiesa līdzšinējā praksē, interpretējot 105. pantu, ir runājusi, ka ir jābūt tādai īpašumtiesību objektam, kas tiek aizsargāts un šis īpašumtiesību objekts var būt arī zināmas tiesības ar mantisku vērtību, bet šīm tiesībām ir jābūt pietiekami konkretizētām un zināmā mērā jau formulētām, viņas nevar būt abstraktas, eventuālas un nākotnē iespējamās tiesības. Tādējādi 105. panta tvēruma aizskārums noteikšanai tomēr būtu jāņem vērā, vai mēs varam runāt par īpašumtiesību objekta aizskārums. Un šis te uzņēmējdarbības brīvības aspekts, viņš savā ziņā sakrīt ar šo īpašumtiesību garantiju, bet daļēji vismaz viņš arī pārsniedz šo īpašumtiesību sfēru.

A. Kučs.

Labi. Paturpinot šo. Es varētu varbūt konceptuāli piekrist jums par tām augstskolām, kuras gribēja ienākt Latvijā un kurām vēl nebija nekāda īpašumtiesība, nu, tādā, ja mēs runājam klasiskā izpratnē, ne licences, ne akreditācijas. Taču mums bija virkne augstskolu, kurām jau bija izsniegta licence, bija arī programmas akreditētas un, kā es saprotu, tad pieteikuma iesniedzēja pārstāvju viens no argumentiem ir, ka viņas nevarēja turpināt veikt uzņēmējdarbību uz licences pamata, uz tās licences pamata, ko valsts viņām bija izsniegusi. Vai šāda veida ierobežojums nav tomēr īpašumtiesību ierobežojums?

S. Bērtaitis.

Saeimas ieskatā, nē.

Protams, ka pakāpe, kādā šīs tiesības iegūst īpašuma objekta statusu 105. panta izpratnē, ir vērtējams dažādās pakāpēs un ir atkarīgs no tiesas ieskata izlemjot lietu, bet ir skaidrs, ka šīm tiesībām ir jābūt konstituētām ar pietiekamu konkrētību un viņām jau jābūt noformulējusi. Ja mēs raugāties uz tiesībām gūt ienākumus un pieteicēji

dažādos formulējos, bet runāja par tiesībām veikt komercdarbību, tiesībām gūt peļņu, tad šeit mēs runājam un šeit mēs saprotam ar tiesībām, kas jau ir zināmā mērā formulējušās. Nu, piemēram, ja ir students, ar kuru ir noslēgts līgums un students ir apņēmis samaksāt privātai augstskolai noteiktu naudas summu noteiktos periodos, mēs varam teikt, ka augstskolai jau ir zināmā pakāpē formulējies prasījuma tiesības par šīs naudas summas iegūšanu. Ja mēs runājam par tādiem studentiem, ar kuriem līgums vēl nav noslēgts, tad Saeimas ieskatā tā saikne ar šo iespējamo studentu ir tik tāla un tik attālināta, ka vairs nevar runāt par to, ka šīs tiesības saņemt maksu no studenta jau būtu noformulējušās un viņas būtu ieguvušas 105. panta aizsardzības līmeni.

A. Kučs.

Vai es pareizi sapratu, tātad, attiecībā uz tiem studentiem, ar kuriem bija jau līgumi, jūs redzat šo aizskārumu, bet, ja es pareizi sapratu, jūs teicāt, ka pārejas noteikumi to novērš, nu, un attiecībā uz tiem, ko varētu piesaistīt, nu, tas ir pārāk tālu..

S. Bērtaitis.

Jā, varētu, jā. Par tiem studentiem, ar kuriem līgums ir noslēgts, varētu runāt, ka tās prasījuma tiesības jau ir iegūtas pietiekami skaidrā pakāpē un viņas ir aizsargājamas, bet, ņemot vērā pārejas noteikumu normu un to, ka likumdevējs ir nodrošinājis šo saudzējošo pāreju, tad faktiski augstskolu tiesības saņemt maksu no studējošajiem, ar kuriem līgums ir noslēgts, pēc būtības nav ierobežotas.

A. Kučs.

Skaidrs. Saprātu.

Tad vēl paturpinot un atgriežoties pie Eiropas Savienības Tiesas sprieduma. Eiropas Savienības Tiesa arī norādīja, ka šis regulējums var ierobežot citu Eiropas Savienības valstu pilsoņu un arī juridisko personu tiesības piedāvāt Latvijā īstenot augstākās izglītības programmas. Nu, tas skar, kā jūs teicāt, Līgumu par Eiropas Savienības darbību 49. pantu, bet arī hartas 16. pantu. Un tad es gribēju saprast, tad jūs saredzat, ka Latvijā šāda tiesība vispār nav aizsargāta vai nav aizsargāta 105. panta kontekstā?

S. Bērtaitis.

Jā, pirmkārt, Eiropas Savienības Tiesa norādīja, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. panta izvērtējums faktiski jau ietilpina sevī hartas attiecīgās normas izvērtējumu. Līdz ar to hartas izvērtējums atsevišķi nav jāveic.

Bet pēc būtības ir jānorāda, ka nu Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. panta jēga ir tomēr konstituēt vienu no pamatbrīvībām Eiropas Savienības kā vienotas ekonomiskas telpas, kā vienota tirgus, tātad pamata un faktiski izveidot šo vienotā tirgus balstu. Ja mēs raugāties uz Satversmes 105. pantu, 105. panta jēga

tomēr ir atšķirīga un tā ir cilvēka tiesība, kas noteiktā formulējumā garantē personām īpašumtiesību aizsardzību. Līdz ar to nu tur ir cits regulēšanas mērķis un arī priekšmets.

A. Kučs.

Nē, es vienkārši, kāpēc es to jautāju. Es redzēju, jā, protams, ka Eiropas Savienības Tiesa sasaistīja hartas 16. pantu ar 49. , bet nu, ja mēs paskatāmies, tad harta arī definē pamattiesības, kā mēs to saprotam, Eiropas Savienības tiesību ietvaros, un tāpēc man tas jautājums bija. Vai tad Latvijas Satversme var paredzēt kaut ko mazāku nekā, teiksim, paredz pamattiesību aizsardzības harta?

S. Bērtaitis.

Nu, primāri lieta ir ierosināta un šobrīd mēs vērtējam apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 1. un 105. pantam nevis hartai un, protams, ka Satversmes tiesa ir atzinusi, ka interpretē 105. pantu kontekstā ar Eiropas Savienības tiesībām, bet nu jebkurā gadījumā šis te Satversmes 105. panta formulējums ir tas, no kā iziet Satversmes tiesa, lemjot par šīs normas saturu un piemērojot viņu lietā. Līdz ar to, nu, mēs tomēr vairāk koncentrētos uz to 105. panta redakciju.

A. Kučs.

Labi. Nu, labi es vairāk neturpināšu šo, tas vienkārši ir retoriski, vai Satversme var paredzēt mazāku aizsardzību.

Vēl jūs arī minējāt par izbeigšanu, par tiesvedības izbeigšanu šajā lietā. Un tad, ņemot vērā to, ko pieteikuma iesniedzēji teica, ka šis ir abstraktās kontroles ietvaros. Vai izbeidzot tiesvedību principā un, ja mēs skatāmies tādu sabiedrības interesi, vai būtu atbilde uz jautājumu par to, vai apstrīdētās normas ir harmonijā arī ar Eiropas Savienības regulējumu, jo nu esam pateikuši, ka principā ar apstrīdētajām normām, ka mēs ielasām viņas iekšā arī mūsu tiesību sistēmā un vai tad tā atbilde, jūsuprāt, no Eiropas Savienības Tiesas sprieduma ir pietiekami skaidra un šeit nav nepieciešams nekāds vērtējums no Satversmes tiesas un mēs varam pateikt, ka mums tiesību sistēma ir harmoniska.

S. Bērtaitis.

Jā, man būs zināmā mērā grūtības varbūt tādu precīzu atbildi sniegt uz šo jautājumu.

Nu, šajā gadījumā, protams, ka Eiropas Savienības Tiesa savā spriedumā nav devusi atbildi uz pilnīgi visiem jautājumiem, kas būtu nozīmīgi izskatāmās lietas kontekstā un to arī Eiropas Savienības Tiesa *expressis verbis* savā spriedumā ir norādījusi, ka nacionālās dalībvalsts tiesai būtu jālemj, tostarp, piemēram arī par samērīguma aspektu. Bet vismaz tiktāl, ciktāl Eiropas Savienības Tiesa ir mēģinājusi formulēt savu pozīciju un būt noderīga, kā viņa pati ir formulējusi, būt noderīga

nacionālajai dalībvalsts tiesai, tad Eiropas Savienības Tiesas spriedums šajā lietā tomēr vedina uzskatīt, ka nekāda... mēs nevaram runāt par kādu būtisku Eiropas Savienības tiesību pārkāpumu, kas būtu radies ar apstrīdētajām tiesību normām. Faktiski Eiropas Savienības Tiesa ir lielā mērā nonākusi pie tiem pašiem apsvērumiem, kurus bija sākotnējā spriedumā izteikusi Satversmes tiesa gan attiecībā uz Satversmes 112. - 113. pantu, gan attiecībā uz normas leģitīmo mērķi, gan attiecībā uz to, ka ierobežojums ir piemērots šī leģitīmā mērķa sasniegšanai. Un tādējādi es teiktu, ka Eiropas Savienības Tiesas spriedums tādā ziņā viņš lielā mērā norāda uz to, ka apstrīdētās normas neveido zināmu kolīziju ar uzņēmējdarbības brīvību un faktiski viņas būtu attaisnojamas no Eiropas Savienības tiesību perspektīvas.

Tā kā, nu, es nezinu, vai es atbildēju uz jūsu jautājumu.

A. Kučs.

Jūs paudāt savu viedokli, jā, paldies.

Un otrs, ko pieteicēji izvirzīja, ja mēs ejam konkrētāk, tad tas, ko pieteikuma iesniedzēji minēja, ka nu tas, ka augstskolas, piemēram, nevarēja vairs uzņemt jaunus studentus šajās programmās un šis termiņš jeb pārejas periods, ja tā var teikt, bija no 21. aprīļa un tas regulējums stājās spēkā 2019. gada 1. janvārī, tātad drusciņ vairāk par pusgadu, tad tas arī nebija pietiekams, lai viņas varētu pārorientēt savu darbību un līdz ar to augstskolām radās noteikti... Nu, es saprotu, ka jums ir tas primārais uzskats, ka vispār nav īpašumtiesības skartas, bet ja tiesa lemtu, ka ir, vai tādā situācijā, teiksim, jūs arī redzētu, ka ir pamats tiesvedības izbeigšanai, neizvērtējot šo pieteikuma iesniedzēju argumentu?

S. Bērtaitis.

Vai jūs varētu varbūt nedaudz precizēt jautājumu?

A. Kučs.

Nu, proti. Viens no argumentiem, ja mēs ejam konkrēti, bija tāds, ka apstrīdētās normas stājās spēkā 2018. gada 21. aprīlī. Un no 2019. gada 1. janvāra augstskolas vairs nevarēja uzņemt jaunus studentus tajās programmās, kas neatbilst apstrīdētajām normām. Un tas arguments ir tāds, ka augstskolām nebija pietiekams laiks, lai pārorientētos un izstrādātu jaunas studiju programmas, kas viņām, protams, nu, pieteikuma iesniedzēju ieskatā radīja zaudējumus un īpašumtiesību arī aizskārumu. Vai mēs varam, teiksim, izbeigt tiesvedību, neizvērtējot šo pieteikuma iesniedzēju argumentu, ja, protams, mēs nonākam pie secinājuma, ka īpašumtiesības ir aizskartas.

S. Bērtaitis.

Jā. Paldies.

Pirmām kārtām sākotnējā pārejas likuma norma, pārejas noteikumu 49. punkta

norma paredzēja turpat pusgadu pārejas periodu, kad stājās spēkā šie ierobežojumi, tātad, mēs varam runāt, ka augstskolām bija dots vismaz pusgads mainīt savu stratēģiju.

Otrām kārtām, Saeima jau iepriekš, izskatot Augstskolu likuma normas, ir paudusi pozīciju, ka šīs normas un ierobežojumi valodu lietošanai augstākās izglītības jomā nenāca kā pārsteigums, bet tā bija daļa no ilgstošas izglītības reformas, kas tika īstenota vairāku desmitu gadu garumā un uz ko valsts mērķtiecīgi gāja. Šī ilgstošā reforma un pakāpeniskā pāreja uz valsts valodas kā galvenās izglītības ieguves valodas noteikšanu jau bija klātesoša gan politikas plānošanas dokumentos, gan Izglītības un Augstskolas likumā un likumdevēja ieskatā tas ietekmēja šo te tiesisko normu adresātu pašāvību uz šo normu nemainību laikā.

Bet visbeidzot es vērsu arī jūsu uzmanību, ka Satversmes tiesa 2020. gada 11. jūnijā, lemjot par normu neatbilstību, ir atzinusi par neatbilstošu Satversmes 112. - 113. pantam arī pārejas noteikumu 49. punktu. Tātad, vienreiz jau šāda neatbilstība ir konstatēta, viņa ir, Satversmes tiesa spriedumā ir izvērtējusi arī brīdi, no kura šī norma ir atzīstama kā spēkā neesoša...

A. Kučs.

Es atvainojos, ka es pārtraucu. Tam es piekrītu par pārejas noteikumiem, bet pārejas noteikumi tikai pagarināja to termiņu, kad mēs varam īstenot akreditētās studiju programmas. Bet tas iebildums no pieteikuma iesniedzējiem bija, ka viņi nevar uzņemt jaunus studentus un to jau pārejas noteikumi nekādā veidā neietekmēja.

S. Bērtaitis.

Piekrītu. Jā.

A. Kučs.

Es saprotu, ka jūsu arguments ir tāds, ka tas pusgads ir pietiekams, jo tā ir daļa no plašākas reformas, kas bija jau iepriekš.

S. Bērtaitis.

Jā, tas ir pamatarguments, ko Saeima ir uzsvērusi.

A. Kučs.

Jā. Labi. Paldies.

Vēl viens jautājums no manas puses būs, ka pieteikuma iesniedzēji minēja vairākas alternatīvas, kā viņi redz, kā šo leģitīmo mērķi varētu sasniegt ar mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Un jautājums no manas puses ir tāds: vai Saeima, pieņemot apstrīdētās normas, šīs alternatīvas izvērtēja vai neizvērtēja? Vai, jūsuprāt, viņai bija tas jādara? Jā, tieši par šo, par alternatīvām.

S. Bērtaitis.

Jā, nu, jāsaka tā, ka šeit ir neliels varbūt tāds sajukums attiecībā uz tiesību normu redakcijām, par kuriem alternatīviem līdzekļiem ir runa.

Ja mēs runājam par sākotnējo normas redakciju, tad Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka bija alternatīvs līdzeklis, ko likumdevējs nav bijis, nav izvērtējis un attiecīgi pēc tam šis alternatīvais līdzeklis ir iestrādāts Augstskolu likuma normās.

Kas attiecas uz jauno normas redakciju, kādā tapa Augstskolu likums..

A. Kučs.

Es atvainojos... es tiešām prasu par iepriekšējo, nu, Satversmes tiesa to atzina attiecībā uz 112.-113. pantu, bet Satversmes tiesa līdz šim nav izteikusies par alternatīvām 105. panta kontekstā. Bet es saprotu, ka jūs arī piekrītat, ka arī 105. panta kontekstā alternatīvas bija.

S. Bērtaitis.

Nē, Saeimas pozīcija ir tāda, ka, ja mēs raugāties no 105. panta perspektīvas, tad sākotnējā redakcijā alternatīvu līdzekļu nebija un faktiski valsts valodas aizsardzību augstākās izglītības jomā varēja nodrošināt tikai un vienīgi ar to līdzekli, kāds tika pieņemts. Nu, faktiski arī šobrīd, ja mēs raugāties uz jauno redakciju, kur ir iestrādāts Satversmes tiesas norādītais alternatīvais līdzeklis, rezultāts attiecībā uz ierobežojumu apjomu nemainās, joprojām tād šis svešvalodu lietojums augstākās izglītības jomā ir ierobežots un, kā es saprotu no pieteikuma iesniedzēja, tad tas viņus joprojām neapmierina. Tā kā šis... Mēs nevaram runāt, ka ir kāds alternatīvs līdzeklis, kas ar tādu pašu efektivitātes pakāpi varētu nodrošināt valsts valodas aizsardzību.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Man būs viens precizējošs jautājums un viens ļoti līdzīgs jautājums, kādu es uzdevu pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm.

Tātad, attiecībā uz tiesību uz īpašumu aizskārums jūs minējāt, ka ir precīzi jānoteic tiesību uz īpašumu aizsargāto objektu. Un izklāstot šo aspektu norādījāt, ka tad, ja augstskola ir noslēgusi līgumu ar studentu, kurā ir ietverts arī noteikums par noteiktas studiju maksas samaksu, tad, Saeimasprāt, jūs varat definēt šo mantisko tiesību, kura var veidot šo aizsargājamo tiesību uz īpašumu objektu. Bet šis būtu aspekts, kas attiecas uz prasījuma tiesību, kas pašai augstskolai būtu pret studentu. Tad, kad pieteikuma iesniedzēju pārstāves sniedza savu paskaidrojumu, viņas norādīja, ka 105. pants ietver arī komercdarbības veikšanu uz licences pamata.

Un man, lūk, tas precizējošais jautājums ir, vai izsniegtā licence ar tajā ietvertajiem noteikumiem nav jau kaut kas tāds, kas uzņēmējam, kurš sniedz šādu pakalpojumu, jau noteic noteiktu tiesību apjomu un pienākumu apjomu, kādā viņš darbosies, veicot komercdarbību. Un, ja tajā notiek noteikta iejaukšanās vai ietekmē šos noteikumus, kas ir ietverti licencē, vai šajā brīdī mēs nevaram teikt, ka kaut kādas noformulējošas tiesības pastāv un ka gadījumā, ja šajā tiesību apjomā notiek ietiekšanās vai ietekmēšana, tad augstskolai nevis pret to studentu, bet pret licences izsniedzēju būtu prasījuma tiesības par to, ka, lūdzu, nodrošiniet iespēju veikt komercdarbību pēc licencē izsniegtajiem noteikumiem. Un šis ir tas aizsargājamais objekts, ko, iespējams, norāda mums pieteikuma iesniedzēji.

Un es labprāt gribētu saprast no Saeimas pozīcijas viedokļa, kāpēc šeit mēs nevaram runāt par jau noformulējamām tiesībām, kuras ir 105. panta aizsargātas, kuras ir aizsargātas ar 105. pantu?

Vai bija saprotams tāds garāk uzdots jautājums?

S. Bērtaitis.

Jā, paldies. Šķiet, ka, jā. Es mēģināšu atbildēt.

Nenoliedzami, ka Satversmes 105. panta īpašumtiesību objekta šī te pakāpe ir zināmā mērā graduāla. Un šīs graduālās pakāpes izvērtēšana iesaista tomēr zināmu ieskatu no tiesas puses.

Ja šobrīd ir jāizklāsta Saeimas pozīcija, tad Saeimas ieskatā šī te akreditācija, kas tiek īstenota, pati par sevi nevar radīt īpašumtiesību objektu 105. panta izpratnē tādā nozīmē, kā mēs šeit šo aspektu aplūkojam. Un tas ir saistīts ar to, ka ir jāņem vērā akreditācijas jēga un mērķis. Akreditācija tiek veikta saistībā ar to, ka attiecīgā izglītības iestāde piedalās formālā izglītības procesā, kas sekmīgas apguves gadījumā tiek izsniegts diploms par šīs izglītības pakāpes apgūšanu. Ja absolvējošais students apgūst attiecīgo studiju programmu sekmīgi, tad viņam izsniedz diplomu. Valsts zināmā mērā uzņemas līdzbildību par to, ka šis diploms ir izsniegts cilvēkam, kas ir apguvis pienācīgi šo izglītības programmu un izglītības programma saturiski atbilst šīm izglītības prasībām, kas valstī ir noteiktas. Tātad principā šis te akreditācijas process pēc būtības ir vērstis tieši uz izglītības satura nodrošināšanas aspektu un pārlicināties, ka nu attiecīgajai izglītības iestādei ir pietiekami resursi dažāda veida, lai šo procesu nodrošinātu. Tātad, šis te procesa, izglītības procesa kvalitātes aspekts ir primārais, kas tiek kopumā ar šo te akreditāciju izvērtēts.

Un faktiski, ja mēs raugāties no savukārt tiesībām veikt komercdarbību, tad šīs akreditācijas process pats par sevi šādas tiesības veikt komercdarbību saturiski nepiešķir. Akreditācijas process vairāk norāda uz to, ka noteiktā laika periodā valsts ir guvusi pārlicību, ka izglītības iestāde var izpildīt šīs izglītības iestādes funkcijas attiecībā uz izglītojamajiem un var nodrošināt pienācīgu izglītības pakalpojumu. Šis

akreditācijas process nedod, tādā ziņā nav interpretējams kā garantija īstenot komercdarbību tādā peļņas gūšanas nolūkā.

A. Laviņš.

Vai tas nozīmē, ka, ja ir augstskolai izsniegta licence un šī licence ar noteiktu tiesību un pienākumu apjomu noteic, un licences darbības laikā notiek ietiekšanās šajā tiesību un pienākumu apjomā, jūs teiktu, ka tiek skarts nevis Satversmes 105. pants, bet gan Satversmes pants, kas noteic tiesības uz izglītību? Tāda bija tā doma? Jo runa bija par diplomu izsniegšanu un iegūtās izglītības kvalitāti.

S. Bērtaitis.

Šobrīd es neapgalvoju, ka šīs te akreditācijas procesa sekas ietekmētu kādu citu pamattiesību saturu, jo ne visas administratīvajā procesā iegūtās tiesības būtu pielīdzināmas vai kaut kādā ziņā iegūtu pamattiesību rangū. Bet šīs te akreditācijas procesa īpatnības ir jāņem vērā attiecībā uz 105. panta interpretāciju tādā nozīmē, ka šis akreditācijas fakts pats par sevi nerada pietiekamu īpašumtiesību objektu noformētu mantisku tiesību 105. panta izpratnē.

A. Laviņš.

Labi. Bet tomēr es atļaušos paturpināt šo jautājumu, jo vismaz no mana skatpunkta ir ļoti svarīgi saprast, vai pastāv tāda tiesas kontroles iespēja tajā, ja notiek iejaukšanās tajā tiesību un pienākumu apjomā, kas ir paredzēts izsniedzot licenci. Jūs sakāt, ka 105. pants netiek skarts, ja tā es pareizi uztvēru, es šobrīd jau apgalvojuma formā runāju... un tajā pat laikā uz manu jautājumu, kas cits tiek skarts, jūs sakāt, nu, šobrīd nevarat sniegt atbildi.

Bet es labprāt tomēr gribētu dzirdēt izvērstāku atbildi. Jūs esat Saeimas pārstāvis. Kas tad tiek skarts?

Un tad, iespējams, pieteikuma iesniedzēji nav apstrīdējuši šīs normas atbilstoši īstajām Satversmes normām šīs lietas kontekstā? Bet tiesas kontrole pastāv par kaut kādu ietiekšanos tiesību un pienākumu apjomā.

Uztvērāt jautājumu? Es labprāt tomēr dzirdētu jūsu tādu plašāku redzējumu par to. Ja tas 105. pants nav, tad 112. vai 113. , vai kāds cits pants ir, kas tiek skarts un tāpēc tiesas kontrole varētu būt. Paldies.

S. Bērtaitis.

Jā. Paldies.

Droši vien, ka par akreditācijas procesu varbūt saturu un īpatnībām izvērstāk un varbūt jau detalizētāku paskaidrojumu varētu sniegt pieaicinātā persona no Izglītības un zinātnes ministrijas, bet ciktāl tas attiecas uz Saeimu, tad jāņem vērā, ka akreditācijas process notiek administratīvajā procesa ietvaros un viņš noslēdzas ar zināmu

administratīvā procesa rezultātu, kurš pēc būtības vispārēji ir, tātad, kura tiesiskums pēc būtības ir pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā un tādā ziņā ar to problēmu nebūtu.

Bet Saeima neapgalvo šajā tiesas sēdē, ka akreditācijas procesa rezultātā tiktu skartas kādas Satversmes 8. pamatnodaļā regulētas pamattiesības un Saeimai droši vien, ka nebūtu arī varbūt tāda uzdevuma norādīt, kuras citas pamattiesības varētu šis akreditācijas process skart. Bet tas, ko apgalvo Saeima, ir, ka akreditācijas process pats par sevi un sekmīgs akreditācijas rezultāts nenodrošina pietiekamu komersanta, ja mēs runājam par privātajām augstskolām, kas ir nodibinātas komercsabiedrības veidā, tātad īpašuma tiesību Satversmes 105. panta izpratnē. Tas pats par sevi ir veikts ar citu mērķi un tulkot to kā jau iegūtu un nostiprinātu ekonomiska rakstura tiesību prasīt, ko tādu īsti nevarētu. It īpaši ņemot vērā, ka akreditācijas procesā līdz šim netika, šis te valodu jautājums un veids, kā īstenojams studiju process, kādā valodā ir īstenojams, netiek tiešā veidā skarts.

A. Laviņš.

Labi. Paldies par šādu atbildi.

Un otrs jautājums ir saistīts ar Eiropas Savienības Tiesas spriedumā norādīto, ka latviešu valoda ir nacionālās konstitucionālās identitātes elements Eiropas tiesiskajā telpā. Sakiet, kā no Saeimas skatpunkta šis aspekts, vai un kā tas, ka leģitīmais mērķis ir sasaistīts ar to, ka tam ir vēl tāda papildu vērtība, ka tas ir nacionālās konstitucionālās identitātes elements, vai tam ir kāda ietekme, nosakot ierobežojumus Eiropas Savienības tiesībās plaši pazīstamajām četrām brīvībām, mūsu lietā runa ir par uzņēmējdarbības brīvību. Vai šī Saeimas rīcības brīvība ir plašāka, jūsuprāt, vai nav? Vai samērīguma izvērtējumā mainās kādi akcenti vai nemainās?

S. Bērtaitis.

Jā. Vispirms Saeima uzskata, ka, ņemot vērā Satversmes 4. pantā noteikto latviešu valodas statusu, tai ir īpašs... tā ir atzīstama par īpašu konstitucionālu vērtību, kuru likumdevējs var un tam ir arī zināms pienākums aizsargāt, ņemot vērā šo īpašo vērtības aspektu, un likumdevējam ir plaša rīcības brīvība, lemjot par veidu, kā šī aizsardzība tiek nodrošināta. Ja mēs raugāties no Eiropas Savienības Tiesas sprieduma un Eiropas Savienības tiesību perspektīvas, tad sākot izvērtējumu par Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pantā garantētās brīvības ierobežojumu attaisnojumu, es vērsu Satversmes tiesas uzmanību, ka 65. apsvērumā Eiropas Savienības Tiesa runā par to, ka brīvību veikt uzņēmējdarbību var ierobežot ar nosacījumu, ka šis ierobežojums ir attaisnojams ar kādu primāru vispārējo interešu apsvērumu. Un tālākajā sprieduma izvērsumā Eiropas Savienības Tiesa atzīst, ka šī nacionālās dalībvalsts vienas vai vairākas oficiālās valodas aizsardzība ir šāds primārs vispārējais interešu

apsvērumus. Tātad, Eiropas Savienības Tiesa pēc būtības ir pateikusi, ka viņam ir piešķirta primaritāte un ka tam ir vispārēja nozīmīga vērtība, kura ir aizsargājama. Līdz ar to Saeimas ieskatā šobrīd mēs varam runāt par to, ka valodas aizsardzība un šis nosacīti it īpaši samērīguma izvērtējumā, ja mēs to veicam, ka šis valsts valodai un latviešu valodai kā vienīgajai valsts valodai ir īpašs... nu, tādā metaforiskā nozīmē... tāds konstitucionāls svars, kurš ir jāņem vērā.

A. Laviņš.

Jā. Labi ir īpašs konstitucionālais svars. Bet vai tas ko izmaina no tradicionāli ierastā samērīguma izvērtējuma, kā tiek vērtēts, vai ierobežojums ir piemērots, nepieciešams un atbilstošs leģitīmajam mērķiem? Vai tas šo izvērtējumu izmaina?

S. Bērtaitis.

Kontekstā ar apstrīdētajām tiesību normām Augstskolu likumā... jā, tas izmaina, jo šiem valsts valodas aizsardzības aspektiem ir prioritāra loma. Viņi izvirzās prioritāri, salīdzinot ar šiem uzņēmējdarbības brīvības aspektiem, kuri paliek sekundāri. Nu, tātad, viņiem ir īpaša nozīme.

Bet tas, protams, galu galā ir vērtējuma un izvērtējuma jautājums, ko īsteno tiesa noteiktā sastāvā.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesnešiem šajā brīdī? Ir vēl jautājums, ja?

A. Kučs.

Man viens papildu jautājums pavisam īsi joprojām par to 105. panta aizskārumu. Jūs atbildējāt uz tiesas priekšsēdētāja jautājumu tieši par akreditāciju un kāpēc akreditācija nebūtu sasaistāma ar īpašumtiesību objektu. Man būtu jautājums par licenci. Kāpēc tad... vai jums ir arī atbilde, kāpēc tad licence nebūtu saistāma ar īpašumtiesību aizskārumu, jo arī, ja es skatos Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, nu, licence tradicionāli ir tikusi sasaistīta ar īpašumtiesību aizskārumu. Kāpēc šajā gadījumā būtu jābūt citādi pieejai?

S. Bērtaitis.

Te ir arī jautājums par to, vai tiek aizliegts īstenot ar licenci atļautās darbības. Un, ja mēs raugāties no šīs akreditācijas perspektīvas, akreditācija jau nekļūst nederīga, viņa jau palika spēkā līdz tā termiņa beigām un šīs izglītības iestādes varēja īstenot. Jautājums tikai par atsevišķiem šīs komercdarbības īstenošanas aspektiem. Bet šie īstenošanas aspekti nav skarti. Un, ja mēs tagad lietojam šo te akreditācijas un licences jēdzienu, šajā procesā netiek skarti un arī akreditācijas rezultātā izsniegtā

akreditācija neparedz šo te valodu jautājumu... vismaz tajā redakcijā, kas ir apstrīdēta.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Labi.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm būs jautājumi Saeimas pārstāvim?

Lūdzu!

I. Nikuļceva.

... tādā pašā veidā es uzdošu jautājumus par procesuālajiem jautājumiem, tur nebūs daudz, un tad Krivcovas kundze turpinās saistībā ar pamattiesību ierobežojumu.

Tad vispirms jautājums man ir tāds ļoti vienkāršs. Vai Saeima uzskata, ka tiesiskais strīds ir beidzies šajā lietā? Tiesiskais strīds starp pieteikuma iesniedzējiem un Saeimu par valodu lietojuma noteikumiem privātajās augstskolās, ņemot vērā arī to lietu ar numuru 2021-45-01. Vai ir beidzies tiesiskais strīds?

S. Bērtaitis.

Ņemot vērā, ka Satversmes tiesa ir ierosinājusi jau citu lietu par Augstskolu likuma normām jaunajā redakcijā, kur Satversmes tiesa ir konstatējusi, ka tiesību normu redakcija ir cita, pieteikums nav iesniegts par izspriestu prasījumu, uzskatām, ka tas tiesiskais strīds, kas pastāvēja iepriekš, ir noslēdzies sakarā ar to, ka Satversmes tiesa ir atzinusi apstrīdētās normas par spēkā neesošām no noteikta datuma, tad likumdevējs ir izstrādājis jaunas tiesību normas. Līdz ar to pēc būtības tiesiskais strīds pilnīgi noteikti ir zaudējis savu sākotnējo identitāti un mēs vairs nevaram runāt par lietas izspriešanu tādā veidā, kā to paredz Satversmes tiesas likums.

I. Nikuļceva.

Labi. Paldies.

Un tad man būs otrais jautājums tieši saistībā ar to, ko jūs pieminējāt, ka Saeima ir arī grozījusi Augstskolu likumu, tātad 56. pantu un pārejas noteikumu 49. punktu.

Sakiet, vai Saeima, veicot šos grozījumus, vērtēja Augstskolu likuma 56. panta atbilstību Satversmes 105. pantam un Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pantam un arī Eiropas Savienības pamattiesību hartai? Vai tika veikts tāds izvērtējums?

S. Bērtaitis.

Jūsu jautājums attiecas uz jauno tiesību normas redakciju?

I. Nikuļceva.

Jā.

S. Bērtaitis.

Jā... nu, kā es saprotu no līdzšinējās lietas izskatīšanas gaitas, jauno tiesību normas redakciju mēs šajā tiesas sēdē neaplūkojam. Bet vēršu tad jūsu uzmanību uz to, ka jaunā Augstskolu likuma normu redakcija tika izstrādāta Saeimas atbildīgajā komisijā, piedaloties augstskolu pārstāvjiem un piedaloties Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvjiem, tātad ciešā kopsakarā esot visām pusēm, kur tika izteikti dažādi viedokļi un vērtēti dažādi aspekti. Tā kā pēc būtības izvērtējums tika veikts šī darba ietvaros, bet atsevišķs izvērtējums attiecībā uz Eiropas Savienības tiesībām... kā tāds atsevišķs atzinums no atsevišķas institūcijas nav konstatēts.

I. Nikuļceva.

Nu, labi. Paldies.

Es tad varbūt mazliet precizējot, kāpēc es uzdevu to jautājumu. Es vēlējos noskaidrot, vai Saeima grozīja Augstskolu likuma normas tā iemesla dēļ, ka Satversmes tiesa pieņēma spriedumu lietā 2019-12-01, kur gāja runa tikai par tiesībām uz izglītību un akadēmisko brīvību, vai tomēr tur bija kāds plašāks skatījums. Bet nu... jā... tas ir tāds paskaidrojums, kāpēc es šo jautājumu uzdevu.

S. Bērtaitis.

Jā... Grozījumi Augstskolu likumā, kas tika pieņemti Saeimā 2021. gada 1. maijā, tika sagatavoti, ņemot vērā Satversmes tiesas secinājumus, kas bija iekļauti 2020. gada 11. jūnija spriedumā un faktiski tas, ka likuma... tātad grozījumu mērķis ir izpildīts, Satversmes tiesas lemtais, tas ir tiešā veidā norādīts likumprojekta "Grozījumi Augstskolu likumā" anotācijā.

Līdz ar to tas ir bijis primārais mērķis, kādēļ šie grozījumi ir īstenoti.

Diskusiju ietvaros tika apsvērtas dažādas Augstskolu likuma normu redakcijas, izteikti dažādi priekšlikumi gan no šīs jomas asociācijām, gan no Izglītības un zinātnes ministrijas puses... nu... tad jau tālāk ir vērtējams jautājums, vai šīs normas risināja tikai un vienīgi šo Satversmes tiesas aspektu vai tomēr plašāk... nu, visdrīzāk jau, ka vairāki aspekti skar ne tikai šo konkrēto 112.-113. pantu, bet arī tā kā kopumā likumprojekta atbilstību Satversmei. Jo, piemēram, tajā brīdī, kad Saeima lemj par grozījumu pieņemšanu, tai ir pienākums pārlicināties, vai grozījumi kopumā atbilst Satversmei un tātad arī visām citām pārējām tiesību normām. Tā kā...

A. Laviņš.

Labi. Esam saņēmuši atbildi.

Vai būs citi jautājumi?

E. Krivcova

Jā. Man būs daži jautājumi par nepieciešamību, vai tieši tāds regulējums bija nepieciešams. Gan apstrīdētajā normā likumā tā laika likuma redakcijā, gan tagad ir iespējams veidot kopīgas programmas un pie tāda nosacījuma tās studiju programmas var būt Eiropas Savienības valodās.

Sakiet, lūdzu, vai tas ir interpretējams arī tādējādi, ka divas Latvijas privātās augstskolas var veidot kopīgu programmu un tad tās iegūst tiesības pasniegt, nu, teiksim, angļu valodā.

S. Bērtaitis.

Tātad, par kopīgajām programmām, kas ir reglamentētas...

E. Krivcova.

Jā, tas ir atsevišķais pants 55. , ar kaut kādu prim un viņš ir pieminēts šajā mūsu apstrīdētajā normā tātad, ka Eiropas Savienības valodās drīkst risināt kopīgas studiju programmas. Un jaunajā regulējumā tas ir 56. panta ceturtais daļas 3. punkts... iepriekšējā regulējumā bija 56. panta trešās daļas 4. punkts...

A. Laviņš.

Jā... Un šajā brīdī... tātad, ņemot vērā, ka mēs dzirdējām jūsu atbildes par to, kāda norma kādā redakcijā ir apstrīdēta... Krivcovas kundze, lūdzu, nopamatojiet, kāpēc šāds jautājums?

E. Krivcova.

Jautājums ir tādēļ, ka abās... gan spēkā esošajā redakcijā, gan apstrīdētajā redakcijā – ir līdzīgs regulējums, ka pie nosacījuma, ka, ja ir kopīga programma, var īstenot studiju programmas Eiropas Savienības valodās. Tas ir svarīgi gan... tas ir vienādi gan iepriekš, gan tagad... mēs apšaubām šo te regulējumu, bet, lai precizētu, kāds viņš ir, man ir jautājums – vai divas Latvijas augstskolas var veidot kopīgu programmu un ar to dabūt tiesības pasniegt, piemēram, angļiski.

A. Laviņš.

Bet jautājuma būtība bija: pēc apstrīdētā regulējuma vai pēc grozījumiem, kas ir izdarīti...?

E. Krivcova.

Jautājums ir pēc apstrīdētā regulējuma...

A. Laviņš.

Pēc apstrīdētā...

E. Krivcova.

Jā.

A. Laviņš.

Lūdzu!

I. Nikuļceva.

Ja es drīkstu... tad tur ir vienādi...

A. Laviņš.

Jā, bet es tikai vērsu uzmanību uz to, ka ir noteiktas robežas izskatāmajai lietai... Un tāpēc, lai būtu skaidrība, ņemot vērā, ka bija jautājumi uzdoti, kas ir tā apstrīdētā norma un kādā redakcijā, tad tikai no šāda skatpunkta es gribu, lai pastāv skaidrība arī visiem lietas dalībniekiem... kāds ir jautājuma mērķis.

Lūdzu! Saeimas pārstāvim...

S. Bērtaitis.

Paldies, godājamā tiesa!

Ja mēs interpretējam Augstskolu likuma 56. panta trešo daļu redakcijā, kas bija spēkā pieteikuma iesniegšanas brīdī, tad tiek pieļauta svešvalodu lietošana studiju programmu īstenošanā, tajā skaitā Eiropas Savienības oficiālajās valodās, īstenojot kopīgās studiju programmas.

Es šobrīd, ņemot vērā, ka tas ir pietiekami specifisks tiesību normas interpretācijas jautājums, es neesmu padziļināti pētījis kopīgās studiju programmas īstenošanas priekšnoteikumus, ņemot vērā Augstskolu likuma normas, bet nu pamatā jau runa ir par sadarbību ar ārvalstu partneri...

E. Krivcova.

Jā, tā doma tur... teiksim, tā... tur var tā padomāt... Bet gan jūsu paskaidrojuma tā otrajā lietā, gan arī likuma normā nav teikts, ka tas ir jābūt obligāti ar ārvalstu... Un mūsaprāt, kāpēc tad mēs uzdodam šo jautājumu, ka pastāv diezgan viegls ceļš, kā apiet šo stingro valodas regulējumu, jā, viņš prasa tur administratīvo slogu, bet viņš izskatās mums pārāk viegls apejas ceļš. Un kā mēs redzējam arī jaunā regulējuma izstrādes materiālos, tur bija piedāvājums tieši noteikt, ka kopīgās programmas ar ārvalstīm... bet Saeima to nav atbalstījusi tādu redakciju un tāpēc arī ir mūsu apgalvojums, ka pastāv diezgan viegls ceļš, kā apiet šo regulējumu, kas apšaubā, vai tik tiešām tas regulējums ir tik nepieciešams tam mērķim.

A. Laviņš.

Tā. Šajā brīdī es pārtraukšu jūs. Es sapratu, ka Saeimas pārstāvis šobrīd tādu izvērstu atbildi nevar sniegt, tam ir nepieciešams laiks pārdomām, tāds būs un varēsiet

pēc pārtraukuma sniegt atbildi uz šo jautājumu.

Bet šobrīd turpinām ar citiem jūsu jautājumiem, ja tādi ir.

E. Krivcova.

Tādi ir.

Cits jautājums ir saistīts atkal ar to regulējuma sistēmu un tās nepieciešamību. Mums augstskolu jomā tāpat ir izvēlēts tāds risinājums, ka ir divi speciāli likumi, kas ļauj divām augstskolām pasniegt svešvalodās un pārējiem tad ir kopīgs regulējums šajā likumā. Savukārt vispārējās izglītības jomā pastāv vienādi noteikumi... ir speciāls Eiropas.. ne Eiropas, bet Starptautisko skolu likums, kas nosaka vienādus noteikumus augstskolām, kas grib pasniegt ārvalstu programmas svešvalodās. Jautājums: kādēļ, kāda ir nepieciešamība vienā reizē dot individuālus risinājumus divām skolām, citā diezgan līdzīgā jomā ir vienādi noteikumi visiem, ka cilvēki zina... ka ja es gribu to darīt, kādi nosacījumi man jāizpilda... Kāpēc tāda atšķirība vispārējā un augstākajā izglītībā?

S. Bērtaitis.

Jā, jāsaka tā, ka Izglītības likuma 9. pants, kas runā par izglītības ieguves valodu, paredz atšķirīgu regulējumu vispārējās izglītības, profesionālās izglītības pakāpēs, pamatzglītības un vidējās izglītības pakāpes jomā. Bet nu augstskolās un koledžās tas pamatnoteikums ir, ka studijas tiek īstenotas valsts valodā ar noteiktiem izņēmumiem. Ņemot vērā to, ka augstākajai izglītībai tomēr jābūt ir internacionālai, ņemot vērā arī šīs augstākās izglītības jomas specifiku un likt to vienā kategorijā ar pamata izglītības un vidējās izglītības pakāpi tomēr nebūtu pamata runāt un arī Satversmes tiesa iepriekš jau ir akcentējusi, ka augstākās izglītības jomā ir akadēmiskā brīvība un augstskolu autonomija, kādi specifiski apstākļi, kas ietekmē šo te augstākās izglītības jomu.

E. Krivcova.

Tad vai es pareizi jūs sapratu, ka jūs sakāt, ka augstskolu izglītībā ir pieļaujama lielāka internacionalizācija nekā vispārējā izglītībā?

S. Bērtaitis.

Šāds apsvērums ir bijis, jā. Tāpēc arī, reglamentējot valodas augstākās izglītības jomā, likumdevējs ir pieļāvis Eiropas Savienības dalībvalstu valodu lietošanu.

E. Krivcova.

Jā.

Tad man ir jautājums. Kāpēc vispārējā izglītībā Eiropas Savienības valodu regulējums ir liberālāks, salīdzinot ar augstākās izglītības jomu? Un šeit es pieminēju

Izglītības likuma 9. panta otrās daļas 2.¹ punktu un 47. panta 2.¹ pantu, kas runā par to, ka vispārējā izglītībā var neierobežoti daudz izmantot Eiropas Savienības valodas... skatoties iekšēji... kā arī ir, kā jūs teicāt, kas arī ir tas Starptautisko skolu likums, kas ļauj vēl plašāk tos izmantot tikai divām skolām... Un būtībā tas ir pret... Vai tad tā nav pretruna ar to, ko jūs sakāt?

A. Laviņš.

Skaidrs. Vai tajā nav pretrunu? Lūdzu, Saeimas pārstāvim...

S. Bērtaitis.

Jā, godājamā tiesa. Jāsaka tā, ka šobrīd... šis ir komplicēts jautājums, kur tiek lūgts salīdzināt augstākās izglītības valodas apguvi ar citas pakāpes izglītības apguves valodu regulējumu principiem. Es šobrīd uzreiz atbildi uz šo jautājumu nevaru sniegt, man vajadzētu sagatavoties...

A. Laviņš.

Labi. Tāda iespēja būs.

Bet es atgādināšu, ka tas bija jūsu paša arguments, kas nupat izskanēja... Ir pēc noteiktiem apsvērumiem, kāpēc valodas lietojums tieši augstākās izglītības pakāpē var būt atšķirīgs no vidējās un profesionālās izglītības pakāpē... iegūstamās izglītības...

Vai būs citi jautājumi pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm?

E. Krivcova.

Jā, man būs vēl viens jautājums. Vai tika veikts ekonomiskais aprēķins par to, kāda ir šo apstrīdēto grozījumu ietekme, finansiālā ietekme uz augstskolu jomu?

S. Bērtaitis.

Saeima nav iesniegusi lietas materiālos šādus aprēķinus un detalizēti aprēķini attiecībā uz augstskolu finanšu plūsmu no Saeimas puses netika veikti. Līdz ar to arī tas netika... (*runā nesaprotami*).

E. Krivcova.

Paldies. Citu jautājumu nav.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Šobrīd tiek izsludināts pārtraukums uz vienu stundu. Tā... pulkstenis ir nedaudz pāri pulksten vieniem... tā tad tiesas sēdi turpināsim 14:05. Šobrīd pārtraukums.

Un sāksim tiesas sēdi ar šiem diviem ne līdz galam atbildētajiem jautājumiem un turpināsim ar pieaicināto personu uzklauššanu.

Pārtraukums līdz plkst. 14. 05.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu, sēdieties.

Turpinām tiesas sēdi.

Kā jau minēju pirms pārtraukuma, pirms uzklausīt pieaicinātās personas, vārds vēl Saeimas pārstāvim, lai atbildētu uz diviem jautājumiem.

Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Paldies, godājamā tiesa.

Tāpat pirmais jautājums skāra izglītības ieguves valodas diferenciaciju starp augstākās izglītības jomu un pamatizglītību un vidējās izglītības jomu. Un, uzdodot jautājumu, pieteicēji arī lielā mērā formulēja šo jautājuma retoriski ar jautājumu, kāpēc pamatizglītības un vidējās izglītības jomā valodu apguve ir liberālāka, salīdzinot ar augstākās izglītības jomu.

Šajā sakarā Saeima norāda, ka nepiekrīt šādam viedoklim par to, ka šis regulējums attiecībā uz zemākas pakāpes izglītības jomu būtu liberālāks, tieši pretēji. Liberālāks valodu regulējums ir augstākās izglītības jomā. Šeit es vērsu tiesas uzmanību, ka saskaņā ar Izglītības likuma 9. panta pirmo un otro daļu pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpē pamatprincips ir, ka studijas notiek valodā. Tas ir pamatnoteikums, kas ir izvirzīts. Izņēmumi, kas ir paredzēti Izglītības likuma 9. panta otrajā daļā, ir skaitliski šaurāki un, respektīvi, šaurāki, ja salīdzinām ar Augstskolu likumu, kur pamatā izņēmumi ir saistīti ar gadījumiem, kad ir šādas valodas lietošana atrunāta starptautisko līgumu gadījumā, arī Augstskolu likums to paredz, ka svešvalodā apguve notiek ar mērķi nodrošināt šīs svešvalodas apguvi, arī Augstskolu likums paredz, ka, piemēram, ja tiek studēta noteikta valoda, nezina... piemēram, filoloģijas vai tulku gadījumā, tad ir iespējams šo svešvalodu arī izmantot studiju procesā. Un kā viens no izņēmumiem ir arī citos likumos paredzētās izglītības iestādēs un kā šis cits gadījums ir atruna, kas ir iekļauta Starptautisko skolu likumā, kas ir pieņemts un ir spēkā no 2020. gada. Un šeit ir jāsaņem tā, ka šis speciālais likums tiešām ir relatīvi šaurs un attiecināts uz specifisku izglītojamo grupu un saskaņā ar šo Starptautisko skolu likumu ir jāņem vērā, ka izglītība tiek apgūta atbilstoši starptautiskajai izglītības programmai. Tāpat tā ir nevis Latvijas izglītības programma, bet tā ir ārpus Latvijas jau starptautiski sagatavota izglītības programma, kas tiek Latvijā tikai apgūta un arī diploms netiek izdots Latvijas vārdā.

A. Laviņš.

Un šajā brīdī paldies.

Un par otru jautājumu. Atbildi sapratu. Saeimas vērtējumā ir pilnīgi pretējs

viedoklis par to, kurā pakāpē valodas lietojuma ziņā regulējums ir liberālāks. Vērtējumi lietas dalībniekiem atšķiras. Paldies.

Un uz otro jautājumu?

S. Bērtaitis.

Otrs jautājums ir attiecībā uz kopīgām studiju programmām. Kopējo studiju programmu mērķis un jēga ir apvienot vairāku augstskolu kopīgus resursus, izveidojot vienu studiju, kopīgu studiju programmu, kas attiecīgi nodrošinātu augstāka līmeņa izglītības apguvi studējošajiem. Un veidojot šādas kopīgas studijas... var būt, ka šī partnera... kāda no partnera augstskolām ir svešvalodas... tiek paredzēta iespēja Augstskolu likuma 55. ¹ pantā, ka šāda cita partnera augstskola var atrasties ārvalstīs, kas ir loģiski, ka viņa var attiecīgi te nodrošināt svešvalodās šīs studiju programmas un šeit ir arī atruna, ka var būt cita akreditēta augstskola Latvijā. Un ņemot vērā, ka arī Latvijā augstskolas var pasniegt svešvalodā, šobrīd ne tikai Rīgas Ekonomikas augstskola un Rīgas Juridiskā augstskola, bet arī citas augstskolas jau var, kas ir saņēmušas noteiktu kvalitātes vērtējumu, arī izmantot... tad šādos gadījumos... šādu kopīgu studiju programmu gadījumos ir atļauts izmantot kādu no Eiropas Savienības oficiālajām valodām.

Mūsu skatījumā... tāpat Saeimas ieskatā tas ir atbilstoši lietas apstākļiem un ar kopīgo studiju programmām un studiju valodām šajās programmās nav bijušas nekādas problēmas. Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Turpinām lietas izskatīšanu ar pieaicināto personu uz klausīšanu.

Un kā pirmā pieaicinātā persona ir Tieslietu ministrija. Tieslietu ministrijas vārdā šajā tiesas sēdē pilnvarota viedokli paust ir valsts sekretāra vietniece tiesību politikas jautājumos Anda Smiltēna.

Un Smiltēnas kundzes personu apliecinoši dokumenti ir iesniegti un pēc tiem mēs varam noskaidrot personas identitāti.

Smiltēnas kundze, lūdzu, ieņemiet vietu pie tiesas tribīnītes un jums tiek dots vārds viedokļa sniegšanai. Lūdzu!

A. Smiltēna.

Augsti godātā tiesa! Tieslietu ministrija jau iepriekš ir sniegusi savus rakstveida paskaidrojumus lietā. Tāpat arī ir tikusi uzklaušīta lietā Nr. 2019-12-01, tamdēļ šobrīd Tieslietu ministrija sniegs tikai īsu kopsavilkumu attiecībā uz savu pozīciju par apstrīdēto tiesību normu atbilstību Satversmes 105. pantam kopsakarā ar 1. pantu un būs gatava atbildēt uz jautājumiem.

No Satversmes tiesas judikatūras izriet, ka tiesības veikt saimniecisko darbību

ietilpst Satversmes 105. panta tvērumā. Un, kā norādīja pieteicēji šajā lietā, tad pieteikuma 21. lapā, ka “augstskolas ir veikušas ieguldījumus infrastruktūrā, bibliotēkās, laboratorijās un informācijas kampaņās par studiju procesu un augstskolu vidējā rentabilitāte Latvijā ir vidēji 5 līdz 7 procenti gadā un tāpat veiktos ieguldījumus caurmērā var atgūt desmit gadu laikā.

Tāpat, Tieslietu ministrijas ieskatā tieši Satversmes 105. panta aizskārums pieteicēju ieskatā ir tieši augstskolu rentabilitāte vai, citiem vārdiem, peļņa vai tas, cik ilgā laika periodā ir iespējams atgūt ieguldījumus, ir atkarīgs no tā, cik katra gada ietvaros ir liels iespējamais peļņas procents.

Un saskaņā ar Satversmes tiesas judikatūru un šeit es citēju... “Satversmes 105. pants neparedz tiesisko aizsardzību personas iespējām gūt peļņu, jo šāda abstrakta iespējamība nav uzskatāma par īpašumtiesību objektu un nākotnes ienākumi uzskatāmi par īpašumu vienīgi tad, ja tie ir jau nopelnīti vai pastāv prasība, kuru var apmierināt.”

Šajā gadījumā, balstoties arī uz paskaidrojumiem, ko dzirdējām šodien tiesas sēdē, Tieslietu ministrija tomēr pieturas pie pārlicības, ka tas, kādā veidā pieteicēji ir šobrīd paskaidrojuši savu īpašumtiesību aizskārumu, ir tieši augstskolu studiju programmu rentabilitātes jautājums, jeb, citiem vārdiem, tas ir peļņas jautājums. Līdz ar to mēs uzskatām, ka šis te tiesību aizskārums neietilpst Satversmes 105. panta tvērumā un šeit nav noticis pamattiesību aizskārums.

Tomēr, ja Satversmes tiesa uzskatītu, ka pamattiesību aizskārums tomēr ir noticis, sniegtu īsu kopsavilkumu par šīs te tiesību normas satversmības izvērtējumu.

Uzskatām, ka tiesību norma ir pieņemta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu un pamatojumu un izvērtējumu tam Satversmes tiesa ir sniegusi jau iepriekš minētajā lietā, kurā ir spriedums 2019-12-01, kurā ir vērtēti šīs te tiesību normas pieņemšanas aspekti. Tiesību normai ir legītīms mērķis un es šo legītīmo mērķi varētu ļoti plaši izvērst, bet šķiet, ka neviens no lietas dalībniekiem, arī pieteicēji nav apšaubījuši, ka tiešām lietā ir... ka šīm tiesību normām ir legītīmais mērķis, tādēļ es pie šī tālāk nepakavēšos.

Tieslietu ministrija uzskata, ka likumdevēja izraudzītie līdzekļi legītīmā mērķa sasniegšanai ir piemēroti. Un, proti. Gan studentiem, kam latviešu valoda ir dzimtā valoda, gan studentiem, kam latviešu valoda nav dzimtā valoda, pēc studiju programmu pabeigšanas latviešu valodā ir labākas iespējas un vieglāk iekļauties darba tirgū, integrēties Latvijas sabiedrībā, informatīvajā telpā un arī kultūrā. Un tas attiecas arī uz studentiem, kas ir ārvalstu studenti un ir Latvijā studējuši trīs, četrus gadus, viņiem ir labākas iespējas iekļauties Latvijas sabiedrībā un kultūrā kaut vai uz to laiku, kamēr viņi šeit Latvijā atrodas.

Vērtējot apstrīdēto tiesību normu samērīgumu, noteikti ir jāņem vērā šodien daudzkārt minētais Eiropas Savienības Tiesas spriedums, kura rezultatīvā daļa ir tāda, ka dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurš augstskolām principā uzliek pienākumus

studiju programmas īstenot tikai un vienīgi šīs dalībvalsts oficiālajā valodā, ja vien šo tiesisko regulējumu attaisno ar šīs dalībvalsts nacionālās identitātes aizsardzību saistīti apsvērumi un, proti, tas ir nepieciešams legatīmā mērķa aizsardzībai un ir samērīgs pret to.

Un Eiropas Savienības Tiesas spriedumā bija minēts, ka, ja kāda dalībvalsts uzliktu pienākumu augstākās izglītības programmas īstenot tikai un vienīgi valsts valodā, neparedzot nekādus izņēmumus, tādā gadījumā tas jau pirmsšķietami izskatītos nesavienojams ar Līguma par Eiropas Savienības dibināšanu 49. panta uzņēmējdarbības brīvību. Šajā gadījumā, kā mēs zinām, apstrīdētās tiesību normas paredz vairākus izņēmumus no absolūta pienākumu īstenot studiju programmas latviešu valodā. Tātad, arī latviešu valodā īstenotām studiju programmām ir iespējams līdz pat piekto daļu no kredītpunktu apjoma īstenot kādā citā Eiropas Savienības dalībvalsts valodā, ir iespējams īstenot šīs te kopīgās studiju programmas un ir iespējams īstenot Eiropas līmeņa studiju programmas. Tāpat kādā citā ne Eiropas Savienības dalībvalsts valodā ir iespējams īstenot studiju programmas, kuras tātad ir veltītas kultūras un valodas studijām.

Līdz ar to Tieslietu ministrija uzskata, ka pat ja Satversmes tiesa nonāktu pie secinājumiem, ka konkrētajā gadījumā ir aizskartas 105. panta pamattiesības, šis ierobežojums ir samērīgs un atbilstošs legatīmā mērķa sasniegšanai.

Īsumā pieminot jautājumu par tiesisko paļāvību, Tieslietu ministrija uzskata, ka tiesiskā paļāvība šajā gadījumā pieteicējiem nav aizskarta, jo likumdevējs attiecībā uz 105. pantu un viņa iespējamam mantiskajam aizskārumam ir devis pietiekami ilgu pārejas periodu gan sagatavoties jaunajām prasībām. Tajā pašā laikā, ja skatāmies, ka 105. pants dod tiesības uz īpašumu par jau sniegtiem pakalpojumiem un tātad par jau nopelnītu īpašumu, pārejas noteikumi nekādā veidā neliedz iekasēt samaksu, studiju maksas samaksu no studentiem par tiem pakalpojumiem, kurus augstskolas jau bija sniegušas. Tādējādi uzskatām, ka arī tiesiskās paļāvības princips šajā lietā ir ievērots.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesnešiem būs jautājumi. Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien, Smiltēnas kundze! Paldies jums.

Man būs jautājums droši vien saistībā jau ar to, ar ko jūs sākāt... par to, ka jūs sākāt, ka jūs neredzat, ka apstrīdētās normas ierobežotu Satversmes 105. pantā noteiktās tiesības.

Vienlaikus, ja mēs paskatāmies uz Eiropas Savienības Tiesas sprieduma 62. un

63. paragrāfu, tur tātad ir pateikts, ka šāds pienākums tātad īstenot konkrētās dalībvalsts valodā studiju programmas ir tāds, ka tas pilsoņiem padara mazāk pievilcīgu uzņēmējdarbības veikšanu dalībvalstī un uzliek šo pienākumu tad, ja tas ir Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pantā garantētās brīvības ierobežojums.

Satversmes tiesa jau lietā... nu, principā jau arī mērķis, kāpēc vispār Satversmes tiesa vērsās, teiksim, Eiropas Savienības Tiesā... un lietā Nr. 2019-12-01 un arī vērsoties pie Eiropas Savienības Tiesas skaidroja, ka Satversmes 105. panta saturu ietekmē arī Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pants. Un ja es varētu arī paturpināt... tad arī hartas 16. pants. Un, respektīvi, vai varētu būt tāda situācija, ja es tagad te vienkārši drusciņ eju tālāk par to, ko jūs jau teicāt... jūs teicāt, ka Savienības Tiesa arī pateica... ja būtu visas programmas bez izņēmumiem valsts valodā, tad tas pārkāptu Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pantu.

Vai tad mēs nonāktu pie situācijas, ka tas pārkāptu 49. pantu Līguma par Eiropas Savienības darbību, bet tas nekādā veidā neierobežo Satversmes 105. pantā noteiktās tiesības.

Tāpēc es gribu saprast... jo jūs sakāt, ka tas ārpus 105. panta tvēruma... Vai Satversmē tas standarts var būt mazāks nekā tas izriet no Eiropas Savienības tiesībām?

A. Smiltēna.

Jā, paldies par jautājumu.

Uzskatām, ka Līguma par Eiropas Savienības dibināšanu 49. pants, kas aptver uzņēmējdarbības brīvību, korespondē ne tikai Satversmes 105. pantam, viņš var korespondēt vairākām Satversmes 8. nodaļā nostiprinātajām pamattiesībām. Mūsaprāt, primāri šajā gadījumā būtu jāskatās tiesības veikt uzņēmējdarbību, tiesības uz izglītību, tiesības uz akadēmisko brīvību un tajā skaitā, iespējams, arī tiesības uz īpašumu, ja tiesa nonāks pie šādas interpretācijas, bet starp Līguma par Eiropas Savienības dibināšanu 49. pantu un Satversmes 105. pantu nav novelkama, teiksim, tieša korelācija. Uzskatām, ka 49. pants ir plašāks un attiecināms uz vairākām Satversmē nostiprinātām brīvībām.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

Tad vēl man bija jautājums tāds, tieši domājot par likumdevēja rīcības brīvību un apstrīdēto normu kontekstā. Arī jūs kā.. droši vien, ka normas, kas skar valodas regulējumu un uzņēmējdarbības brīvību, jūs droši vien, ka arī esat skatījuši ministrijā un ne tikai šo apstrīdēto normu kontekstā. Kā jūs skatāties... no jūsu viedokļa... vai tas, ka apstrīdētās normas skar valodas jautājumu komercdarbības jomā, tas kaut kādā veidā sniedz valstij plašāku rīcības brīvību? Vai tie principi, kas ir jāpiemēro, būtu līdzvērtīgi, kā visās citās lietās, kur tiek izvērtētas divas līdzvērtīgas intereses un,

teiksim, lemts par samērīgumu.

A. Smiltēna.

Paldies par jautājumu.

Kā katrā tiesiskā situācijā, kurā būtu jāizvērtē iespējama interešu un iespējama vērtību kolīzija, nevienai no vērtībām nav nekāda iepriekš dotā svara. Un līdz ar to katrā situācijā ir ļoti atkarīgs tātad no konteksta, kāda katrai aizsargātajai vērtībai kāds ir svars. Šajā gadījumā šajā izskatāmajā lietā šķietami ir jāsamēro valsts valodas, latviešu valodas kā valsts valodas vērtība un tiesības veikt komercdarbību, tiesības saņemt noteiktu peļņu, vai arī tiesības veikt uzņēmējdarbību. Šajā gadījumā Tieslietu ministrijas ieskatā jāņem vērā, ka valsts valoda jau arī Satversmes preambulā ir minēta kā viens no mērķiem, kāpēc valsts valoda... kāpēc Latvijas Republika ir nodibināta un kāpēc Latvijas Republika pastāv. Šajā konkrētajā gadījumā uzskatām, ka šai vērtībai ir nozīmīgāks svars nekā tiesībām veikt komercdarbību bez ierobežojumiem.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

Tad vēl viens jautājums būs... kā arī ir jau vairākkārt izskanējis, ka tā komercdarbība ir tieši vērsta uz augstskolas darbības regulējumu. Vai tam, jūsuprāt, pie izvērtējuma arī ir kāda nozīme? Vai arī būtu jāvērtē tāpat, kā jebkurš komercdarbības veids? Vai šeit ir kādas īpatnības, teiksim tā?

A. Smiltēna.

Šodien lietā, šķiet, jau ne vienreiz vien izskanēja, ka šī ir viena no jomām, kur komercdarbība ir stipri reglamentēta un šī ir viena no jomām, kurā arī pašā komercdarbības ietvaros ir jāsalāgo divas vērtības. Ja, iespējams, ka pastāv arī komercdarbība, kurā galvenais darbības mērķis ir vienkārši peļņas gūšanas aspekts, tad šī ir komercdarbības joma, kurā ir jāsalāgo tādas vērtības kā komercpeļņas gūšanas aspekts un tiesības uz izglītību un izglītība kā vērtība pati par sevi, akadēmiskā izcilība un citi tādi aspekti. Tātad, arī pašas komercdarbības ietvaros ir jāvērtē, iespējams, vērtību pareizs līdzsvars.

A. Kučs.

Paldies.

Un man pēdējais jautājums no manas puses. Jūs kā atbildīgā iestāde droši vien vērtējat arī grozījumus apstrīdētajās normās. Un mans tas jautājums ir tāds, kas izskanējis vairākkārt saistībā jau ar to ietekmi. Vai, jūsuprāt, tie grozījumi tā kā novērš tos iespējamus trūkumus, jo mums ir dažādi viedokļi izskanējuši... teiksim tā... par to ietekmi.

A. Smiltēna.

Paldies par jautājumu.

Tieslietu ministrija nepiedalījās minēto, tātad, grozījumu 56. panta izstrādāšanā, kas tika izstrādāti, lai ieviestu Satversmes tiesas spriedumu, kā minēja Saeimas pārstāvis. Tātad, tas bija komisijas izstrādāts likumprojekts un tātad arī darba grupā, kas darbojās pie komisijas, Tieslietu ministrija nepiedalījās. Mēs neesam piedalījušies šo grozījumu izstrādāšanā.

A. Kučs.

Tātad, jūs netikāt pieaicināti... ne jūsu viedoklis, ne vērtējums nebija par šiem grozījumiem, kā es saprotu...

A. Smiltēna.

Tiktāl, ciktāl es to varu pateikt, gatavojoties šīs lietas ietvaram, Tieslietu ministrija nebija viena no tātad galvenajiem grozījumu sagatavotājiem.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm būs jautājumi? Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

S. Bērtaitis.

Nebūs jautājumu.

A. Laviņš.

Labi.

Smiltēnas kundze, paldies par sniegto viedokli. Jauku dienu jums!

Turpinām ar nākamās pieaicinātās personas uzklauššanu. Tā ir Izglītības un zinātnes ministrija. Lietā ir iesniegta pilnvara, atbilstoši kurai Izglītības un zinātnes ministrijas Juridiskā un nekustamo īpašumu departamenta direktora vietniece Daiga Dambīte... kā arī Augstākās izglītības zinātnes un inovāciju departamenta direktora vietniece Dace Jansone ir pilnvarotas pārstāvēt Izglītības ministriju šajā tiesas sēdē.

Personu apliecinoši dokumenti man šobrīd nav iesniegti... vai personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti? Personu identitāte ir noskaidrota?

L. Stutāne.

Ir noskaidrota.

A. Laviņš.

Paldies.

Lūdzu, Dambītes kundze un Jansones kundze, jums vārds viedokļa sniegšanai.
Kura uzsāks viedokļa sniegšanu?

D. Dambīte.

Paldies. Daiga Dambīte uzsāks viedokļu sniegšanu.

A. Laviņš.

Lūdzu!

D. Dambīte.

Tātad, Izglītības un zinātnes ministrija sniedzot viedokli jau šīs lietas ietvaros iepriekšējā tiesas sēdē uzskata, ka izstrādātās tiesību normas, kas bija spēkā līdz 30. aprīlim, atbilst Satversmei, bet, ņemot vērā to, ka Satversmes tiesa 2020. gada 11. jūnija spriedumā atzina, ka 56. panta trešā daļa un pārejas noteikumu 49. punkts ir neatbilstošs Satversmes 112. un 113. pantam un atzina to par spēkā neesošu no 2021. gada 1. maija, sadarbībā ar Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisiju strādāja pie grozījumu izdarīšanas Augstskolu likuma 56. pantā un attiecīgi 2021. gada 8. aprīlī tika pieņemti šie te grozījumi 56. pantā.

Izglītības un zinātnes ministrija uzskata, ka likumdevējs ir izpildījis Satversmes tiesas spriedumā norādīto attiecībā uz noteiktu kvalitātes kritēriju sasniegšanu un tiesību piešķiršanu studiju programmas īstenošanai svešvalodās un ka arī attiecībā uz tiem studējošajiem, kuriem ar Augstskolu likuma pārejas noteikumu 49. punktu tika paredzētas tiesības šīs studijas pabeigt līdz 2022. gada 31. decembrim. Likumdevējs, pagarinot šo te iespēju studijas pabeigt... uzsāktās studijas pabeigt līdz 2025. gada 31. decembrim, ir nodrošinājis šo augstskolu studējošo akadēmisko brīvību, ņemot vērā to, ka šīs pilna laika studijas programmas bakalaura studiju programmas ilgums ir 3-4 gadi, maģistra programmas pilna laika studiju ilgums ir 1-2 gadi, tādējādi ir nodrošinājis šo te studējošo tiesības uzsāktās studijas samērīgā laika periodā pabeigt.

Tādējādi likumdevējs ir ievērojis Satversmes tiesas spriedumā norādītos apsvērumus, grozot tiesisko regulējumu, ir saprātīgi nodrošinājis šo sava pozitīvā pienākuma izpildi attiecībā uz izglītības kvalitāti.

Ministrijas ieskatā, ņemot vērā šodien jau tiesas sēdē izskanējušos gan pieteicēju apsvērumus, gan arī Saeimas pārstāvja sniegto skaidrojumu, ministrijas ieskatā... tātad svarīgi būtu noskaidrot, ka šī Augstskolu likuma 56. panta trešā daļa, kas sākotnēji ir apstrīdēta, ir atsevišķas tiesību normas, kas ir pārliktas uz 56. panta trešo, ceturto un piekto daļu... ir atsevišķas tiesību normas, kas saturiski pārklājas. Tādējādi, ņemot vērā to, ja šobrīd Satversmes tiesa izteiks kādas atziņas par šo 56. panta trešo daļu, tas varētu ietekmēt arī šī 56. panta trešās, ceturtais un piektās daļas normas

interpretāciju.

Līdz ar to ministrijas ieskatā, ja mēs runājam par tiesību normu šobrīd atzīšanu vai atbilstību Satversmei, tad Izglītības un zinātnes ministrijas ieskatā šīs lietas ietvaros būtu jāizbeidz, jo 56. panta trešā, ceturtnā un piektā daļa tiek izskatītas citas lietas ietvaros.

Vienīgais varētu būt, kas ir vērtējams, jautājums ir par šī 5. panta pirmās daļas trešā teikuma atbilstību Satversmes 1. un 105. pantam, jo par šo Satversmes tiesa nav izteikusies, bet ir atzinusi, ka šis 5. panta pirmās daļas trešais teikums, kur ir augstskolām uzdots pienākums izkopt valsts valodu, ir atbilstošs Satversmes 112. un 113. pantam.

Tas ir īsumā viss un mēs esam gatavas atbildēt droši vien uz jautājumiem, kas sekos. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Būs tiesnešu jautājumi. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Paldies par jūsu ziņojumu... skatījuma viedokli.

Bet tad varbūt par to, ar ko jūs nobeidzāt... Jūs teicāt, ka redzat, ka būtu jāizbeidz tiesvedība, jo ir ierosināta cita lieta. Bet tas, ko pieteikuma iesniedzēji šajā lietā norāda, ka viens no jautājumiem ir par to laiku, kas augstskolām bija, lai pārorientētos uz tām jaunajām prasībām, kas bija.... Tātad, respektīvi, tika pieņemts likums 21. aprīlī 2018. gada un jau no 2019. gada 1. janvāra augstskolas vairs nevarēja uzņemt studentus šajās studiju programmās. Vai, jūsuprāt, izbeidzot tiesvedību, būtu sniegta atbilde uz to...? Vai, jūsuprāt, nebūtu jāsniedz šāda atbilde? Vēlējos par to dzirdēt jūsu viedokli...

D. Dambīte.

Tātad Augstskolu likuma tas pārejas noteikumu 49. punkts tātad noteica, ka augstskolām ir šis samērīgs laika periods, kad pārorientēties uz jaunu tiesisko situāciju. Šajā te periodā augstskolas varēja noteikti attiecīgajām studiju programmām veicot licencēšanu, teiksim, ja tā studiju programma tika īstenota svešvalodā, ielicencēt vēl vienu īstenošanas valodu klāt... tādējādi šī studiju programma tiek turpināta, bet jau ar citu īstenošanas valodu. Līdz ar to studenti šajā te studiju programmā tiek uzņemti, bet jau ar citu īstenošanas valodu, tādējādi neierobežojot šīs augstskolas tiesības uzņemt studentus attiecīgajā studiju programmā. Protams, aizliegums 49. punktā ir uzņemt studentus attiecīgajā studiju programmā, kas neatbilst Augstskolu likuma 56. pantam, bet tie studenti, kas ir uzsākuši studiju programmas, viņiem šīs tiesības tātad tiek dotas

turpināt. Ņemot vērā Satversmes tiesas spriedumā pausto, likumdevējs pagarināja šo termiņu, lai studējošie varētu saprātīgā laika periodā pabeigt šīs te studijas.

A. Kučs.

Paturpinot šo... nu, tīri teorētiski jau varēja būt iespēja, ka kādai augstskolai bija šīs programmas tikai tajās valodās, ko apstrīdētais regulējums vairs neparedzēja, tāpēc es gribēju pajautāt, vai jums bija kāda informācija, vai bija tādas augstskolas, kādas ir bijušas sekas?

D. Jansone.

Tātad, to studiju programmu īpatsvars pēc valsts izglītības informācijas sistēmas datiem, kuru īstenošanas valoda ir tikai krievu valoda, ir salīdzinoši neliels. Lielākoties krievu valodā tiek īstenotas studiju programmas, kur viena no īstenošanas valodām ir krievu valoda.

Un, runājot par to, vai no valsts puses ir bijuši arī kaut kādi atbalsta instrumenti, lai padarītu šo te studiju programmu piedāvājumu spektru aktuālāku Eiropas Savienības valodās, tostarp arī, lai sniegtu atbalstu mācībspēku kvalifikācijas celšanai Eiropas Savienības valodās, es vēlos norādīt, ka šajā te struktūrfondu periodā no 2018. līdz 2023. gadam tiek īstenotas divas struktūrfondu programmas, kurās brīvā atlasē varēja piedalīties arī privātās augstskolas un koledžas, ko atsevišķas arī izmantoja. Viens ir pa jaunu studiju programmu izstrādi Eiropas Savienības valodās un otrs struktūrfonda projekts ir par docētāju profesionālās kvalifikācijas celšanu, tostarp nodrošinot arī Eiropas Savienības valodu apguvi C1 līmenī.

Tā kā... jā...

A. Kučs.

Var noprecizēt, vai bija kāda augstskola, kura apstrīdēto normu pieņemšanas rezultātā arī šajā starplaikā, teiksim, pārstāja darboties?

D. Jansone.

Nē, šajā periodā nav mainījies augstskolu skaits, kuras īsteno augstākās izglītības studiju programmas.

A. Kučs.

Paldies.

Vēl man būtu jautājums. Jā, mēs jau pacēlām drusciņ jautājumu par kopīgām studiju programmām, kas šodien parādījās. Saeimas pārstāvis minēja, ka tās var būt arī divas Latvijas augstskolas, viņš minēja piemēru par Rīgas Juridisko augstskolu, kas īsteno studiju kursu angļu valodā, bet vai var būt arī situācija, ka pamatā tās ir augstskolas, kurām nav šādu, teiksim, izņēmumu... nu, pieņemsim, "Turība" un

Baltijas Starptautiskā akadēmija... nu, es vienkārši kā piemēru minu... Vai arī viņas varētu veidot šādu studiju programmu kopīgu, pieņemsim, svešvalodā?

D. Jansone.

Jā, ir vairāki precedenti, kad Latvijas augstskolas savstarpēji veido kopīgās studiju programmas. Lielākoties tās ir situācijas, kad tiek veidotas starpdisciplināras studiju programmas, kur ir skaidrs, ka vienas konkrētas augstskolas ietvaros atbilstošo kvalitāti šai te starpdisciplināritātei nav iespējams nodrošināt. Tādā gadījumā, piemēram sadarbojas Stradiņu Universitāte un Tehniskā Universitāte, ir uzturzinību programma, kur sadarbojas Stradiņu Universitāte, Latvijas Universitāte un Lauksaimniecības Universitāte... to nosaukumu šobrīd neatceros... Tātad, šādas iespējas ir. Un, ņemot vērā, ka dažādām augstskolām ir dažādas internacionalizācijas stratēģijas, tātad likuma normā ir paredzēts arī, ka šādas kopīgās programmas, kas tiek veidotas starp Latvijas augstskolām, var tikt īstenotas... akcentēju, ka var tikt īstenotas arī Eiropas Savienības valodās.

A. Kučs.

Ja es varu vēl pieprecizēt... jo tas jau bija... apstrīdētajā normā jau šāda iespēja jau bija toreiz... ka apstrīdētās normas, ko mēs skatām, jau bija pieņemtas tajā laikā...

Vai jūs esat, teiksim, nu, savā darbībā... jo jūs arī pārraugāt augstskolas... esat saskatījuši no augstskolu, privāto augstskolu puses kādus... nu, neteiktu, ka mēģinājumus apiet likumu, bet šādā veidā izmantot šo, ko jūs sakāt, šo instrumentu, kas ir domāts varbūt starpdisciplinārām programmām, kā citādi... vai, teiksim, šīs valodas prasības neīsteno... Vai jūs esat to redzējuši?

D. Jansone.

Man būtu precīzāk statistikā jāpaskatās... cik es no atmiņas šobrīd varu pateikt, tad kopīgo studiju programmu skaits starp privātajām augstskolām ir salīdzinoši neliels un viena no augstskolām, kas veido kopīgās programmas, ir "Turība" – gan ar Latvijas augstskolām, gan ar ārvalstu augstskolām. Citi piemēri uzreiz... noteikti ir, bet tādā gadījumā tā nav tāda izteikta tendence.

A. Kučs.

Paldies.

Otrs mans jautājums ir tīri par tālmācību, jo pieteikuma iesniedzēja arī minēja, ka tā būtu viena no alternatīvām apstrīdētajam regulējumam, ka pieļautu atšķirīgu valodu regulējumu, ja mēs runājam par studiju programmu tālmācībās... Vai tajā laikā, kad mēs runājam, kad bija spēkā apstrīdētais regulējums, tālmācība kā studiju forma bija, teiksim, atļauta?

D. Jansone.

Tālmācība kā studiju programmas īstenošanas forma pastāvēja arī tad, kad tika pieņemts šis te iepriekšējais regulējums. Tiesa, Latvijā tā nav plaši izplatīta. Mums šķita, ka Covid laikā šis te tālmācību programmu skaits jeb īpatsvars palielināsies, kas nedaudz gan notika, tas neaizgāja kā tāda masu tendence un iemesli tur ir vairāki. Viens – tie ir ļoti lieli izaicinājumi augstskolām, tā ir pavisam cita infrastruktūra, citas metodikas, kā ir strādāt attālināto mācību režīmā, citi mācību līdzekļi un tā tālāk... Un otrs – milzīga starptautiskā konkurence, kurā valsts, kas ir salīdzinoši neliela un kura, teiksim, starptautiskajā izglītības, augstākās izglītības tirgū sevi nav īpaši pieteikusi, kā tas ir Latvijas gadījumā, nu... iespraukties un konkurēt ar šādām programmām ir ārkārtīgi grūti.

A. Kučs.

Man būtu plašāks jautājums tieši par tālmācību, jo tas ir vērsts, kā es saprotu, uz pamatā tomēr uz citās valstīs dzīvojošo personu apmācību...

D. Jansone.

Jā. Gan jā, gan nē. Mums ir Latvijas Biznesa koledža, kura specializējas tālmācības programmu īstenošanā. Viena no viņu pamatauditorijām ir diasporas latvieši. Tātad, sasniegt diasporu, ļaujot mācīties tās lietas, kas ir pieejamas no mūsu izglītības piedāvājuma.

A. Kučs.

Bet tiktāl, cik tas ir vērsts uz ārvalstniekiem, tad... tiktāl...

D. Jansone.

Parasti... jā...

A. Kučs.

Es vienkārši domāju par to apstrīdētās normas mērķi, kas ir vērsts uz valsts valodas aizsardzību... Tad šīs normas tā kā to mērķi sasniedz kaut kādā veidā... jo... tad, ja tas ir vērsts uz ārvalstniekiem, es saprotu, ka to jau var īstenot, jo apstrīdētās normas to tā neierobežo... tur es īsti neredzētu, kāpēc mums būtu valsts valodas aizsardzība kā mērķis jāizvirza, jo viņš jau pamatā ir vērsts uz ārvalstniekiem.

D. Jansone.

Šajā gadījumā tas... jā... tas ir labs jautājums. Bet tālmācības programmām nav cits regulējums... tām ir tāds regulējums, kā jebkurai studiju programmai, vai tā ir klātienē, pilna laika, daļa laika vai tālmācības studiju programma, un tas, kas arī regulējumā ir noteikts, ka, ja studijas kādā no studiju programmām svešvalodā ilgst ilgāk par vienu semestri, tad augstskolai ir jānodrošina latviešu valodas apguve. Līdz

ar to arī par citām studiju programmām, kuras tiek īstenotas svešvalodās, neatkarīgi no tā formāta, kā tas notiek, šī te latviešu valodas apguve studējošajiem ir likumā nostiprināta kā obligāta.

A. Kučs.

Nu, tā ir esošā prasība, kā es saprotu... Bet jūs kā ministrija esat diskutējuši, cik tas ir atbilstoši prasīt, ja viņa jau sākotnēji ir vērsta... nu, ja viņi fiziski nemaz neatbrauc uz šejieni... kā es saprotu...

D. Jansone.

Jā, pie tālmācības programmām tādas situācijas varētu būt. Uz šo brīdi mēs tādas diskusijas neesam veikuši. Nākotnē ir paredzēts pārstrādāt valsts izglītības standartus augstākajā izglītībā, es domāju, ka tajā kontekstā tādas diskusijas arī notiks.

A. Kučs.

Nu, tad varbūt vēl tāds jautājums. Vai jūs mani, teiksim, praktiski varētu drusciņ apgaismot, jo nu faktiski Eiropas Savienības Tiesa spriedumā pieskārās arī citu Eiropas Savienības valstu augstskolu iespējām, teiksim, ja tā var teikt... Latvijā piedāvāt augstākās izglītības pakalpojumus. Kā tīri praktiski, teiksim, tas notiek, ja kāda cita Eiropas Savienības valsts vēlas šeit, Latvijā, atvērt filiāli un uzsākt? Kas ir tās darbības, kas viņai ir nepieciešamas veikt?

D. Jansone.

Ir, protams, jāpiesaka šī te vēlme Valsts izglītības kvalitātes dienestā... kur tiek pārbaudīts, vai šī te institūcija, kura vēlas atvērt filiāli, izpilda attiecīgi tās prasības, kas ir Latvijas normatīvajos aktos noteiktas augstākās izglītības institūcijas augstskolas atvēršanai un, ja tas tā notiek, tad ir jāiet tālākās visas procedūras, licencēšana... studiju programmas licencēšana, tālāk arī akreditācijas process, lai nodrošinātu atbilstību mūsu augstākās izglītības regulējumam.

A. Kučs.

Proti, viņiem arī, protams, šīs te apstrīdētās normas ietekmētu tieši tādā pašā mērā, kā jebkuru citu augstskolu.

D. Jansone.

Jā, tieši tā. Tādā pašā veidā.

A. Kučs.

Labi.

Jā... tad man vēl būtu tāds jautājums... Vai jūsu rīcībā ir informācija, un, ja tāda, protams, ir... par to, cik liela daļa no privāto augstskolu studentiem studē

svešvalodās? Vai tāda informācija ir? Un cik no tiem, teiksim, ir Latvijas valsts piederīgie?

D. Jansone.

Tik specifiskā griezumā... tad man būtu jālūdz mūsu statistiķiem, lai šādus datus iedod... Tas, ko es šobrīd varu pateikt, ir, ka ārvalstu studentu īpatsvars no kopējā studentu skaita pēdējos trīs gados ir gandrīz nemainīgs... apmēram 13 procenti. 2020. gadā tie bija 12,9...

A. Kučs.

Es atvainojos, ka es pārtraucu. Te jūs runājat par visām augstskolām vai tieši par privātajām?

D. Jansone.

Par visām augstskolām. Es runāju par visām augstskolām. Un, ja mēs skatāmies... tā tad... jā... 2020. gadā 12,9, 2021. gadā – 13,1, 2022. gadā – 13,4. Bet, ja mēs skatāmies šo te kopējo... no šī te kopējā ārvalstu studentu skaita, cik procenti studē valsts augstskolās, tad tas ir tuvu pie 60 procentiem. 2020. gadā tie bija 57,7 procenti, 2021. gadā – 56,5 un 2022. gadā... šogad uz 1. oktobri 60,2 procenti no ārvalstniekiem studē valsts augstskolās.

A. Kučs.

Labi. Paldies jums.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā. Paldies. Labdien!

Es vēlējos uzdot vienu tādu precizējošu jautājumu. Šodien jau tiesas sēdē izskanēja dažādi termini, kas ir ļoti labi zināmi izglītības jomas speciālistiem, proti, akreditācija un licencēšana un mans jautājums ir šāds. Nu, ņemot vērā, ka mēs iztīrījām jautājumu par komercdarbības veikšanu... privātās augstskolas... sakiet, lūdzu, kurš, jūsuprāt, ir tas brīdis, kad tad privātā augstskola uzsāk savu komercdarbību? Vai tas ir tas mirklis, kad augstskola tiek akreditēta, jo vispirms ir jāveic akreditācija, vai arī tas ir tas mirklis, kad tiek licencēta studiju programma, jo licence dod iespēju imatrikulēt studentus. Paldies.

D. Jansone.

Ja mēs, teiksim, runātu par jaunas augstskolas darbības uzsākšanu, tad tas

mirkļis, kad praktiskā darbība sākas, būtu licences saņemšana, uz kuras pamata var uzņemt studentus, studējošos un uzsākt viņu izglītošanu. Jo institucionālā akreditācija pēc tam attiecīgi noteiktā periodā ir jāiziet, jau pārbaudot, vai šīs te licencētās programmas tiek īstenotas atbilstoši pieteiktajām formām un tām ir atbilstoša kvalitāte ir viss pārējais.

A. Rodiņa.

Vai es drīkstu precizēt... Tātad, jūs runājat par programmas licencēšanu un pēc tam par programmas akreditāciju nevis par augstskolas akreditāciju, jo augstskolas akreditācija ir jāveic visupirms.

D. Jansone.

Jā. Tātad vispirms ir programmas licencēšana un tad augstskolai ir jāiziet augstskolas akreditācija un ir jāiziet arī... šobrīd ir spēkā arī studiju virzienu akreditācijas.

A. Rodiņa.

Jā, protams. Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Labdien! Paldies.

Jautājums ir par privātajām augstskolām. Sakiet, lūdzu, varbūt jums ir zināma informācija, vai privātās augstskolas ir vērsušās Izglītības un zinātnes ministrijā, lūdzot kādu atbalstu un norādot uz kādiem iespējamiem šiem te zaudējumiem vai, kā mēs šodien arī dzirdējām, ieguldījumu mazinājumu, kas ir radies dēļ apstrīdētajām normām, proti, tas reālais zaudējums vai aizskārums... Vai jūsu rīcībā ir kāda informācija par to?

D. Jansone.

Tieši ar šādu iesniegumu par zaudējumu kompensāciju vai atlīdzināšanu... nē... Cik es esmu informēta, neviena privātā augstskola pie mums nav griezusies. Bet es vēlos akcentēt, ka mums ir laba sadarbība ar Augstākās izglītības eksporta apvienību, kur liela daļa ir arī privātās augstskolas, kuru tieši pamatdarbība ir starptautisko studentu piesaiste Latvijai. Un mums ar šo eksporta apvienību ir laba sadarbība, viņi mums ir arī partneri pie viena cita ārvalstu instrumenta, ko ministrija izmanto, tā ir vienošanās par labo praksi ārvalstu studentu piesaistē. Šogad... nē, tas vairs nav šogad... tas bija pagājušā gada septembrī 15 augstskolas, tajā skaitā dažas privātās augstskolas parakstīja šādu vienošanos un līdz ar to mūsu Valsts izglītības attīstības aģentūra, *Study in Latvia* programma, iekļauj šīs te augstskolas savos atbalsta

pasākumos ārvalstu studentu piesaistē. Tātad, starptautiskais marketing, jaunu tirgu iepazīstināšana ar Latvijas augstākās izglītības sistēmu. Tās augstskolas, kuras piedalās šajā vienošanās, saņem tāda veida atbalstu.

I. Kucina.

Tad varbūt vēl precizējošs jautājums. Vai jūsu rīcība būtu kāda informācija, teiksim, procentuāli cik daudz tātad notikusi studentu aizplūšana, ko mēs dzirdam, ka iespējams, Igaunijā tiek piedāvāts... proti, privātās augstskolas, veicot savu komercdarbību, šobrīd var prognozēt aptuveni tagad uz nākotni, cik viņām studentu varētu būt un cik viņi tad attiecīgi ir zaudējuši. Vai tāda informācija ir?

D. Jansone.

Ar šādiem datiem, protams, mēs esam skatījušies, mūsu rīcībā ir dati, cik starptautisko studentu no konkrētām valstīm katru gadu iebrauc Latvijā. Šeit ir jāsaka, ka tās nav tādas taisnvirziena sakarības un visu laiku ir zināmas mutācijas un pateikt, ka starp tiem iemesliem, kas palielina vai samazina studējošo skaitu no konkrētas valsts izšķirošais aspekts ir tieši studiju programmas īstenošanas valoda, mēs nevaram. Pēdējos gados lielāka ietekme ir bijusi Covid epidēmijai, kur noteiktās valstīs bija izbraukšanas aizliegumi, dažāda veida pārvietošanās ierobežojumi. Pēdējā gada laikā, protams, tā ir kara darbība, kas Latviju padara nosacīti tuvu šīm te kara darbības reģiona valstīm un tas, ko es esmu arī no augstskolām dzirdējusi, ir tas, ka tas mazina interesi, starptautisko studentu interesi, pieteikties studijām Latvijā.

I. Kucina.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm būs jautājumi? Lūdzu!

I. Nikuļceva.

Jā, es tad sāksu un sākumā uzdošu pāris jautājumus tieši par faktisko situāciju.

Sakiet, vai ir kaut kāda informācija par to, kas tad notika ar tām studiju programmām, kurās nevarēja uzņemt studentus sākot no 2019. gada 1. janvāra, proti, kuras tika citās valodās īstenotas, kas nav Eiropas Savienības valodas. Vai jums ir tāda informācija? Vai privātās augstskolas tagad šīs programmas īsteno citās valodās un tad kādās? Vai neīsteno vispār? Vai kas ir noticis ar šīm programmām?

D. Jansone.

Jau pēc attiecīgajiem likuma grozījumiem mēs bijām saziņā ar Akadēmiskās informācijas centru, kur AIKA (Augstākās izglītības kvalitātes aģentūra) veica programmu licencēšanu, runājām par to, vai šie te grozījumi ir kādas tendences

aizsākuši. Atbilde bija, ka īsā laikā pieauga pieteikumu skaits, ar kuriem tika pielicencētas klāt citas studiju programmu īstenošanas valodas. Mēs neesam saņēmuši informāciju, ka šis būtu iemesls, kāpēc studiju programmas uz šo brīdi ir slēgtas, jo to īstenošana joprojām ir leģitīma, bet, kā es minēju, bija strauji pieaudzis pieteikumu skaits un pielicencētas klāt jaunas studiju programmas īstenošanas valodas.

I. Nikuļceva.

Un tās būtu tad kuras valodas? Latviešu un angļu?

D. Jansone.

Lielākoties tā ir angļu valoda.

I. Nikuļceva.

Un bez “lielākoties”? Tad latviešu valoda vai kādas citas?

D. Jansone.

Tad man ir jāprasa precīzāka informācija Akadēmiskās informācijas centram, bet no statistikas mēs redzam, ka pēdējo trīs gadu laikā ir pieaudzis to studiju programmu īpatsvars, kuru īstenošanas valodas ir divas – latviešu valoda un angļu valoda. No 27 procentiem 2020. gadā līdz 33 procentiem 2022. gadā. To studiju programmu īpatsvars, kuru īstenošanas valoda, vienīgā valoda, ir angļu valoda, arī ir pakāpeniski pieaudzis. Ja 2020. gadā tādu programmu īpatsvars bija 1 procents, tad 2022. gadā jau 3 procenti. Jā, ir pieaudzis arī.

I. Nikuļceva.

Labi. Paldies.

Un tad man ir vēl viens jautājums arī par faktiskajiem apstākļiem, ja tiesa man to atļaus uzdot... Mani interesētu tomēr arī situācija, kas ir izveidojusies pēc 2021. gada 8. aprīļa grozījumiem Augstskolu likumā. Sakiet, vai kaut kā ir uzsācis darboties tas alternatīvais mehānisms, ko Saeima ir iekļāvusi Augstskolu likuma 56. panta ceturtās daļas 2. punktā, proti, vai mums ir tās studiju programmas citās Eiropas Savienības valodās... labas?

A. Laviņš.

Pirms atbildiet, Nikuļcevas kundze, nopamatojiet, lūdzu, kāpēc šāds jautājums, ja reiz mēs tikām skaidrībā par to, kāda ir tā likuma redakcija, kas ir apstrīdēta šajā lietā? Kāpēc šāds jautājums?

I. Nikuļceva.

Lai tīri saprastu to pašreizējo situāciju. Es piekrītu, ka tas ir mazliet ārpus šīs lietas ietvariem, bet lai saprastu to pašreizējo situāciju un novērtētu apstrīdēto normu

ietekmi, nu, tādā plašākā kontekstā. Bet es piekrītu, jā, tas ir ļoti plašs..

A. Laviņš.

Labi.

D. Jansone.

Jā. Ja mēs skatāmies citas valodas, tad nu līdzīgi, kā arī iepriekš, bija programmas īstenotas skandināvu valodās, franču, vācu, spāņu valodās. Bet lielākoties tās ir programmās, kas ir valodu programmas un kultūras programmas. Līdz ar to atsevišķi teikt, ka ārpus valodu un kultūras programmām būtu palielinājies studiju programmu skaits ar īstenošanas valodu citās valodās ārpus angļu un latviešu, šobrīd es nevaru.

I. Nikuļceva.

Paldies par šo atbildi. Man bija mazliet cits jautājums. Man bija jautājums par to, ka Eiropas Savienības oficiālās valodās studiju programmas var īstenot šādos gadījumos... ja studiju virzienu akreditācijas procesā visas studiju programmas, kuras ietilpst vienā izglītības tematiskajā jomā par Eiropas Savienības oficiālā valodā īstenojamo studiju programmu ir saņēmušas novērtējumu "labi" vai "izcili". Vai ir tieši piemērota šī norma? Vai ir šāda veida programmas vispār?

D. Jansone.

Jā, jo šī normas piemērošana notiek pakāpeniski. Studiju virzienu akreditācijas cikls ir izlīdzināts noteiktā laika posmā - četru gadu periodā. 2021. gadā noslēdzās pirmais studiju virzienu akreditācijas posms un attiecīgi tās programmas, kas iekrita šajā te regulējuma piemērošanas posmā, uz to attiecinās. Pagājušogad, 2022. gadā laikā noslēdzās otrais studiju virzienu akreditācijas posms. Un attiecīgi pirmo reizi studiju virzienam piederošām programmām tika doti šie te individuālie vērtējumi.

I. Nikuļceva.

Nu, labi. Paldies.

Tā un tad man ir vēl citi jautājumi, kas ir saistīti vairāk ar šo procesuālo pusi nevis ar faktiskajiem apstākļiem.

Būtībā, jā, tas pats jautājums, ko es uzdevu Saeimas pārstāvim, kur es, varētu tā teikt, daļēju atbildi saņēmu, lai gan man šķiet, ka tā atbilde tā arī mazliet mainījās atbildes laikā. Bet es gribu pajautāt par to... Cik es saprotu, tad Izglītības un zinātnes ministrija bija tā, kura principā sagatavoja grozījumus Augstskolu likuma 56. pantā, kuri tika pieņemti 2021. gada aprīlī. Tad sakiet, vai sagatavojot šos te grozījumus, tie tika gatavoti tikai vērtējot atbilstošo Satversmes tiesas spriedumu no 2020. gada 11. jūnija, kur iet runa tikai par tiesībām uz izglītību un akadēmisko brīvību, vai arī tas

vērtējums bija plašāks? Vai jūs vērtējāt Satversmes 105. pantā un arī Eiropas Savienības tiesībās garantēto pamattiesību uz uzņēmējdarbības brīvību ierobežojumu? Tieši gatavojot šos te grozījumus...

D. Jansone.

Nu, jā, tātad ministrija iesniedza savus priekšlikumus Saeimas komisijai, bet, kā jau arī šodienas laikā tika minēts, Saeimas komisija pēc tam veidoja savu darba grupu un komisijas ietvaros faktiski pārstrādāja ministrijas iesniegto priekšlikumu un attiecīgi nobalsoja par to redakciju, kāda tālāk tika apstiprināta.

Ministrija, gatavojot savu priekšlikumu, kas tika iesniegts Saeimas komisijai, skatījās plašāk. Skatījās izglītības attīstības pamatnostādņu kontekstā, kur izglītības kvalitāte ir pamatuzstādījums un attiecībā uz augstāko izglītību... arī augstākās izglītības internacionalizācijai ir... kvalitatīva studiju piedāvājuma internacionalizācija ir kā nozīmīga prioritāte.

I. Nikuļceva.

Tātad, ja es drīkstu tā pārfrāzēt atbildi, vai es pareizi to saprotu... tad jūs sakāt, ka Izglītības un zinātnes ministrija piedāvāja projektu, kurā bija vērtēta arī atbilstība Satversmes 105. pantam, bet tas, ko pieņēma Saeima, jau ir tikai šauri, lai izpildītu Satversmes tiesas spriedumu saistībā ar 112. un 113. pantu? Vai es pareizi saprotu, vai nē?

D. Jansone.

Nē. Tā es neteicu. Es teicu, ka ministrija kā politikas ieviesēja, veidojot savu priekšlikumu likumdevējam, vadās no politikas plānošanas dokumentiem un mūsu politikas plānošanas dokumentos izglītības attīstības pamatnostādņēs tātad tie procesi, kas ir jāveicina, ir augstākās izglītības kvalitāte, augstākās izglītības internacionalizācijas kvalitāte. Tie bija apsvērumi, uz kuriem balstoties, mēs gatavojām savu priekšlikumu. Protams, arī pildot Satversmes tiesas lēmumu par to, ka ir šīs normas atbilstoši jāprecizē, bet par 105. pantu mēs analīzi neveicām.

I. Nikuļceva.

Labi. Paldies par šo atbildi.

Tad man vēl pāris jautājumu tieši par pārejas noteikumiem.

Tātad, jautājums arī par grozījumiem pārejas noteikumu 49. punktā, ko arī abas pārstāves pieminēja un tur, ja es pareizi sapratu, tad tika pieminēta tieši tā norma, kas pagarina tiesības turpināt uzsākto studiju programmu īstenošanu līdz 2025. gada 31. decembrim. Bet nu netika īsti pieminēta tā norma, kas paredz, ka nav atļauta jaunu studējošo uzņemšana jau no 2019. gada 1. janvāra.

Un tad man arī par šo ir jautājums. Sakiet, tie grozījumi, kas tika izdarīti šajā

pārejas noteikumu punktā, vai viņu mērķis bija aizsargāt studējošos... viņu tiesības uz izglītību vai tika domāts arī par privātajām augstskolām?

D. Jansone.

Tātad primārais bija studējošo tiesību aizsargāšana. Līdz ar to, kā arī šodien jau izskanēja, tika veikti aprēķini pa iespējamiem akadēmiskajiem atvaļinājumiem, uz kuriem ir tiesības studējošajiem, ierēķināts šis te intervāls, lai dotu iespēju pabeigt uzsāktās studijas.

Visādi citādi runājot par augstskolām un viņu situāciju, arī šodien tika jau pieminēts tas fakts, ka latviešu valodas kā izglītības valodas stiprināšana ir notikusi pakāpeniski no zemākām izglītības pakāpēm uz augstāku pakāpi un līdz ar to šo te grozījumu būtība tātad netika atkārtoti vērtēta un mainīta, tas ir saskanīgs ar ministrijas īstenoto politiku visā izglītības sistēmā.

D. Dambīte.

Ja drīkst papildināt, vēršu uzmanību arī uz to, ka jaunajā lietā, kas ir ierosināta par Augstskolu likuma 56. panta trešo, ceturto un piekto daļu, tad lieta nav ierosināta par 49. pantu, līdz ar to likumdevējs, izpildot Satversmes tiesas spriedumu, primāri vērsot šo uzmanību uz studējošo tiesībām, ir izpildījis to, kas ir uzlikts no Satversmes tiesas spriedumā minētā un, jā, šī te norma nav arī 45. lietas ietvaros apstrīdēta, līdz ar to likumdevējs ir izpildījis un ir uzskatāms, ka šīs tiesības ir ievērotas... studējošajiem šīs tiesības ir ievērotas pabeigt šīs uzsāktās studijas...

I. Nikuļceva.

Jā... un tad būtībā man tas būs pēdējais jautājums... Tātad, par pārejas noteikumu 49. punkta... un tad tagad tas mums ir trešais teikums... Pēc 2019. gada 1. janvāra studējošo uzņemšana studiju programmās ar īstenošanas valodu, kas neatbilst šā likuma 56. panta trešās daļas nosacījumiem, nav atļauta.

Tad, lai kā es nelasītu, man liekas, ka šis teikums ir palicis pilnībā negrozīts. Tātad man liekas, ka Satversmes tiesa ir ar 2020. gada 11. jūnija spriedumu šo te normu atzinusi par spēkā neesošu un Saeima ir pēc tam pieņēmusi vēlreiz tieši tādu pašu normu.

Tātad, mans jautājums ir, vai jūs uzskatāt, ka Satversmes tiesas spriedums būtu izpildīts un vai, jūsuprāt, Saeima var pieņemt vēlreiz tieši tādu pašu normu, kāda jau ir atzīta ar Satversmes tiesas spriedumu par spēkā neesošu?

D. Dambīte.

Tātad, ja mēs runājam par 49. pārejas noteikumu punktu... tas jau laikam ir 45. lietas ietvaros.. iznāk, ka mēs runājam... nevis šīs lietas ietvaros... tad ministrijas ieskatā Satversmes tiesa, pieņemot spriedumu un atzīstot un vērtējot šī punkta atbilstību

Satversmei, tieši uzsvēra uz to, ka ir pārkāptas studējošo tiesības pabeigt uzsāktās studijas. Tādējādi gan ministrijas ieskatā... ministrija piedāvāja šos likuma grozījumus, tieši vērtēja šo jautājumu attiecībā uz studējošo tiesībām, lai studējošie varētu pabeigt saprātīgā laika periodā šīs studijas. Līdz ar to tāpēc arī ir šīs uzsāktās studijas... šis termiņš ir pagarināts.

Un attiecībā uz to, ka netiek vairs uzņemti studenti tajās studiju programmās, kas neatbilst 56. pantam attiecīgi tai redakcijai, kas bija spēkā, tad, kā jau arī šeit Saeimas pārstāvis minēja, ka izglītības reforma, vai, pareizāk sakot, valsts valodas stiprināšana izglītības sistēmā ir vairāku gadu desmitos jau ir gājusi un pamazām ir no pirmsskolas uz pamatizglītību un vidējo un ir arī sasniegusi šo augstāko izglītības pakāpi. Šī reforma tiek īstenota vairāk kā 20 gadu garumā. Līdz ar to arī pieņemot šo te tiesību normu, ka nedrīkst uzņemt studentus šajās studiju programmās, ir viens no šīs reformas rezultātiem un, kā jau minēja arī mana kolēģe, tad augstskolām bija tiesības sagatavoties, bija šis pusgada laiks ielicencēt citu studiju īstenošanas programmu, nezaudējot šos studentus, turpinot pabeigt šīs studijas, tādējādi arī studentu skaits netika tik, teiksim tā, studējošo skaits netika tik būtiski samazināts, lai ietekmētu privātās augstskolas izglītības kvalitāti. Paldies.

E. Krivcova.

Mums vēl ir daži jautājumi.

Jūs tikko minējāt, ka studentu skaits tomēr ir samazinājies. Vai ir kaut kāda statistika par to, par studentu skaita dinamiku pēc grozījumu spēkā stāšanās?

D. Dambīte.

Vēlos sākotnēji vērst uzmanību, ka studējošo skaita dinamika ne vienmēr ietekmē īstenošanas valodu, var būt arī citi apstākļi, kas ietekmē studējošo skaita dinamiku ... Īpaši ārvalstu studējošo skaita dinamiku. Kā jau kolēģe minēja, tad tie ir ne tikai valodas, bet tie ir arī citi... ģeopolitiskā situācija... kā mēs zinām, Covid apstākļi bija, kas ietekmēja... Līdz ar to mēs nevaram pateikt tikai, ka īstenošanas valodas maiņas rezultātā ir samazinājies studējošo skaits kādās no augstskolām.

E. Krivcova.

Labi. Tas nozīmē, ka mēs nevaram izvērtēt no jūsu viedokļa ne pozitīvi, ne negatīvi, kā šie grozījumi ietekmēja privāto augstskolu finansiālo pamatu.

A. Laviņš.

Atbilde bija, ka dažādi faktori to ietekmē.

Turpiniet ar jautājumiem.

E. Krivcova.

Jā. Es gribētu atgriezties pie jautājuma par vispārējās un augstākās izglītības valodas regulējuma salīdzinājumu un pajautāt jūsu pozīciju.

Tātad, ņemot vērā Izglītības likuma 9. panta otrās daļas 2.¹ punktu par to, ka vispārējās izglītības programmas daļēji vai pilnībā var īstenot Eiropas Savienības valodās, lai labāk apgūtu šīs valodas, Izglītības likuma 47.² pantā, kurš ļauj īstenot paralēli Latvijas vispārējās izglītības programmai starptautisku bakalaurātu un citas līdzīgas starptautiskas programmas Eiropas Savienības valodā. Un arī kontekstā ar starptautisko skolu regulējumu, kur jebkuram ir tiesības īstenot... jā, ārvalstu programmu svešvalodās...

Vai jūsu ieskatā, ja mēs salīdzinām apstrīdēto regulējumu un vispārējo skolu regulējumu, kur ir lielāka brīvība izvēlēties pasniegšanas valodu?

D. Dambīte.

Negribētu teikt par lielāku brīvību... es gribētu teikt par to, ka valsts, pildot savu pozitīvo pienākumu attiecībā uz Satversmes 112. panta tiesībām uz izglītību, tā visos aspektos ir definējusi un konkrēti, kurās izglītības pakāpēs kā ir jāīsteno izglītības programma.

Ja mēs runājam par pirmsskolu, pamatizglītību un vidējo izglītību, tātad mēs esam arī šeit veikuši reformu attiecībā uz valsts valodas stiprināšanu. Kā jau mēs visi zinām, tātad izglītības programmas tiks īstenotas pilnībā valsts valodā.

Tad jautājums ir par starptautisko skolu regulējumu. Ja mēs šim te likumam pieskaramies, tad starptautiskās skolas, tās nav Latvijas izglītības sistēmas sastāvdaļas skolas. Šie izglītojamie neiegūst Latvijas valsts atzītu dokumentu. Šīs skolas īsteno starptautiskas izglītības programmas, tajā skaitā no Latvijas valsts ir norādījums un likumā tā tas ir ierakstīts, ka šīm skolām ir pienākums īstenot arī latviešu valodas mācību programmu, gan arī kultūru apgūt šiem te izglītojamajiem... tātad, šīs ir privātās izglītības iestādes, tās nav valsts izglītības iestādes.

Augstākās izglītības pakāpē... šeit arī Augstskolu likums tātad definē šo te regulējumu un nosaka valsts valodas lietojumu studiju programmu īstenošanā un attiecīgi regulē, kurās jomās un cik daudz drīkst īstenot arī studiju programmas svešvalodā. Katrā izglītības pakāpē ir noteikti rāmji, ja tā varētu teikt, regulējums, ko valsts ir noteikusi.

E. Krivcova.

Bet salīdzināms... tā kā nav salīdzināms. Vai es pareizi saprotu?

D. Dambīte.

Ministrijas ieskatā katra izglītības pakāpe ir ar savu mērķi, savu saturu un tās nav salīdzināmas.

E. Krivcova.

Jā. Paldies, ir skaidrs.

Tad man arī ir jautājums... arī vērtējot to nepieciešamību, tās alternatīvas. Lūdzu, paskaidrojiet, kāpēc vispārējā izglītībā mēs ļaujam jebkuram īstenot to ārvalstu programmu svešvalodā, bet augstākajā izglītībā mēs nepieļaujam, ka šeit ienāktu citas Eiropas Savienības universitātes, kas pasniegs savu programmu savā valodā. Tur mēs prasām, lai tur būtu vai nu kopīga programma vai starpvalstu līgums, lai tā būtu Eiropas Savienības programma... nu, pēc jaunākā regulējuma, tā studiju virziena akreditācija...

Kāda ir jēga, ka tik dažādi spēles noteikumi ir vispārējā izglītībā un augstākajā izglītībā tieši attiecībā uz citu Eiropas Savienības valstu izglītības pakalpojumu sniedzēju ienākšanu?

D. Dambīte.

Vai jūs, lūdzu, varētu precizēt, ko jūs domājat ar vispārējā izglītībā... ko mēs ļaujam?

E. Krivcova.

Nu, vispārējā izglītībā paņemt, piemēram, Vācijā akreditētu izglītības programmu un uzsākt īstenošanu Latvijā ir atļauts... ir procedūras, ir jāveido starptautiska skola un var izdot dokumentu, viss ir kārtībā.

Ja to pašu gribēs augstskola izdarīt, atnākt Vācijas augstskola un pasniegt šeit kursu vācu valodā, piemēram, tad viņa to nevarēs tik viegli izdarīt pēc augstskolu regulējuma. Kāpēc šeit ir tā atšķirība? Ar ko viņa ir pamatota?

D. Jansone.

Viena no atšķirībām, ko es gribētu akcentēt, ka pēc vidējās izglītības iegūšanas cilvēks ir kļuvis pilngadīgs un tālāk izdarot tās savas izglītības izvēles augstākās izglītības pakāpē, tas, kas ir plašāk pieņemts, arī starptautiski... tad, ja izvēlas studijas citas valsts izglītības sistēmā, tad tā ir šī te izglītības mobilitāte, cilvēki vai nu apmaiņas programmu ietvaros vai uz pilnu studiju ciklu brauc un studē tajā valstī, kur attiecīgi saredz, ka tā izglītības programma būs tas, kas viņam ir nepieciešams profesionālai attīstībai vai personīgai izaugsmei.

D. Dambīte.

Ja papildinot vēl to, ko mana kolēģe teica... Tātad, atbildot uz jūsu jautājumu, kāpēc Latvijā tiek īstenotas starptautiskās izglītības programmas un likumdevējs šādu programmu īstenošanu ir pieļāvis, tātad šajā te Starptautisko skolu likumā ir noteikts šī likuma mērķis. Un arī tāpat, ja mēs velkam paralēles ar augstāko izglītību, tad šīs starptautisko skolu izglītības programmās šiem izglītojamiem ir pienākums arī apgūt latviešu valodas mācību, kultūru un vēsturi, tāpat arī augstākajā izglītībā... ja ir kādas

studiju programmas īstenošanas semestrī ir angļu valodā tiek īstenots, tad ir obligāts pienākums arī apgūt šo valsts valodu. Tā kā te mēs varētu vilkt paralēles... te nav nekādas atšķirības, teiksim, būtiskas, ja velk paralēles...

E. Krivcova.

Labi. Paldies.

Tad es gribētu pajautāt, vai jums ir dati par to, cik daudz maksā ieviest kādu jaunu studiju programmu Latvijā? Ar kādiem ieguldījumiem tur ir jāērķinās? Gan valsts, gan privātajās...

D. Jansone.

Tas ir ļoti nosacīti. Tas ir atkarīgs no studiju virziena, no studiju programmu veida. Attiecīgi, ja mēs runājam par inženiertehniskajām zinātnēm, medicīnu, veterinārmedicīnu... tās ir vienas no dārgākajām studijām un maģistratūra un doktorantūra ir daudz dārgākas nekā bakalaura studijas. Šīs summas ir ļoti, ļoti dažādas.

E. Krivcova.

Ja jums ir zināms, varbūt to... no un līdz varētu pateikt...

D. Jansone.

Es tagad no galvas skaitļus neteikšu, bet atšķirība ir vairākos desmitos tūkstošos starp dažādiem programmu līmeņiem un jomām, kurās tās programmas tiek īstenotas.

E. Krivcova.

Jā. Un otrais. Mēs šeit jau iepriekš runājām par to, ka arī privātās augstskolas darbojas un meklē savu vietu konkurencē ar valsts augstskolām... Vai jūs varētu mazliet atgādināt, no kā veidojas valsts finansējums valsts augstskolām un privātajām augstskolām?

D. Jansone.

Jā, nu varētu šķist, ka valsts augstskolas tiek finansētas pilnībā no valsts budžeta līdzekļiem. Tas tā nav. Valsts augstskolas ir publiskas atvasinātas personas, kuras ir atbildīgas par sava budžeta veidošanu, līdz ar to arī valsts augstskolas diversificē savus ienākumus, kombinējot ar maksu par studijām, pētniecību, komercializāciju, vēl citi darbības veidi, kas atbilst viņu attīstības stratēģijām.

Runājot par valsts budžeta īpatsvaru... atkal tas ir ļoti atšķirīgs dažādās augstskolās. Zemākais valsts budžeta īpatsvars ieņēmumos ir Banku augstskolai, kas ir 4 procenti, pēc 2020. gada datiem lielākais ir Latvijas Mākslas akadēmijai, 78 procenti. Tātad, arī valsts augstskolu situācijas ir ļoti dažādas.

Un vēl papildinot šo te... vidēji valstī tikai 40 procenti no valsts augstskolās studējošajiem studē par valsts budžeta līdzekļiem. Tātad 60 procenti ir maksas studenti

arī valsts augstskolās.

E. Krivcova.

Vai tas sadalījums valsts budžeta vietas valsts augstskolās un privātajās augstskolās ir...

D. Jansone.

Nu, tikko es teicu, ka valsts augstskolās tikai 40 procenti vidēji studē par valsts budžeta līdzekļiem. Tas nozīmē, kamēr valsts no savas puses nav nodrošinājusi valsts augstskolās iespēju studēt par valsts budžeta finansējumu, protams, tā ir prioritāte...

E. Krivcova.

Privātajās skolās vispār nav budžeta vietas?

D. Jansone.

Normatīvie akti pieļauj iespēju, ka arī privātās augstskolas var saņemt valsts budžeta finansējumu noteiktās situācijās, ja tās ir unikālas studiju programmas, kādas nepiedāvā valsts augstskolas vai ir augsts darba tirgus pieprasījums pēc noteiktiem speciālistiem... un neatceros, vēl bija trešais punkts, kas dod tādu iespēju... Tā kā teorētiski tāda iespēja ir, praktiski tas ir ļoti ierobežoti.

E. Krivcova.

Jā. Tad man ir jautājums par Eiropas augstskolu studiju telpu. Tātad, ir tas Boloņas process, kurā ir 48 valstis un ir Eiropas Savienības sadarbības formāts.

Kādēļ tas... cik es redzu, arī ministrija atbalsta Boloņas procesu un arī valdība un Saeima to visu atbalsta... Kāpēc tas nepāriet mūsu nacionālajā likumdošanā... un starptautiskajā līmenī tātad tas tiek apgalvots un piekrišana tam tiek dota, bet iekšēji mēs to sašaurinām uz sadarbību Eiropas Savienības ietvaros.

D. Jansone.

Es gan nepiekrītu, ka mūsu normatīvajā regulējumā mēs neieviešam Boloņas procesa principus, mēs viņus ieviešam un patiesībā, ja mēs skatāmies, arī Boloņas procesa ieviešanas lielo ziņojumu, kas, manuprāt, reizi trīs gados tiek publicēts, tad Latvija ir viena no tām valstīm, kur pat pret daudzām vecajām dalībvalstīm, Eiropas Savienības dalībvalstīm, ir daudz lielākā apjomā ieviesti šie te Boloņas procesa principi. Te ir jāatzīmē tas, ka Boloņas process pirmām kārtām ir par augstākās izglītības sistēmu harmonizāciju. Tas nozīmē, ka tiek ieviesta šī te trīs ciklu izglītība, pirmais cikls – bakalaura, otrs – maģistrs un trešais – doktorantūra... tiek reglamentēts studiju formāts tādā ziņā, ka tas ir salīdzināmi apjomi, lai atvieglotu šo te mobilitāti – semestris pret semestri – un tā tālāk...

Tas, ko Boloņas process neskar, viņš neskar studiju saturu un neskar arī studiju

programmu īstenošanas valodas. Tas ir tā katras valsts nacionālajā kompetencē.

Savukārt, attiecībā uz kvalitātes aspektiem, tad ESG (vienotās Eiropas standarti un vadlīnijas) kvalitātes novērtēšanā ir saistoši, bet viņi skatās šos te kopējos principus un mūsu akreditācijas aģentūra arī ir izturējusi šo te pārbaudi, arī atbilst tam... viņa ir reģistrēta reģistrā un tas nozīmē, ka īsteno kvalitātes pārbaudei atbilstoši šiem te Boloņas procesā nedefinētajiem kvalitātes principiem un arī tas pie mums ir ieviests.

Pavisam nesen ar vieniem no pēdējiem Augstskolu likuma grozījumiem mēs nostiprinājām arī vienoto Eiropas pieeju kopīgo programmu akreditācijā, kas būtiski mazina birokrātisko slogu augstskolām, gatavojot akreditācijas.

Tā kā es teiktu, ka Latvija ir viena no tām valstīm, kurā Boloņas procesa principi ir ieviesti, nostiprināti jau vairāku desmitu gadu garumā un mēs ejam uz priekšu, un kur zināmas nepilnības bija, arī tās pēdējo gadu laikā mazinām.

E. Krivcova.

Turpinot šo jautājumu... kā jau jūs teicāt, tas Boloņas process ir izveidots studējošo un pasniedzēju mobilitātei. Un tad, ja mēs runājam par mobilitāti, tas nozīmē, ka mēs sagaidām arī, ka visu Boloņas valstu studenti un pasniedzēji, ka mēs gribam, lai viņi būtu mobili arī Latvijā. Un šajā jautājumā... man tāpēc ir jautājums. Kāpēc tā ģeogrāfija, no kā izriet tas valodu regulējums, kāpēc ģeogrāfija ir nevis uz Eiropas Savienību un nevis uz Boloņas valstu ģeogrāfiju ir ierobežota?

D. Jansone.

Nu, manuprāt, tā ir Latvijas valsts ģeopolitiskā izvēle jau 90. gados, kad prioritāri mēs nedefinējām savu ģeopolitisko identitāti kā ziemeļvalsts, Eiropas Savienības dalībvalsts, NATO dalībvalsts. Manuprāt, tā bija pamatizvēle attiecībā uz kultūras un valodas aspektiem.

E. Krivcova.

Bet ja mēs runājam par NATO... tad arī Turcija, piemēram, ar turku valodu arī būtu... Norvēģija arī... Eiropas ekonomiskās zonas... arī viņi varētu būt šajā te ģeogrāfijā... Tāpēc man ir jautājums...

A. Laviņš.

Tas ir jūsu vērtējums... Bet, ja vēl ir jautājumi, tad ir iespēja uzdot tos.

E. Krivcova.

Jā... Labi. Tad man laikam ir vēl viens jautājums palicis.

Respektīvi, ja mums augstskolu diplomu atzīšana... mēs automātiski atzīstam diplomus, kas, piemēram, ir iegūti Lietuvā vai Igaunijā, pat ja šie diplomu ir iegūti citās

valodās... plašāk tur Boloņas procesa, NATO, vēl kādu valstu grupu valodās... mēs tos automātiski atzīstam un ar to var darboties Latvijā. Bet kāpēc mēs neļaujam arī iegūt tādas valodas izglītības pie mums, ja viņi, kā es runāju par konkurenci... ja viņi aizbrauc uz Igauniju, viņi automātiski... tas nav tālu, viņi atbrauc un automātiski viņu diploms ir atzīts, viss ir labi, nekas tur daudz nav jāpierāda. Tur ir vieglāka tā kārtība. Bet kāpēc mēs neejam vēl pussolīti tālāk un neļaujam darboties vietējiem komersantiem arī šajā jomā?

D. Jansone.

Te ir jānošķir vairākas lietas.

Viens ir tas, ka automātiskā diplomu atzīšana ir cieši saistīta ar kvalitātes novērtēšanas sistēmu. Līdz ar to arī tas, ko jūs pieminējāt, pirmais līgums, kur Latvija piedalās starp Baltijas valstīm, faktiski viņš stājas spēkā un ir attiecināms tikai uz to posmu, kad visas trīs Baltijas akreditācijas aģentūras sāka praksē pielietot šo te manis pieminēto Eiropas kopīgās vadlīnijas un standartus augstākās izglītības kvalitātē.

Un attiecīgi Latvija tagad ar Igauniju un Lietuvu ir pievienojusies arī Beniluksa valstu līgumam, mums ir vēl paplašinājies šis. Arī tas ir attiecināms tikai uz to laika posmu, kad visās šajās valstīs strādā vienota pieeja kvalitātes novērtēšanai.

Līdz ar to atkal šeit nav nekādas saistības ar studiju saturu, ar studiju programmu īstenošanas valodu, tas ir jautājums par studiju kvalitāti. Šī studiju kvalitāte ir novērtēta kā tāda, tā ir akreditēta programma, kas ļauj izsniegt valstiski atzītu diplomu, tad, jā, uz to ir attiecināma automātiskā diploma atzīšana.

E. Krivcova.

Jā. Paldies. Jautājumu nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Es paturpināšu šo iesākto tematu par studiju kvalitāti un studiju programmu novērtējumu.

Tika pieminēts, ka pēc Satversmes tiesas sprieduma tātad regulējums ir grozīts un ir ieviests tāds līdzeklis, kā studiju programmas vērtējums. Un atkarībā no tā, ja vērtējums ir teicams vai izcils, tad tas ir priekšnoteikums plašākai studiju programmu īstenošanas valodu lietojumam.

Sakiet, lūdzu, vai šis līdzeklis tajā laikā, kad spēkā bija apstrīdētā norma, jūsuprāt, nebija līdzeklis, kas varētu mazāk ierobežot šo komersantu tiesības uz īpašumu?

D. Jansone.

Es sākšu varbūt atbildēt un jūs dodiet ziņu, vai es atbildu uz jūsu jautājumu...

Tātad, tas, kas ir būtiski. Ja mēs skatāmies šo te studiju programmu īstenošanas loģiku, tad, jā, vispirms ir tas, ka studiju programma tiek licencēta. Tālāk ir jāiziet akreditācijas process. Kopš 2013. gada mums ir studiju virziena akreditācija. Sākumā nebija atsevišķa vērtējuma atsevišķām studiju programmām. Visa studiju programmu grupa uzreiz saņēma vienotu vērtējumu, kas bija akreditācijas termiņš. 2018. gadā, nostiprinot jauno regulējumu, tika... jo mēs redzējām, ka šim te studiju virzienam piederošās studiju programmas ir ārkārtīgi dažādas, kvalitāte ir ļoti atšķirīga, tāpēc tika ieviests šis te princips, ka katrai studiju programmai tomēr ir jāsaņem arī individuālais vērtējums.

Līdz ar to, ja mēs skatāmies arī situācijas, kad augstskola var zaudēt licenci, tas ir tajās situācijās, kad studiju virzienam piederošā studiju programma ir saņēmusi negatīvu vērtējumu. Tātad, ne tikai tad, ja viss virziens netiek akreditēts, kad arī var zaudēt licenci, arī tad, ja konkrētā programma ir saņēmusi negatīvu vērtējumu, šī programma arī var zaudēt licenci.

Līdz ar to tas, ko es gribu pateikt... ka kopumā augstākajā izglītībā šī te programmu īstenošana, īstenošanas ilgtspēja ir saistīta ar kvalitāti. 2018. gadā mēs pastiprinājām šos te kvalitātes mērījumus nosakot, ka individuālajām programmām arī ir jāsaņem atsevišķie vērtējumi.

A. Laviņš.

Bet tad, kad tika skatīta lieta par atbilstību Satversmes 112. un 113. pantam, vai tajā laikā šis individuālais studiju programmas kvalitātes vērtējums bija ietverts? Cik es atminos, nebija, un tā iemesla dēļ tika konstatēta apstrīdēto normu neatbilstība... un tagad es uzsvēršu... Satversmes 112. un 113. pantam. Lieta par atbilstību Satversmes 105. pantam tika izdalīta atsevišķā lietā, kuru šobrīd mēs skatām.

Un tad tas mans jautājums ir, vai tas, kas ir ieviests pēc Satversmes tiesas sprieduma par atbilstību 112. un 113. pantam, ka valodu lietojums varētu būt atšķirīgs tad, ja individuālās studiju programmas tiek novērtētas ar “izcili” vai “teicami”, vai šāds līdzeklis, jūsuprāt, mazāk neierobežoja... neierobežotu komersantu, privāto augstskolu, es domāju... tiesības uz īpašumu, ja šāds līdzeklis pastāvētu? Individuālu programmu novērtēšana... Tas dotu iespējas... iespējams, lietot dažādas valodas, ja vien šīs studiju programmas tiktu novērtētas “izcili” vai “teicami”.

Vai mēs saprotamies šajā brīdī par jautājumu?

D. Dambīte.

Tātad, tie likuma grozījumi, kas pieņemti 2018. gada 21. jūnijā un spēkā stājās 2019. gada 1. janvārī, šāds, kā jau jūs minējāt, šāds te tiesību normā nebija iekļauts attiecībā uz individuālo novērtējumu “labi” un “izcili”. Šāds te nosacījums, vai izvirzītā prasība no likumdevēja puses, ir iekļauta šajos te jaunajos grozījumos, kas stājās spēkā

1. maijā 2021. gadā. Jā.

Kā jau mana kolēģe minēja, tad šis te individuālais vērtējums, kāpēc tika ietverts un kā prasība izvirzīta, lai īstenotu šīs te studiju programmas Eiropas Savienības oficiālajās valodās, tika izvirzīts, ņemot vērā to, ka studiju programmas ir, nu, teiksim, tā, vērtējot studiju programmu īstenošanas kvalitāti, tika konstatēts, ka šīs studiju programmas ne visas ir atbilstošā kvalitātē, lai varētu turpināt viņas īstenot Eiropas Savienības oficiālajā valodā. Ņemot vērā to, ka mēs ejam uz augstskolu un studiju programmas īstenošanas arī kvalitātes kritērijiem un vērtējam šo kvalitāti, mums ir jāpastiprina no likumdevēja puses un arī no ministrijas kā politikas īstenotāja puses, ir jāpastiprina, lai šīs studiju programmas kvalitāte augtu. Tātad, tādējādi arī šo vērtējumu, šo individuālo vērtējumu... jau tiek iekļauts ne tikai, teiksim, Ministru kabineta noteikumos, ka izpildvarai parasti tātad tiek piešķirtas vai deleģētas šīs tiesības noteikt jau detalizēti šos izvērtēšanas kritērijus, bet jau likumdevējs ir ietvēris šajā normā, ka šīs te ar “labi” un “izcili” novērtētās programmas var īstenot Eiropas Savienības oficiālajās valodās... šīs te attiecīgās studiju programmas.

A. Laviņš.

Labi.

Lūdzu!

A. Kučs.

Es te vienkārši gribētu paprecizēt, lai saprastu... vai tas tad vispār ir mazāk ierobežojošs līdzeklis... es saprotu no jums, ka jūs pat pastiprinājāt prasības, lai novērstu to, ka svešvalodās netiek īstenotas tādas studiju programmas, kurās, jūsuprāt, tā kvalitāte... ja iepriekš to varēja darīt, bet tas bija neatbilstoši...

D. Jansone.

Jā. Šādā ziņā jūs precīzi uztvērāt to domu un tās bija debates arī Saeimas komisijā, jo viena no riska zonām, kas arī pēdējos gados iezīmējās... un mums bija starpministriju info ziņojums arī Ministru kabinetam, kas norādīja uz dažādiem riskiem zemas kvalitātes studiju programmu piedāvājumos starptautiskajiem studentiem, kas grauj ne tikai Latvijas augstākās izglītības prestižu, bet arī Latvijas valsts prestižu un uzticēšanos Latvijas valsts izsniegtajiem izglītības dokumentiem. Līdz ar to, kā jūs precīzi norādījāt, šajās te debatēs tika nolemts paaugstināt prasību, domājot par valsts prestižu un valsts reputāciju, valsts atpazīstamību augstākās izglītības piedāvājumā.

A. Laviņš.

Labi. Paldies. Šo esam noskaidrojuši.

Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

S. Bērtaitis.

Nebūs jautājumu.

A. Laviņš.

Jā. Teikšu jums paldies par sniegto viedokli un sniegtajām atbildēm. Paldies. Jauku pēcpusdienu!

Tā... šodien ieplānotais darba apjoms ir pabeigts. Tāpēc tiks izsludināts pārtraukums tiesas sēdē līdz 10. janvārim pulksten 10. 00, kad turpināsim tiesas sēdi ar nākamās pieaicinātās personas uzklaušīšanu.

Un jau laicīgi painformēšu lietas dalībniekus, lai varat gatavoties, ka visticamāk pēc tam tiks izsludināts pārtraukums, lai jūs varētu sagatavoties tiesu debatēm. Būs arī tiesu debātes un tāds izskatās nākamās tiesas sēdes darba plāns pirmsšķietami.

Labi. Šobrīd izsludinu pārtraukumu līdz 10. janvārim pulksten 10. 00.

Paldies.

(Pārtraukums.)

Stenogrammas izgatavotāja

Mārīte Ceļmalniece

Tiesas sēdes sekretāre

Laura Stutāne